

100 SORUDA

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ

Editör
Nevin AKKAYA

© Copyright 2023

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN	Sayfa ve Kapak Tasarımı
978-625-399-214-9	Akademisyen Dizgi Ünitesi
Kitap Adı	Yayıncı Sertifika No
100 Soruda Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi	47518
Editör	Baskı ve Cilt
Nevin AKKAYA ORCID iD: 0000-0001-7222-4562	Vadi Matbaacılık
Yayın Koordinatörü	Bisac Code
Yasin DİLMEN	EDU029000
	DOI
	10.37609/akya.2610

Kütüphane Kimlik Kartı

100 Soruda Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi / editör : Nevin Akkaya.

Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2023.

290 s. : resim, tablo, şekil. ; 195x275 mm.

Kaynakça var.

ISBN 9786253992149

1. Eğitim.

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A Yenışehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM 1	Yabancılara Türkçe Öğretiminde Temel Kavramlar.....	1
	<i>Nevin AKKAYA</i>	
BÖLÜM 2	Geçmişten Günümüze Yabancılara Türkçe Öğretimi.....	7
	<i>Adil ACEMOĞLU</i>	
BÖLÜM 3	Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni Tamamlayıcı Cilt ile Önceki Sürümün Karşılaştırılması.....	25
	<i>Utku ORYAŞIN</i>	
BÖLÜM 4	Yabancılara Türkçe Öğretiminde Yöntem ve Teknikler.....	37
	<i>Nevin AKKAYA</i>	
BÖLÜM 5	Yabancılara Türkçe Öğretiminde Dinleme Eğitimi.....	53
	<i>Ahmet Zeki Güven</i>	
BÖLÜM 6	Yabancılara Türkçe Öğretiminde Konuşma Eğitimi.....	63
	<i>Ahmet Zeki GÜVEN</i>	
BÖLÜM 7	Yabancılara Türkçe Öğretiminde Okuma Eğitimi Becerisinin Yeri.....	73
	<i>Alpaslan OKUR</i> <i>Gökhan Haldun DEMİRDÖVEN</i>	
BÖLÜM 8	Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Dil Bilgisi.....	93
	<i>Fatma BÖLÜKBAŞ KAYA</i>	
BÖLÜM 9	Yabancılara Türkçe Öğretiminde Yazma Becerisi, Yeri ve Geliştirilmesi.....	107
	<i>M. Volkan DEMİREL</i>	
BÖLÜM 10	Yabancılara Türkçe Öğretiminde Sesletim.....	129
	<i>Esra ÖZDEN</i>	
BÖLÜM 11	Yabancılara Türkçe Öğretiminde Sözcük Öğretimi.....	143
	<i>Mehmet AKKAYA</i> <i>Ladin ŞENGÜL</i>	

BÖLÜM 12	Yabancılara Türkçe Öğretiminde Ölçme ve Değerlendirme	149
	<i>İbrahim Seçkin AYDIN</i>	
	<i>Ayhan DÖNMEZ</i>	
BÖLÜM 13	Yabancılara Türkçe Öğretiminde Metin Kullanımı	171
	<i>Cenan İŞÇİ KARAMEŞE</i>	
BÖLÜM 14	Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Materyal Hazırlama.....	181
	<i>Cenan İŞÇİ KARAMEŞE</i>	
BÖLÜM 15	Yabancılara Türkçe Öğretiminde Web Teknolojisinin Kullanımı	195
	<i>Mazhar BAL</i>	
BÖLÜM 16	Yaratıcı Drama ile Yabancılara Türkçe Öğretimi	211
	<i>Koray ÖZ</i>	
	<i>Ali TÜRKEKEL</i>	
BÖLÜM 17	Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kültürel Etkileşim	231
	<i>Mehmet AKKAYA</i>	
BÖLÜM 18	Yabancılara Türkçe Öğretimi Alanında Yeni Yönelimler	241
	<i>Hakan ÇIVĞIN</i>	
BÖLÜM 19	Göçle Gelen Bireylerin Dil Sorunları.....	249
	<i>Fatma KIRMIZI</i>	
BÖLÜM 20	Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğreten Öğretmenlerin Karşılaştıkları Mesleki Güçlükler, Sorunlar ve Sorunlara Çözüm Önerileri	261
	<i>Ladin ŞENGÜL</i>	
	<i>Hakan ÇIVĞIN</i>	
BÖLÜM 21	Yabancılara Türkçe Öğretiminde Sorunlar ve Çözüm Önerileri.....	269
	<i>Serpil ÖZDEMİR</i>	

YAZARLAR

Dr. Adil ACEMOĞLU

Milli Eğitim Bakanlığı Türkçe Öğretmeni
ORCID iD: 0000-0001-5308-0241

Doç. Dr. Mehmet AKKAYA

Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim
Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi
Bölümü, Türkçe Eğitimi AD.
ORCID iD: 0000-0002-5533-5188

Prof. Dr. Nevin AKKAYA

Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi,
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe
Eğitimi AD.
ORCID iD: 0000-0001-7222-4562

Doç. Dr. İbrahim Seçkin AYDIN

Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi,
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe
Eğitimi AD.
ORCID iD: 0000-0003-0610-863X

Doç. Dr. Mazhar BAL

Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve
Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi AD.
ORCID iD: 0000-0001-6958-9130

Öğr. Gör. Dr. Gökhan Haldun DEMİRDÖVEN

Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi
ORCID iD: 0000-0001-7892-5458

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Volkan DEMİREL

Yozgat Bozok Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe
Eğitimi AD.
ORCID iD: 0000-0001-7803-3310

Ayhan DÖNMEZ

Dokuz Eylül Üniversitesi
ORCID iD: 0000-0003-1499-319X

Doç. Dr. Ahmet Zeki GÜVEN

Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve
Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi AD.
ORCID iD: 0000-0002-4922-7535

Dr. Öğr. Üyesi Cenani İŞÇİ KARAMEŞE

Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi,
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe
Eğitimi AD.
ORCID iD: 0000-0002-5736-6113

Prof. Dr. Fatma BÖLÜKBAŞ KAYA

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Hasan Ali Yücel
Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi
Bölümü, Türkçe Eğitimi AD.
ORCID iD: 0000-0002-1592-4885

Prof. Dr. Fatma KIRMIZI

Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel
Eğitim Bölümü, Sınıf Eğitimi AD.
ORCID iD: 0000-0002-0426-1908

Prof. Dr. Alpaslan OKUR

Sakarya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve
Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi AD.
ORCID iD: 0000-0002-2868-063X

Öğr. Gör. Dr. Utku ORYAŞIN

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Yabancı Diller
Yüksekokulu
ORCID iD: 0000-0001-7874-100X

Doç. Dr. Ali TÜRKEK

Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi,
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe
Eğitimi AD.

ORCID iD: : 0000-0003-4743-8766

Hakan ÇIVĞIN

Dokuz Eylül Üniversitesi

ORCID iD: 0000-0002-7591-446X

Koray ÖZ

Dokuz Eylül Üniversitesi

ORCID iD: 0000-0002-5530-5501

Doç. Dr. Serpil ÖZDEMİR

Bartın Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve
Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi AD.
ORCID iD: 0000-0002-8063-8690

Öğr. Gör. Esra ÖZDEN

Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi

ORCID iD: 0000-0002-6678-0973

Ladin ŞENGÜL

Dokuz Eylül Üniversitesi

ORCID iD: 0000-0002-2717-3599

Yabancılara Türkçe Öğretiminde Temel Kavramlar

Nevin AKKAYA¹

1. YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE TEMEL KAVRAMLAR NELERDİR?

Yabancılara Türkçe öğretiminde sistemli ve etkili bir öğretimin yapılabilmesi için konuyla ilgili temel kavramlar önem arz etmektedir. Birbirleriyle ilişkili ve sıklıkla birbirine karıştırılabilen temel kavramlar, dil öğretiminin kuramsal ve uygulama aşamasını etkileyebilmektedir. Yabancılara Türkçe öğretiminde başta dil olmak üzere, ana dil, ana dili, ikinci dil, yabancı dil, iki dillilik, çok dillilik, edinim ve öğretim, iletişimsel yeti, motivasyon, tutum, ihtiyaç analizi ve öğretmen gibi kavramlar temel kavramlar içerisinde sayılabilmektedir.

1.1. Dil Nedir?

Dil insanların en önemli ve etkili iletişim aracı, kendi içerisinde alt birimler ve bunların birbirleriyle ilişkisinden oluşan ve kurallara sahip bir sistem, içerisinde olduğu ve aynı zamanda oluşturduğu kültürün özelliklerini taşıyan ve zamana göre değişen ve gelişen bir olgudur. “Dil, insanların duygu, düşünce ve gözlemlerini işaret veya kelimelerle paylaştıkları bir sistemdir. Bu sistem ses, kelime, cümle, işaret gibi çeşitli öğelerle dile özgü kural, yöntem, beceri ve tekniklerden oluşmaktadır.” (Güneş, 2017,s.25). Ergin (2013, s.3) ise dili şu şekilde tanımlamaktadır: “İnsanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta; kendi kanunları içinde yaşayan ve gelişen canlı bir varlık; milleti birleştiren, koruyan ve onun ortak malı olan sosyal bir müessese; seslerden örülmüş muazzam bir yapı; temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar ve sözleşmeler sistemidir.” Aksan (2003, s.55) dil ifadesini, birlikte yaşayan bireylere ait olan düşünce, duygu ve beklentilerin kendi aralarında ortak jest ve kurallarla çevirip diğer bireylere aktarılması şeklinde tanımlarken dilin gelişim göstermiş bir söz olarak pek çok sayıda fonksiyona sahip olduğunu ifade etmektedir. Dil, bireylerin duygu, düşünce ve hayallerini bir takım kurallar çerçevesinde aktardıkları, kullanım çeşitliliği ile yeni yaratımlar ortaya koydukları, aynı dili konuşan bireylerin geçmiş ve gelecek arasındaki köprüsü ve toplumsal yaşamın en büyük gereksinimi olduğu söylenebilmektedir.

1.2. Ana Dil ve Ana Dili, Yabancı Dil ve İkinci Dil Nedir?

Ana dil ve ana dili ile yabancı dil ve ikinci dil kavramları birbirlerine sıklıkla karıştırılan kavramlardır.

¹ Prof. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi AD., nevin.akkaya@deu.edu.tr

KAYNAKLAR

- Akkaya, N., İşci, C. (2018). İkidilli Öğrencilerin Türkçe Dersi Dinleme Becerisine İlişkin Özyeterlikleri: Ölçek Geliştirme Çalışması. *Turkish Studies*, 13 (27), s.891-905.
- Aksan, D. (1990). *Her Yönüyle Dil, Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Ankara: TDK Basımevi
- Aksan, Doğan (2003). *Türkçenin Gücü*. Ankara: Bilgi Yayınları
- Aktaş, T. (2005). Yabancı Dil Öğretiminde İletişimsel Yeti. *Journal of Language Linguistic Studies*, 1(1), s.89-100.
- Altmışdört, G. (2013). Dil Edinimi ve Dil Öğrenimi Olgusuna Beyin ve Dil Gelişimi Açısından Bir Bakış. *Ege Eğitim Dergisi*, 14 (2) , s.41-62.
- Arslan, M. ve Akbarov, A. (2010). Türkiye’de Yabancı Dil Öğretiminde Motivasyon-Yöntem Sorunu Ve Çözüm Önerileri. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 24, s.179-191.
- Benhür, M.H. (2006). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Öğretmenin Önemi. *Bellekten*, 1, s. 45-53.
- Biçer, N. (2016). Yabancılarla Türkçe Öğretiminde Motivasyona İlişkin Öğrenci Görüşleri ve Sınıf İçi Gözlemler/Views of Students about their Motivation in Teaching Turkish as a Foreign Language and Classroom Observations. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 4(1), s.84-99.
- Brown, J. D.(1995). *The Elements of Language Curriculum: A Systematic Approach to Program Development*. New York: Heinle & Heinle.
- Coleman R., Goldenberg, C (2010). What does research say about effective practices for English language learners? Introduction and part II: Academic Language Proficiency. *Kappa Delta Pi Record*, 46(2), s.60- 65.
- Communities, C. O. (2005). *A New Framework Strategy For Multilingualism*. Brussels: Communication From The Commission To The Council, The Council, The European Parliament, The European Economic And Social Committee And The Committee Of The Regions.
- Cüceloğlu, D. (1998). *İnsan Ve Davranışı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Demirel, Ö. (2010). *Eğitim Sözlüğü*. Ankara: Pegem Akademi.
- Durmuş, M. (2018). Dil Öğretiminin Temel Kavramları Üzerine Düşünceler: Yabancılarla Türkçe Öğretimi Mi, Yabancı Dil Veya İkinci Dil Olarak Türkçe Öğretimi Mi?. *Türkbilig*, 35, s. 181-190.
- Ergin, M. (2013). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Basım/Yayın/Tanıtım.
- Erol, S. (2021). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenlerin Karşılaştıkları Motivasyon Engelleri. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), s.270-281.
- Göçer, A. (2009). Türkiye’de Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenen Lise Öğrencilerinin Hedef Dile Karşı Tutumlarının Bazı Değişkenler Açısında İncelenmesi. *Turkish Studies*. 4(8),s.1298-1313.
- Göçmenler, H.(2014). Beden Dilinin Yabancılarla Türkçe Öğretimi Açısından Önemi. *Hacettepe Üniversitesi Yabancı Dil Olarak Türkçe Araştırmaları Dergisi*, (1), s. 63-73.
- Güneş, F. (2017). *Türkçe Öğretimi Yaklaşımlar ve Modeller*. Ankara: Pegem Akademi
- İnal, E., Arslanbaş, F.(2021). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Uzaktan Öğretiminde İletişim Odaklı Web 2.0 Araçları ve Uygulama Örnekleri. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(özel sayı), s.228-249
- İnceoğlu, M. (1985). *Güdüleme Yöntemleri*. Ankara: Ankara Üniv. Basın Yay. Yüksek Okulu Yayınları
- İşisağ, K. U. (2008), Avrupa Dilleri Ortak Başvuru Metni’nin Dilbilimsel Açidan İncelenmesi. *Journal of Language Linguistic Studies*, 4(1), s.105-122.
- Jılta, G. (2016). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Öğrenene Yönelik Dil İhtiyaç Analizi: Kosova Örneği*. (Yüksek Lisans Tezi) İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karatay,H., Kartallıoğlu,N. (2016). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenme Tutumu ile Dil Becerileri Edimi Arasındaki İlişki. *VIII. Uluslararası Türkçenin Eğitimi-Öğretimi Kurultayı Bildirisi*. İstanbul.
- Korkmaz, Z. (1992). *Gramer Terimleri Sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları
- Köksal, D., Topkaya, E. Z., Yavuz A., Erdem G. (2008). *Yabancı Dil Eğitim Bölümleri İçin, Teoriden Pratiğe Öğretmenlik Uygulaması*. Çanakkale: Nobel Yayın Dağıtım.
- Oruç, S. (2016)b. Ana Dili, İkinci Dil, İki Dillilik, Yabancı Dil. *The Journal of Academic Social Science Studies*, (45) s. 279-290.
- Oruç, S.(2016). Türkçede Ana Dil ve Ana Dili. *Journal of Turkish Language and Literature*, 2 (1), s.311-322.
- Peçenek, D. (2014). On Second Language Acquisition (Research) And Instructed Second Language Acquisition . *Dil Dergisi* , (164) , s.5-25 . DOI: 10.1501/Dilder_0000000208
- Pilancı, H. (2009). Uzaktan Türkçe Öğrenen Yabancıların Türkçeyi İletişim Aracı Olarak Kullanabilme Yeterlikleri. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 5(2), s. 49-61.
- TDK (2023). *Ana Dil*. Türk Dil Kurumu Sözlükleri. <https://sozluk.gov.tr/> alındı
- TDK (2023). *Yabancı Dil*. Türk Dil Kurumu Sözlükleri: <https://sozluk.gov.tr/> alındı
- Uçak, S. (2016). Dil Öğrenimi ve Edinimi Üzerine Bir Tartışma . *Aydın Tömer Dil Dergisi* , 1 (1) ,s. 65-80 .
- Vardar, B. (1988). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: ABC Tanıtım Basımevi
- Yüce, S. (2005). İletişim ve Dil: Yöntemler, Avrupa Dil Portföyü Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 1(1), s.81-88.

Geçmişten Günümüze Yabancılara Türkçe Öğretimi

Adil ACEMOĞLU¹

GİRİŞ

İnsana verilen en büyük nimetlerden biri olan dil, bir toplumu meydana getiren bireylerin duygu ve düşüncelerinin o toplumda anlam ve ses yönünden geçerli ortak kural ve öğelerden faydalanarak başka insanlara aktarılmasını sağlayan çok yönlü bir sistemler bütünüdür (Korkmaz, 2003). Aksan (1977) dili “İnsanların zihinlerinde geliştirdikleri düşüncelerin diğer insanlara aktarılmasını sağlayan, herkes için ortak kuralları bulunan bir olgudur.” şeklinde tanımlarken; Ergin (1999) “kişiler arasında iletişimi sağlayan doğal bir araç, kendine özgü bir sistemi bulunan, bu sisteme göre değişimler ve gelişmeler gösteren canlı bir varlık” olarak tanımlamaktadır

Tanımlardan da anlaşılacağı üzere “dil” aynı dili konuşan insanlar tarafından kabul edilen bir ortak kurallar dizisidir. Bu kurallar sayesinde insanlar başkaları ile yazılı ve sözlü iletişim sağlamaktadır. Tarihsel süreçte olumlu veya olumsuz anlamda yaşanan hadiseler neticesinde gelişen ve değişen dünyada, bireylerin ihtiyaçları da farklılaşmış, insanlar arası iletişim ve etkileşim farklı boyutlara ulaşmıştır. Bu bağlamda iletişim ve teknolojideki gelişmelerle birlikte küresel bir köy haline gelen günümüz dünyasında yeni dil veya diller öğrenmek bir zorunluluk haline gelmeye başlamıştır. Çeşitli nedenlerle farklı milletlerle bir araya gelmek durumunda kalan bireylerin iletişim ihtiyaçlarını karşılayabilmek için yabancı dil öğretimi oldukça önemli hale gelmiştir (Özdin, 2020).

Yabancı dil; kişinin ana dilinden farklı olarak, çeşitli nedenlerle planlı ve bilinçli bir şekilde sonradan öğrendiği dildir. Bireysel anlamda bu böyle olmakla birlikte tarihsel süreçte bir devlet politikası olarak da yabancı dil öğretiminin yapıldığı görülmektedir. Bu bağlamda insanlar ve toplumlar tarih boyunca dillerinin başka coğrafyalarda konuşulmasını sağlamak ve bu kapsamda kendi dillerini başka insanlara öğretmek için gayret göstermişlerdir. Yabancı dil öğrenmek, yabancı bir kültürle ilişki kurmayı ve o kültürün dilini öğrenmeyi gerektirmektedir. Bu aynı zamanda yabancı bir kültürü ve genel anlamda dünyayı anlamayı kolaylaştırmaktadır (Bölükbaş ve Keskin, 2010).

Yabancılara dil öğretimi olarak da ifade edilen kendi dilini başkalarına öğretmenin kültürel, siyasi ve ekonomik yönden birçok nedeni vardır. Devletler bunu yaparak daha çok siyasi ve ekonomik nüfuz alanlarını genişletmeye çalışmışlardır. Bu kapsamda dil aracılığıyla kendi kültürlerini başka toplumlara aktarmışlar ve bir çekim alanı oluşturmuşlardır. Bu çekim alanı bir taraftan milletlere kültürlerini yayma fırsatı doğururken, diğer taraftan ülkeye ekonomik yönden katkılar sağlamıştır (Mutlu ve Ayrancı, 2017).

¹ Dr., Milli Eğitim Bakanlığı Türkçe Öğretmeni, adilacemoglu@gmail.com

lerinin ekonomik ve siyasi güç olduğu dönemlerde yabancıların Türkçeyi öğrenme çabalarında belirgin bir artış söz konusudur. İnsanların, zamanın ihtiyaç ve koşullarından kaynaklanan nedenlerle hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın Türkçe öğrenmeye çalışması anlaşılabilir bir durumdur. Diğer milletlerin bu ihtiyaçları göz önünde bulundurularak süreç ilerledikçe Türkçe öğretimine yönelik kitapların hazırlandığı ve öğretimin sistematik hale geldiği görülmektedir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi üzerine geçmişten günümüze birçok eser kaleme alınmıştır. Bu eserlerin bir kısmı Türkler tarafından yazılırken bir kısmı yabancılar tarafından yazılmıştır. Yabancılar Türkçe öğretimine yönelik, ilk bilinçli çalışma Kaşgarlı Mahmud tarafından yazılan Divan-ı Lügati't-Türk adlı çalışmadır. Bu çalışma ile yabancılar Türkçe öğretimine yönelik çalışmaların başladığı ifade edilebilir. Divan-ı Lügati't-Türk dışında ikinci önemli eser ise Çağatayca kaleme alınan Ali Şir Nevai'nin Muhakemetü'l-Lügateyn adlı eseridir. Bu iki eserin ortak özelliği İslamiyet'in kabulü sonrasında başlayan Arapça Farsça etkisine karşın, Türkçenin bu dillerden geri kalmadığını hatta daha üstün bir dil olduğunu ortaya koymak amacıyla yazılmış olmalarıdır.

Çalışmada dil öğretimi yaşanan ortamla yakından ilgili olduğundan, genel anlamda Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde o dönemin sosyo-kültürel, ekonomik ve siyasi koşulları da dikkate alınarak, insanların Türkçe öğrenmeye olan ilgi ve ihtiyaçlarının hangi koşul ve dönemlerde arttığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

Genel olarak değerlendirildiğinde tarihsel süreçte yabancılar Türkçe öğretimi için yapılan çalışmaların kendi dönemlerinde kendilerinden beklenen işlevleri yerine getirdiği ve Türkçe öğretimine katkı sağladığı görülmektedir. Günümüzde yapılan araştırmaların da tarihsel süreçteki bu araştırmalar çerçevesinde ilerlediği ifade edilebilir.

KAYNAKLAR

- Açık, F. (2012). Türkçe öğretimi üzerine yabancı yazarların hazırladığı ders kitaplarında söz dağarcığı ve kültürel unsurlar: A practical grammar of the Turkish Language, Turkish literary reader ve gramatika turetskogo yazıka örneklemlerinde. *M. N. Önal (Ed.). IV. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu Bildirileri içinde (s. 597-609). Ankara.*
- Adıgüzel, M. S. (2001). Yabancılar Türkçe öğretimi ve gramer-tercüme metodu. *Bilig*, 16, 25-43.
- Ağar, M. E. (2004). Türkçe öğretiminin tarihçesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 1, 1-10.
- Ağıldere, S. T. (2010). XVIII. yüzyıl Avrupasında yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin önemi: Osmanlı İmparatorluğunda İstanbul Fransız dil oğlanları okulu (1669-1873). *Turkish Studies*, 5(3), 693-704.
- Aksan, D. (1977). *Her yönüyle dil: Ana çizgileriyle dilbilim I*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yay.
- Aksan, D. (1978). Dilbilimin yükseköğretimdeki yeri konulu seminer. *Hacettepe Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü ve Ankara Dilbilim Çevresi'nin İşbirliğiyle (16-17 Şubat)*, Ankara.
- Aksu, R. (2016). Yabancılar Türkçe öğretimi için hazırlanan Türkçe sözlüklerde metod: Divân-ü Lügâti't-Türk ve Bulgâti'l-Müştak örneği. *Aydın TÖMER Dil Dergisi*, 1(2), 41-54.
- Aksu, R. (2016). Yabancılar Türkçe öğretimi için hazırlanan Türkçe sözlüklerde metod: Divânü Lügâti't- Türk ve Bulgâti'l-Müştak örneği. *Aydın Tümer Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi*, 1(2), 41-54.
- Akyüz, H. (2001). *Türk eğitimcileri I*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Akyüz, Y. (2009). *Türk eğitim tarihi*. (15. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Alyılmaz, C. (2003). Bugut yazıtı ve anıt mezar külliyesi üzerine. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 1(13), 11-21.
- Alyılmaz, C. (2005). *Orhun yazıtlarının bugünkü durumu*. Ankara: Kurmay Yayınevi.
- Alyılmaz, C. (2010). Türkçe öğretiminin sorunları. *Turkish Studies*, 5(3), 728-749.
- Aykaç, N. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin genel tarihçesi ve bu alanda kullanılan yöntemler. *Turkish Studies*, 10(3), 161-174.
- Barın, E. (1994). Yabancılar Türkçenin öğretimi metodu. *Dil Dergisi*, 17, 53-56.
- Barın, E. (2010). Yabancılar Türkçe öğretimi amacıyla yazılan Ecnebilere Mahsus elifbâ kitabı üzerine. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, XXVII/Bahar, 121-136.
- Barthold, W. (1963). *İslâm medeniyeti tarihi (Çev. Fuat Köprülü)*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Baykuzu, T. D. (2008). Hunların kayıp kitapları ve Sutralar. *Bilig*, 44, 195-210.

- Bayraktar, N. (2002). *Yabancılara Türkçe öğretiminin tarihsel gelişimi. I. Uluslararası Çanakkale-Truva Dil Eğitimi ve Okul Gelişimi Sempozyumu*. Çanakkale.
- Biçer, N. (2011). *Kıpçak dönemi eserlerinin yabancılara Türkçe öğretimi açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Bilgin, A. ve Hacıeminoğlu, N. (2022). Kıpçaklar. *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 25, 421-423.
- Bölükbaş, F. ve Keskin, F. (2010). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metinlerin kültür aktarımındaki işlevi. *Turkish Studies*, 5(4), 221-235.
- Büyükkiz, K. K. (2014). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi. A. Güzel ve H. Karatay (Ed.), *Türkçe öğretimi el kitabı* içinde (s. 611-628). Ankara: Pegem Akademi.
- Caferoğlu, A. (1984). *Türk Dili Tarihi*. (3. Basım). İstanbul: Enderun Kitabevi.
- Çetinkaya, E. (2018). *Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarında kültürel unsurlar: Yedi İklim Türkçe örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Çifçi, M. (2006). Türkçe öğretiminin sorunları. G. Gülsevin ve E. Boz (Ed.). *Türkçenin çağdaş sorunları içinde* (s. 77-134). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Doğan, S. (2011). *XIX. yüzyılda Batı'da yabancılara Türkçe öğretimi çalışmaları: W. B. Barker örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Dolunay, S. K. (2005). *Türkiye ve dünyadaki Türkçe öğretim merkezleri ve Türkoloji bölümleri üzerine bir değerlendirme*. XIV. *Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*. Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Ercilasun, A. B. (2007). *Türk dili tarihi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Ercilasun, A. Bican (2005). *Başlangıçtan yirminci yüzyıla Türk dili tarihi*. Ankara: Akçağ Yay.
- Erdem, İ. (2009). Yabancılara Türkçe öğretimiyle ilgili bir kaynakça derlemesi. *Turkish Studies*, 4(3), 888-937.
- Ergin, M. (1999). *Türk Dil Bilgisi*. Ankara: Bayrak Basım/Yayın/Tanıtım.
- Göçer, A. ve Moğul, S. (2011). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ile ilgili çalışmalara genel bir bakış. *Turkish Studies*, 6(3), 797-810.
- Hengirmen, M. (1993). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi. *Dil Dergisi*, 10, 5-9.
- İnayet, A. (2008). Turkish studies international periodical for the languages. *Literature and History of Turkish or Turcic*, 1, 294.
- İşcan, A. (2012). Yabancı dil öğretimi ve yabancı dil olarak Türkçe öğretimin tarihçesi. *Yabancı dil olarak Türkçe Öğretimi (YDTÖ)* içinde (s. 3-29). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- İşcan, A. (2018). Yabancı dil öğretimi ve yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin tarihçesi. A. Şahin (Ed.). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kuramlar, yaklaşımlar, etkinlikler* içinde (s. 3-30). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Karabulut, F. (2009). Dünya dilbilimi tarihi içinde Divân-u Lügati't-Türk'ün yeri ve önemi. *Electronic Turkish Studies*, 4(3), 1326-1342.
- Karakuş, İ. (2006). *Atatürk dönemi eğitim sisteminde Türkçe öğretimi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Karakuş, O. (2018). *Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarındaki metinlerde değer aktarımı referanslarının yeri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay
- Karal, E. Z. (2001). Osmanlı tarihinde Türk dili sorunu (tarih açısından bir açıklama). *Bilim Kültür ve Öğretim Dili Olarak Türkçe*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Kaya, C. (2009). *Divanü Lügati't-Türk Araplara Türkçeyi Öğretmek için mi Yazıldı? Ahmet Yesevi Üniversitesi III. Türkoloji Kongresi*. Kazakistan.
- Korkmaz, Z. (2003). *Türk dili ve kompozisyon bilgileri*. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Kovács, S. (2021). Kıpçak. *Encyclopaedia of İslam, THREE*. Erişim Tarihi: 19.12.2021.
- Köprülü, F. (1945). *Çağatay Edebiyatı. İslâm Ansiklopedisi*, III, 270-273.
- Maden, S. ve Kızıldaş, M. (2019). Türkçe öğretiminin tarihsel gelişimiyle ilgili bir kaynakça denemesi. *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 5(3), 119-135.
- Melanlıoğlu, D. (2008). *Divanü Lügati't-Türk'ün ve Güncel Türkçe Sözlük'ün Türkçe eğitimi açısından önemi. Uluslararası Kaşgarlı Mahmud Sempozyumu Bildirileri* (470-477). Rize: Rize Üniversitesi Yayınları.
- Mert, O. (2009). *Ötüken Uygur dönemi yazıtlarından Tes - Tariat - Şine Us*. Ankara: Belen Yayıncılık.
- Mutlu, H.H..M. HhhhH ve Ayrancı, B.B. (2017). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde geçmişten günümüze süregelen problemler. *The Journal of International Lingual, Social and Educational Sciences*, 3(2), 66-74.
- Nacackıoğlu, A. (2021). *Yabancılara Türkçe öğretiminde öğrencilerin sözel hataları ve düzeltici geri bildirimlerin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Onan, B. (2003). *Divanü Lügat-it-Türk'ün dil öğretim yöntemleri ve dünya filolojisine katkıları bakımından bir değerlendirme. Türklük Bilimi Araştırmaları*, 13, 425-445.
- Onan, B. (2017). *Başlangıçtan XIII. yüzyıla kadar Türkçenin öğretimiyle ilgili gelişmeler*. A. Güzel (Ed.). *Başlangıçtan Günümüze Türkçenin Eğitim-Öğretim Tarihi Araştırmaları* içinde (s. 43-79). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Ögel, B. (2002). *Sino-Turcica Çingiz Han'ın Türk müşavirleri*. İstanbul: IQ Kültürsanat Yayıncılık.
- Ölmez, Z. (2007). *Çağatay edebiyatı ve Çağatay edebiyatı üzerine araştırmalar. Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 9, 173-220.
- Öner, M. (1998). *Bugünkü Kıpçak Türkçesi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

- Özdemir, C. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin tarihçesi. *Alatoo Academic Studies*, 2, 58-65.
- Özdin, A. (2020). Türk masallarının yabancılara Türkçe öğretiminde okuma metni olarak uyarlanması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Özönder, F. S. (1996). *Muhâkemetü'l-lugateyn*. Ankara: Irmak.
- Öztürk, A. (2018). Memlük Türkçesi bir Kıpçak lehçesi midir?. *Dil Araştırmaları*, 12(23), 173-203.
- Özyetgin, A. M. (2001). *Ebu Hayyan - Kitâbü'l-İdrâk Li-Lisâni 'l-Etrâk - Fiil: Tarihi karşılaştırmalı bir gramer ve sözlük denemesi*. Ankara: KÖK Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Vakfı Yayınları.
- Polat, N. H. (2003). Türkçenin öğretimi ve Ahmet Cevdet Paşa. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 13, 447-454.
- Sarı, H. (2021). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Türk ninnilerinin değerler aktarımında kullanımı. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Sayır, M.F. (2020). *Yabancılara Türkçe öğretiminde çoklu ortam dipnotlarıyla kelime öğretimi sürecinin etkinlik kuramı çerçevesinde değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Tekin, Ş. (2001). *İştikakçının köşesi*. İstanbul: Simurg Yayınları.
- Tekin, T. (1993). *Hunların dili*. Ankara: Doruk Yayınları.
- Tekin, T. (1997). *Tarih boyunca Türkçenin yazımı*. Ankara: Simurg Yayınları.
- Tezcan, S. (2001). En eski Türk dili ve yazını. *Bilim Kültür ve Öğretim Dili Olarak Türkçe*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Toparlı, R., Çögenli, M. S. ve Yanık, N. H. (1999). *El-Kavâninü'l-Külliyeye li-Zabti 'l-Lügati 't-Türkiyye*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Turan, O. (2008). *Selçuklular tarihi ve Türk-İslâm medeniyeti*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Tursun, I. (1995). Qutatqu Bilikniñ tili (Kutadgu Bilig'in dili). *Bulak Dergisi*, 2-3.
- Türk, V. (2012). Yabancı Dille Öğretim. *Türk Yurdu*, 302, 35-38.
- Türkiye Maarif Vakfı (2019). Kurumsal. <https://turkiyemaarif.org/> adresinden erişilmiştir.
- Yaşar, H. (2010). Yurtdışında bir kültür kurumu: Londra halkevi. *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, 12(45), 177-215.
- Yavuz, K. (1983). XIII-XVI. asır dil yadigârlarının Anadolu sahasında Türkçe yazılış sebepleri ve bu devir müelliflerinin Türkçe hakkındaki görüşleri. *Türk Dünyası Araştırmaları, Faruk Timurtaş'a Armağan*, 27, 9-57.
- Yavuz, K. (2009). Yusuf Has Hacib ve Kutadgu Bilig. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 37(37), 137-180.
- Zelyut, R. (2012). *Yabancı kaynaklara göre Türk kimliği*. Ankara: Kripto Yayınları.
- Zorbaz, K. Z. (2013). Yabancılara Türkçe öğretiminin tarihî seyri. *Yabancılara Türkçe öğretimi el kitabı*, 2, 159-169.

Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni Tamamlayıcı Cilt ile Önceki Sürümün Karşılaştırılması

Utku ORYAŞIN¹

ÖZ

Dil eğitiminin niteliğini artırma ve uygulama süreçlerindeki etkisini geliştirme çalışmalarının uzun bir geçmişi bulunmaktadır. 1971 yılında Avrupa Konseyi Eğitim Bölümünün girişimleri ile başlayan bu yolculuk, Avrupa Diller Yılı olarak kabul edilen 2001 yılında “Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi²” ile sonuca ulaşmıştır. D-AOÖÇ, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında çalışanların hazırlayacakları öğretim programları, ders araç-gereçleri, yönergeler ve sınavlarda yararlandıkları temel kaynak konumunda yer almaktadır. Bu durumun oluşmasında özellikle yabancılara Türkçe öğretimi alanında ortak bir öğretim programının bulunmamasının etkili olduğu söylenebilir. Ülkemizde bu alana yönelik öğretim programları geliştirilmektedir; ancak bu programlar daha çok yurt dışındaki Türk çocuklarına ve ülkemizde bulunan yabancı uyruklu çocuklara yöneliktir.

Bilindiği üzere dil eğitimindeki gelişmeler ve yenilikler devingen bir biçimde süregelmektedir. Değişen koşullar ve ortaya çıkan yeni gereksinimler üzerine önce 2018 yılında çevrim içi olarak daha sonra da 2020 yılında basılı olarak “Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni Tamamlayıcı Cilt³” yayımlanmıştır. 2020 yılında güncellenen D-AOBM, 2021 yılının aralık ayında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından “Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni: Öğrenme, Öğretme ve Değerlendirme, Tamamlayıcı Cilt” başlığıyla Türkçeye çevrilmiştir. Tamamlayıcı cilt ile kavramsal içeriğini koruyan D-AOBM kimi yönlerden güncellenmiştir. Bu bölümde Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni Tamamlayıcı Cilt ile önceki sürüm karşılaştırılarak yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanına yansımaları tartışılacaktır.

3.1. Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi Nedir? Hangi Amaçla Yazılmıştır?

Avrupa Konseyi Eğitim Bölümü, dil eğitimi etkin bir biçimde yürütebilmek amacıyla uzun yıllar çalışmalar yürüterek 2001 yılında “Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi”ni yayımlamıştır. D-AOÖÇ’de yer alan dokuz bölüm şu biçimdedir:

“1. Siyaset ve Eğitim Politikası Açısından Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi

2. Öneriler Çerçevesi’nin Yaklaşımı

¹ Öğr. Gör. Dr., İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Yabancı Diller, Yüksekokulu, utku.oryasin@iuc.edu.tr

² Çalışmada Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi’nden yararlanıldığı için CEFR yerine bu kaynağın adı kullanılacak ve çalışmanın bundan sonraki bölümlerinde “D-AOÖÇ” kısaltmasına yer verilecektir.

³ Çalışmada Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni Tamamlayıcı Cilt adlı kaynaktan yararlanıldığı için çalışmanın bundan sonraki bölümlerinde “D-AOBM” kısaltması kullanılacaktır.

Başka bir deyişle Avrupa ülkeleri için düşünülen koşullar ülkemiz için de geçerli olmaya başlamıştır. Tüm bu kurumlarda yürütülen Türkçe öğretimi etkinliklerinin ortak bir zeminde buluşturulabilmesi kurumların “Diller için Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesini” temel kaynak olarak etkin kullanımı ile olanaklı hale gelebilir. Özellikle kurumların kullandıkları ders kitapları, ders izlenceleri ve yıllık planlarının hazırlanmasında D-AOÖÇ’yi göz önünde bulundurmaları gerekmektedir. Üniversitelerin ve diğer kurumların sınavları ve sertifikalarının karşılıklı olarak tanınmasında ortak bir çerçevede buluşması çok önemlidir. 2001 D-AOÖÇ’nin yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında (kitapların hazırlanması, düzeylerin planlanması, ders içeriklerinin belirlenmesi, sınav ve sertifikaların hazırlanması vb.) etkili bir biçimde kullanıldığı görülmektedir.

Değişen koşullar ve dil eğitimindeki gelişmelere koşut olarak 2001 D-AOÖÇ’de yenilenme gereksinimi duyulmuştur. Kavramsal alt yapısını koruyarak 2018 ve 2020 yıllarında güncellenen çerçeve, 2021 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Türkçeye de kazandırılmıştır. Genel olarak güncelleme gerekçesi olarak şu maddeler öne sürülmüştür:

- ▶ 2001 baskısının karmaşık ve zor anlaşıldığı yönündeki eleştiriler,
- ▶ Öğrenim ve öğretim konusundaki ana konuları açıklama isteği,
- ▶ Tanımlayıcı kümeleri güncelleme ve yeni tanımlayıcıları geliştirmek.

Bu gerekçeler gösterilerek güncellenen D-AOBM Tamamlayıcı Cilt, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında etkin biçimde kullanılmaya devam etmektedir. Değişen koşullar ve dil öğrenme amaçlarına uygun olarak yabancı dil olarak Türkçe öğretimi etkinlikleri de güncellenmektedir.

KAYNAKLAR

- Arslangilay, A. S. (2019). Diller için Avrupa ortak öneriler çerçevesi ve tamamlayıcı kitap. Ü. Şen (Yay. haz.). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi* içinde (s. 42-64). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Council of Europe. (2020). Common European framework of reference for languages: Learning, teaching, assessment-Companion volume. Erişim adresi: <https://rm.coe.int/common-european-framework-of-reference-for-languages-learning-teaching/16809ea0d4>
- Demirel, Ö. (2004). *Yabancı dil öğretimi, dil pasaportu, dil biyografisi, dil dosyası*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Fişekcioğlu, A. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde diller için Avrupa ortak öneriler çerçevesi ölçütlerine göre Türk kültürü tanımlayıcılarının oluşturulması: B1 dil düzeyi model önerisi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi. Çanakkale.
- Güler, G. (2005). Avrupa Konseyi ortak dil kriterleri çerçeve programı ve Türkiye’de yabancı dil öğretimi süreçleri. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 89-106.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (Çev.) (2021). Diller için Avrupa ortak başvuru metni: öğrenme, öğretme ve değerlendirme-tamamlayıcı cilt. *Avrupa Konseyi*. Erişim adresi: https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_01/04144518_CEFR_TR.pdf
- North, B. (2021). The CEFR companion volume-what’s new and what might it imply for teaching/learning and for assessment? *CEFR Journal-Research and Practice*, 4, 5-24.
- Piccardo, E. (2020). TIRF language education in review-The common European framework of reference (CEFR) in language education: Past, present, and future. Monterey, CA & Baltimore, MD: TIRF & Laureate International Universities.
- Qiriazı, V. (2018, 30 Ocak). Language education program of the Council of Europe [Webinar]. İçinde: *Webinar on the CEFR companion volume and practical considerations for implementation*. Education Policy Division, Council of Europe. Erişim adresi: <https://vimeo.com/272755919>
- Şahin, A. (2013). Dil öğretiminde uluslararası ölçütler. M. Durmuş ve A. Okur (Yay. haz.) *Yabancılar Türkçe öğretimi el kitabı* içinde (s. 493-507). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Tanrikulu, L. ve Şihanlioğlu, Ö. (2019). 2018 (CEFR) Diller için Avrupa ortak öneriler çerçevesi yeni açıklamalar metninde konuşma becerisinin incelenmesi. *International Journal of Languages’ Education and Teaching*, 7(4), 212-224.
- telc Language Tests. (2013). *Diller için Avrupa ortak öneriler çerçevesi*. Öğrenim, öğretim ve değerlendirme. (2. Baskı). Avrupa Konseyi/Modern Diller Bölümü. Almanya: Frankfurt/Main.

Yabancılara Türkçe Öğretiminde Yöntem ve Teknikler

Nevin AKKAYA¹

GİRİŞ

Dil, insanların yaşamlarını düzenleyen, onları bir arada tutarak milletleşme çizgisine taşıyan, düşünmeyi, anlamlandırmayı ve anlamlandırılanın aktarılmasını sağlayan bir beceridir. Bu bağlamda dil, bireysel ve toplumsal yaşantının yaratıcısı ve yansıtıcısıdır. (Göçer ve Moğul, 2011, s.798) Dilin “insanlar arasında anlaşmayı sağlama” özelliği, bir arada yaşamının en önemli unsuru olurken ülkeler için mal ve hizmet ihracı kadar dil ihracı da var olmanın, güçlü olmanın önemli bir unsuru haline gelmiştir. (Uslu ve Şenyüz, 2021, s.1192) Küreselleşen dünyada pek çok insanı göç, evlilik, eğitim, kişisel merak, ticaret vb. sebeplerle ana dili dışında yabancı bir dil öğrenmeye ihtiyaç duymaktadır. (Erdem, Gün, Sever, 2015, s.554) “Bütün bu değişim ve gelişimler, dünyada çok dilliliği gündeme getirmiş, buna paralel olarak çok dilliliğin kültürel zenginliğin gelişimine katkı sağlayacağı görüşünü egemen kılmıştır.” (Yüce, 2005, s.82) “Kişinin iletişim yeteneğini büyük ölçüde onun iletişim aracı olan dili kullanma becerisi belirler. Dilin bir sistemi olduğu ve topluluk arasında bir konuşma, yazışma, anlaşma aracı olarak kullanıldığı için, dil eğitiminin bu anlaşmayı ve dilin toplumsal görevini sektirmeden yapılması gerekir.” (Yüce, 2005, s.82)

Türkiye'nin içinde bulunduğu konum itibarıyla Türkçenin yabancılara öğretilmesi ihtiyacı her geçen gün biraz daha artmaktadır. Bugün bu ihtiyaç gerek Türkiye'de bulunan yabancılar için gerekse Türkiye dışında Türkçe öğrenmek isteyen yabancılar için daha da belirginleşmiştir. Bu nedenle Türkçenin yabancılara öğretimi konusu, üzerinde önemle durulması gereken bir konudur. (Göçer ve Moğul, 2011, s.808) İşcan'a (2011) göre ikinci bir dili öğrenme, başka bir kültürü öğrenmenin ve onu tam anlamıyla algılamanın en kolay ve mükemmel yoludur. Her dil farklı bir kültüre açılan kapıdır. Özellikle toplumlar arasındaki yoğun etkileşim öteki kültürleri de tanımayı bir tür zorunluluk hâline getirmiştir. Çünkü bir dili bilmek yalnızca o dil hakkında gerekli olan dilbilgisi kurallarını bilmekle sınırlı değildir. Dilbilgisel yetinin yanında yapı ve sözcüklerin, hangi ortamda kullanılacağını bilmek yani “iletişimsel yeti” ye sahip olmak, o dilin kültürü hakkında bilgi sahibi olmak gerekmektedir. O yüzden yabancılara Türkçenin öğretiminde amaç, yalnızca birtakım kelimeleri öğretmek değil; kişiye Türk kültürünü de yeterli ölçüde kazandırmaktır. Çünkü, Türkçeyi severek, isteyerek öğrenen bir yabancı, Türkiye'nin kültür elçisi durumuna gelmektedir. Oluşturulan metinlerden, yöntem tekniklere kadar Türk kültürünü en iyi şekilde yansıtan uygulamalar seçilmelidir. “Türkiye'de öğrenim gören uluslararası öğrencilere ortak

¹ Prof. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi AD., nevin.akkaya@deu.edu.tr

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi kapsamında yöntem ve tekniklere yönelik yapılan çalışmamızda geleneksel kabul edilen yöntem ve teknikler ile çağdaş yöntem ve teknikler bir araya getirilmiştir. Geleneksel öğretim yöntem ve tekniklerin birçoğunun XIX.yüzyıldan günümüze ulaştığı küçük farklılıklarla günümüzde de kullanılmaya devam edildiği anlaşılmıştır. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi ile ilgili yapılan çalışmalar yöntem ve teknik penceresinden incelendiğinde çalışmaların seçilen tek bir yöntem ya da tekniği merkeze alarak oluşturulduğu fark edilmiştir. Alanyazın taramasında dil öğretiminin okuma, yazma, konuşma, dinleme becerileri ya da anlama ve anlatma becerileri olarak ayrı ayrı ele alınıp yöntem ve tekniklerin incelendiği ortaya çıkmıştır.

Her yöntem kendisinden önceki yöntemin/yöntemlerin eleştirisinden ya da eksik yönlerini tamamlama isteği ile bir arayıştan doğmuştur. Ortaya çıkan yeni yöntem kendisinden önceki yöntemlerin yok olmasına neden olmamakta onları desteklemekte, tamamlamakta ya da öğretim sırasında önceki yöntemlerden destek alabilmektedir. Yabancı dil öğretiminde sürecin tamamı boyunca tek bir yöntemin kullanılması mümkün görünmemektedir. Öğretmen yöntem ve teknikler konusunda kendini geliştirmeli; yaş, hazırbulunuşluk, öğrenme amacı, öğrenme ortamı, hedeflenen kazanım, kültürel farklılıklar gibi özelliklere dikkat ederek yöntemini seçmelidir. Yöntem sonrası dönemi temel alan bir öğretmen ise öğretim sürecini başıboş bir düzen içinde yürütmemesi gerektiğinin farkında olarak günlük tutma, portfolyo oluşturma gibi uygun tekniklerle öğretim sürecini yönetmelidir.

21. yüzyıl teknolojisinin geldiği noktada yeni teknolojiler ve web araçları; öğretim yaklaşımları, yöntemleri ve teknikleri arasında yerini almaktadır. Teknolojinin eğitim-öğretim alanında hayatımıza girme sürecini COVID-19 salgını hızlandırmıştır. Tüm dünyada uzaktan eğitim ile ilgili uygulamalar arttığı için teknoloji destekli öğretim, harmanlanmış öğretim, web uygulamaları fazlaca kullanılmıştır. Böylece bu alanda yapılacak bilimsel araştırmalar ve deneysel çalışmalar için çalışma alanı ortaya çıkmıştır. Özellikle web araçları dil öğretiminde geniş yer bulmuş, dolayısıyla yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında da çalışmalara konu olmuştur. Ancak metaverse, sanal gerçeklik, artırılmış gerçeklik ile ilgili kavramların öğretimsel açıdan tanımlanmasının yanında bu teknolojilere bağlı olarak geliştirilecek yöntem ve teknikler, alternatif etkinlikler, ders izlenceleri oluşturma gibi konularda yapılacak bilimsel çalışmalara ihtiyaç vardır.

KAYNAKLAR

- Akkaya, N. & Şengül, L. (2022). Metaverse ve dil eğitimi. *International Journal of Education and New Approaches*, 5(2), 314-326. <https://doi.org/10.52974/jena.1194504>
- Alver, M. (2019) Türkçe'nin yabancı dil olarak öğretiminde esas alınan ilkeler ile kullanılan yöntem ve teknikler. Erdem İ., Doğan, B., Altunkaya H., (Ed.) *Türkçe'nin yabancı dil olarak öğretimi içinde* (s.13-41). Ankara: Pegem.
- Aydın, E. (2021). Telkin yöntemi'nin dil öğretimindeki yeri ve yabancılara Türkçe öğretimindeki durumu. *Journal of Sustainable Education Studies*, 2(2), 9-18. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/seader/issue/67274/1049631>
- Aydın, E. & Tunagür, M. (2021). Yabancı dil olarak Türkçe öğretim programı'nın 21. Yüzyıl becerileri açısından incelenmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16 (32) , 349-374 . DOI: 10.35675/befdergi.853046
- Boylu, E. (2022) Dil öğretim yöntemlerinin yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanımı Boylu, E., İltar, L. (Ed.) *Yabancı dil olarak Türkçe Öğretimi politika, program, yöntem ve öğretim içinde* (s.87-121) Ankara: Pegem
- Bölükbaş, F. (2014). Jıgsaw-IV tekniğinin yabancı öğrencilerin türkçedeki temel zamanları öğrenmeleri üzerindeki etkisi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 3 (3). DOI: 10.7884/teke.347
- Demircan, Ö. (2002). *Yabancı dil öğretim yöntemleri*. İstanbul: Der Yayınları.
- Demirekin, M. (2016). Yaklaşımdan tekniğe yabancılara Türkçe öğretim yöntemleri ve yöntem sonrası dönem. Yıldırım, F., Tüfekçioğlu, B. (Ed.). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kuramlar- yöntemler- beceriler – uygulamalar içinde* (s.43-76). Ankara: Pegem

- Demirel, Ö. (1999). Yabancı dil öğretimi. İstanbul: Meb.
- Demirel, Ö. (2021). Yabancı dil öğretimi, dil pasaportu-dil dosyası- dil biyografisi. Ankara: Pegem.
- Erdem, M.D., Gün, M. & Sever, P., (2015). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yöntem seçimi ve alternatif yöntemler / selection of a method and other alternative methods in teaching turkish as a foreign language, Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-, (Prof. Dr. Şefik Yaşar Armağanı), 10(11), 549-566. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8735>
- Göçen, G. (2020). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yöntem. RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi , (18) , 23-48 . DOI: 10.29000/rumelide.705499
- Göçer, A., Moğul, S. (2011) Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ile ilgili çalışmalara genel bir bakış, Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 6/3 Summer 2011, p. 797-810 TURKEY
- Göçer A. & Karadağ, F. (2020). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde görev temelli öğrenme yönteminin dilin iletişimsel işlevi açısından önemi. AÇÜ Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 6, Sayı:2, ss. 58-73
- Göker, M. & İnce, B. (2019). Web 2.0 araçlarının yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanımı ve akademik başarıya etkisi. Turkophone, 6 (1), 12-22. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/turkophone/issue/44969/568798>
- İşcan, A. (2011). Türkçenin yabancı dil olarak önemi, Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:2, Sayı:4, s: (29-36)
- Karadağ, B. F. (2020). İstasyon tekniğinin Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanımı. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 21 (2), 560-578. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/inuefd/issue/56519/511793>
- Karagöl, E. & Kurt, B. (2020). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitabı yazarlarının dil öğretim yöntemleri ile ölçme değerlendirmeye ilişkin görüşleri. IV.Uluslararası Türklerin Dünyası Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiriler (Ed. O.K. Gül, B. Kurt, C.C.Çakmakçı), s.137-143. Ankara. <http://www.weltdertuerken.org/wp-content/uploads/2021/01/ytmk.pdf>
- Karbuç, A. (2020). Yabancılarla Türkçe Öğretiminde Görev Temelli Öğretim Yöntemine Yönelik Etkinlik Önerileri. International Journal of Language Academy. 8/5, 366-381
- Kumaravadivelu, B. (2003). Critical language pedagogy: A postmethod perspective on English language teaching. Word Engishes, 22,539-550.
- Larsen-Freeman, D. (2000). Techniques and principles in language teaching. Oxford University Prees.
- Maden, S. ve Durmaz, N. (2022). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarındaki etkinliklerde kullanılan yöntem ve teknikler. İğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, (30): s. 172-192.
- Memiş, M.R., Erdem, M., D. (2013)Yabancı dil öğretiminde kullanılan yöntemler, kullanım özellikleri ve eleştiriler. Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/9 Summer 2013
- Moralı, G. (2020). Çocuklara yabancı dil olarak türkçe öğretiminde tüm fiziksel tepki yöntemi ve A1 düzeyi etkinlik tasarımı. SDU International Journal of Educational Studies, 7 (1), 16-25. DOI: 10.33710/sduijes.605356
- Prabhu, N. S. (1990). There is no best method-why? TESOL Quarterly, 24, 2,161-276.
- Rı chards, J.C. and Rodgers, T. S. (1999). Approaches and methods in language teaching, Cambridge University Prees.
- Şahin, A. & Kemiksiz, Ö. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılabilir grupla öğretim teknikleri. Şahin, A. (Ed.) Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kuramlar, yaklaşımlar, etkinlikler içinde (s.166-200) Ankara: Pegem.
- Tabak, G. & Göçer, A. (2014). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde benzetim tekniği. Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 5 (10), 77-102. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/baebd/issue/31826/349514>
- Tepe, Tansel & Kaleci, Devran & Tüzün, Hakan (2016). Eğitim teknolojilerinde yeni eğilimler: sanal gerçeklik uygulamaları. 10th International Computer and Instructional Technologies Symposium, s. 547-555, Rize.
- Toprak, S. & Yaşar, E. (2022). Yabancı dil olarak türkçe öğretiminde dinleme becerisinin vignette tekniği ile kullanımı: C1 örneği. Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi, 11 (1), 206-218. DOI: 10.30703/cije.996922
- Uslu, A. & Şenyüz, F. (2021). İkinci dil olarak Türkçenin öğretiminde yeni yöntem ve teknikler: Döngü yöntemi. Turkish Studies- Education, 16(2), 1189-1230. <https://dx.doi.org/10.47423/TurkishStudies.49666>
- Ünlü, B. F. (2019). Yabancı dil olarak türkçe öğretiminde sanal gerçekliğin amaç odaklı dil öğretimine etkisi. Hacettepe Üniversitesi Yabancı Dil Olarak Türkçe Araştırmaları Dergisi, (5), 57-76. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/huydotad/issue/47235/525817>
- Yağmur Şahin, E. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yaklaşım, yöntem ve teknikler Şahin, A.(Ed.) Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kuramlar, yaklaşımlar, etkinlikler içinde (s. 13-41). Ankara: Pegem.
- Yüce, S. (2005). İletişim ve dil: yöntemler, Avrupa dil portföyü Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi. Journal of Language and Linguistic Studies, 1 (1), 81-88. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/jlls/issue/9921/122828>

Yabancılara Türkçe Öğretiminde Dinleme Eğitimi

Ahmet Zeki GÜVEN¹

TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİNDE DİNLEME BECERİSİ

1. DİNLEME NEDİR? TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİNDE DİNLEME BECERİSİNİN YERİ VE ÖNEMİ NEDİR?

En çok, en sık kullanılan ve pek çok öğrenmenin de temelini oluşturan dil becerilerinden bir tanesi olan dinleme becerisi, anne karnında informal bir şekilde edinilmeye başlayan, sonraki süreçte de okul ve benzeri eğitim kurumlarıyla formal bir şekilde geliştirilmeye çalışılan bir beceridir. Bu becerinin sağlıklı bir şekilde gelişebilmesi için bireyin sağlıklı bir işitmeye ihtiyacı vardır. Fizyolojik bir olay olan dinlemenin sağlıklı bir şekilde gerçekleşebilmesi için işitilen seslerin zihinde yapılandırılarak anlamlandırabilmesi gerekmektedir. Bu durum da dinlemenin ön şartının işitme olduğunu gösterir. Bu nedenle işitme olmadan dinlemeden söz etmek doğru olmaz. Ancak unutulmaması gereken husus işitmenin istem dışı gerçekleştirilmesi, dinlemeninse belirli bir amaç doğrultusunda bilinçli bir şekilde yapılmasıdır.

Günlük hayatın zaman dilimi içerisinde, hemen hemen zamanın büyük bir oranının dinleme ile geçtiği, yapılan çalışmalarda insanların okuma, yazma ve konuşma becerilerine ayırdıkları zaman kadar dinlemeye de ciddi zaman ayırdıklarını ortaya koymuştur. Bu noktada insanların sahip oldukları bilginin yaklaşık %80'inin dinleme yoluyla kazanıldığı ve dinleme becerisinin öğrenme sürecine ciddi katkısı olduğu araştırmalarla belirlenmiştir (Akyol, 2006). Başka bir çalışmada insanların iletişim için zamanlarının %9'unu yazmayla, %16'sını okumayla, %30'unu konuşmayla ve %45'ini de dinlemeyle geçirdikleri belirlenmiştir (Worth, 2004, s.3). Bu çalışmalar dinleme becerisinin önemini de ortaya koymuştur.

Dinleme kavramının literatürde pek çok tanımı yapılmıştır. En genel tanımıyla dinleme iletişim süreci boyunca işitilen seslerin anlamlandırılması ve bu anlamlandırılmaya tepkide bulunma olarak tanımlanmaktadır (Demirel, 2016). Başka bir tanımda işitilene anlamak ve saklamak ya da işitilene anlamak amacıyla dikkat harcamak olarak tanımlanmıştır (Sever, 1997). Tanımlarda dikkat çeken nokta dinlemenin tek taraflı bir süreç olmadığı, tam anlamıyla dinlemenin gerçekleşebilmesi için gönderilen iletiye alıcıdan bir dönüt verilmesi gerekliliğidir. Bu yönüyle bakıldığında dinleme etkinliğinde öğren-

¹ Doç. Dr., Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi AD., ahmetzekiguven@hotmail.com

KAYNAKLAR

- Akyol, H. (2006). *Türkçe öğretim yöntemleri*, Kök Yayınları.
- Bahar, M., Nartgün, Z., Durmuş, S. ve Bıçak, B. (2015). *Geleneksel-tamamlayıcı ölçme ve değerlendirme teknikleri: öğretmen el kitabı*. Pegem Akademi.
- Baykul, (2015). Eğitimde ve psikolojide ölçme: klasik test teorisi ve uygulaması. (3. Baskı). Pegem Akademi.
- Çetinkaya, G. ve Şentürk, R. (2021). *Dinleme eğitiminde ölçme ve değerlendirme*. N. Bayat (Ed.). Dinleme ve Eğitimi içinde (s. 313-364). Anı Yayıncılık.
- Demirel, Ö. (2016) *Yabancı Dil Öğretimi*. Pegem A Yayınları
- Doğan, Y. (2007). *İlköğretim İkinci Kademedeki Dil Becerisi Olarak Dinlemeyi Geliştirme Çalışmaları*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara..
- Durmuş, M. (2013). *Yabancılara Türkçe öğretimi*, Grafiker Yay.
- Göğüş, B. (1978). *Orta Dereceli Okullarımızda Türkçe ve Yazın Eğitimi*. Ankara: Gül Yayınevi.
- Güneş, F. (2007). *Türkçe öğretimi ve zihinsel yapılandırma*. Nobel Yayıncılık.
- Güneş, F. (2013). *Türkçe öğretimi yaklaşım ve modeller*. Pegem A Yayıncılık.
- Güneş, F. (2016). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Üzeri çizili olan kaynağı çıkarmayın, sadece o kaynağın önüne şu kaynağı ekleyin:
- Kengen, S. (2000). Teaching Language Arts In Middle Schools, Psychology Press. Melanlıoğlu, D. (2012). Dinleme becerisine yönelik ölçme değerlendirme çalışmalarında üstbiliş stratejilerinin kullanımı. *Turkish Studies*. 7(1). 1583-1595.
- Özbay, M. (2001). Türkçe Öğretiminde Dinleme Becerisini Geliştirme Yolları., *Türk Dil Dergisi*, 589, 9-15.
- Özcelik, D. A. (2013). Test hazırlama kılavuzu. Pegem Akademi.
- Pearce, C. G., Johnson, I. W. ve Barker, R. T. (2003). Assessment of the listening styles inventory: Progress in establishing reliability and validity. *Journal of Business and Technical Communication*, 17(1), 84-113
- Pitre, E. (2007). Three Types of Listening. <https://cob.unt.edu/mgmt/pitre/mgmt3330/Types%20Of%20Listening.pdf> (Erişim tarihi 20.12.2022).
- Sever, S. (1997). Türkçe öğretimi ve tam öğrenme. Anı Yay.
- Tompkins, G. E. (2005). Language arts: Patterns of practice. Pearson. Merrill. Prentice Hall.
- Tezel, K. V. (2020). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde dinleme eğitimi (s. 271- 313), Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi el kitabı içinde. Ankara: Pegem Akademi Yay.
- Ungan, S. (2013). Dinleme. A. Kırkkılıç, H. Akyol (Ed.), *İlköğretimde Türkçe öğretimi* (ss. 135-161). Pegem Akademi.
- Ur, P. (1992). Teaching listening comprehension. Great Britain: Cambridge University Press.
- Wilson, J. J. (2008). How to teach listening. Pearson Education.
- Worth, R. (2004). Career skills library: Communication skills (2nd Ed.) Ferguson Publication.
- Yalçın, A. (2002). Türkçe öğretim yöntemleri yeni yaklaşımlar. Akçağ Yay.
- Yalçın, Ç. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında yer alan dinleme etkinliklerinin dil öğrenme stratejileri açısından incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir.
- Yangın, B. (1999): İlköğretimde Etkili Öğretme ve Öğrenme Öğretmen El Kitabı. İlköğretimde Türkçe Öğretimi Modül 4, MEB Yayınları.
- Yorulmaz, M. (2009). Göreve dayalı öğretim yönteminin Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde dinleme becerisinde kullanılmasının avantajları, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yabancı Diller Eğitimi Anabilim Dalı, İngiliz Dili ve Eğitimi Bilim Dalı, Edirne.

Yabancılara Türkçe Öğretiminde Konuşma Eğitimi

Ahmet Zeki GÜVEN¹

TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİNDE KONUŞMA BECERİSİ

1. KONUŞMA NEDİR? TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİNDE KONUŞMA BECERİSİNİN ÖNEMİ NEDİR?

Sosyal bir varlık olan insanın en önemli özelliklerinden bir tanesi kendisini ifade etme ihtiyacıdır. Bireyin kendisini en kolay şekilde ifade etmesi ise konuşma yoluyla gerçekleşir. Gerek iş yaşamında gerekse akademik yaşamda insanlar arasındaki ilişkiler çoğunlukla sözlü iletişimle sağlandığından insanın bu alanlardaki başarısı sözlü iletişimi etkili bir şekilde kullanımıyla doğru orantılıdır (Çongur, 1999). Yapılan araştırmalar insanın bir gününün yaklaşık üçte birini konuşarak geçirdiğini ortaya koymuştur (Nalıncı, 2000). Bu da konuşmanın hayatımızdaki önemine işaret eden diğer önemli bulgudur. Konuşmanın pek çok tanımı yapılmıştır. Türk Dil Kurumu tarafından yayınlanan sözlükte (2011, s.1477); konuşma işi, görüşme, danışma, müzakere, dinleyicilere bilim, sanat, edebiyat gibi bir konularda bilgi vermek için yapılan konuşma, konferans şeklinde tanımlanırken, Kurudayıoğlu (2011) konuşmayı düşünme alışverişi ya da yaşantıların başkalarıyla paylaşımı işidir, şeklinde tanımlamıştır. Sever (2004)'e göre ise konuşma duygu, düşünce, tasarım ve isteklerin sözle bildirilmesi, başka bir ifadeyle bir konunun zihinde tasarlandıktan sonra karşısındakilere sözle iletilmesidir.

Dil becerilerinin birbirlerinden bağımsız düşünülemez gözü önünde bulundurulduğunda birinde karşılaşılan sorunun diğerinde de yaşanması çok muhtemeldir. Ana dili eğitiminde ya da yabancı dil öğretiminde dil becerilerine farklı oranlarda önem vermek sürecin sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesini engelleyecektir. Dilin bir bütünlük içerisinde öğrenileceği düşünüldüğünde, dil öğretiminde kişinin okuduğunu tam ve doğru bir şekilde anlaması, dinlediğini doğru bir şekilde anlayıp dinledikleriyle ilgili net ve doğru dönütler vermesi, duygu ve düşüncelerini gerek sözlü gerekse yazılı anlatım aracılığıyla doğru bir şekilde aktarabilmesi amaçlanmaktadır. Bu açıdan bakıldığında yabancı dil eğitiminde özellikle konuşma ve dinleme becerileri birbirleriyle iç içedir (Brown, 2000). Ayrıca yabancı dil öğretiminde de tıpkı anadili öğretiminde olduğu gibi konuşma ve yazma anlatma becerisi olduğundan bu becerilerin birbirlerinden bağımsız düşünülmesi söz konusu değildir. Kelime hazinesinin zenginliğinin yabancı dil öğretiminde de konuşma becerisine ciddi katkı sağladığı düşünüldüğünde okuma becerisinin de

¹ Doç. Dr., Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi AD., ahmetzekiguven@hotmail.com

KAYNAKLAR

- Altınar, S. (2008). *The Attitudes of Preparatory Students In Abant İzzet Baysal University , Turkey And Sussex University , UK Towards Pronunciation Practice In English Courses In Partial Fulfillment of The Requirement*. Basılmamış yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bıçak, B. (2014). Performans değerlendirme. Müfit Gömleksiz ve Serdar Erkan ,(Ed.) ,*Eğitimde ölçme ve değerlendirme* (3. Basım) içinde (ss. 197-238). Nobel Yayın ve Dağıtım.
- Brown, H. D. (2000). *Teaching by principles: an interactive approach to language pedagogy*. Longman.
- Chan, M. J. (2018). Embodied Pronunciation Learning: Research and Practice. *The Catesol Journal*, 30(1), 47–68. Retrieved from <http://ezproxy.lib.uconn.edu/login?url=https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=eric&AN=EJ1174234&site=ehost-live>
- Çelik, F. (2019). Yabancılara Türkçe öğretiminde konuşma becerisi. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademik Araştırmalar Dergisi*, 3 (3), 32-41.
- Çongur, H. R. (1999). *Söz sanatı ve güzel söz söyleme*, TRT Eğitim Yay.
- Demirel, Ö. (2012) *Öğretim ilke ve yöntemleri, öğretme sanatı*, Pegem A Yay.
- Demirel, Ö. (2016). *Yabancı dil öğretimi* (9. baskı). Ankara: Pegem Akademi Yay.
- Doğan, C. (2012). *Sistematik Yabancı Dil Öğretim Yaklaşım ve Yöntemleri*. Ensar Neşriyat.
- Durmuş, M. (2013a). *Yabancılara Türkçe öğretimi*, Grafiker Yay.
- Durmuş, M. (2013b) “Sözlü anlatım”, *Türk Dili II*, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yay., s.194-219
- Emiroğlu, S. (2013). Konuşma Eğitimi (ss. 277-291); *Yabancılara Türkçe Öğretimi El Kitabı* (Editörler: M. Durmuş ve A. Okur). Grafiker Yay.
- Erdem, İ. (2014). Konuşma Eğitimi: Kuram, Uygulama, Ölçme ve Değerlendirme. A. Güzel, H. Karatay, (Ed.), *Türkçe Öğretimi El Kitabı* içinde. Ankara: Pegem Yayınları.
- Given, H. W. (1996). *Methods and Techniques in Pronunciation Teaching*. Retrieved from <http://www.publikacje.edu.pl/pdf/7039.pdf>
- Göçer, A. (2015). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde konuşma becerisinin gelişim durumunun belirlenmesi*. Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2, 47-56
- Gün, M. (2013). İletişimsel Yöntem (ss. 111-114); *Yabancılara Türkçe Öğretimi El Kitabı* (Editörler: M. Durmuş ve A. Okur), Grafiker Yayınları, Ankara.
- Güneş, F. (2011). Dil öğretim yaklaşımları ve Türkçe öğretimindeki uygulamalar, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8 (15), 123-140.
- Karatay, H.; Güngör, H.; Özalan, U. (2017). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde Callan Yöntemi. *International Journal of Language Academy, Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı*, 5/2, 260-265.
- Karlı, E. S. (2002). The inter-rater reliability of two alternative analytic grading scales for the evaluation of oral interviews at Anadolu University School of Foreign Languages. İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Kartallıoğlu, N. (2020). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde konuşma eğitimi (s. 315- 348), *Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi el kitabı içinde*. Ankara: Pegem Akademi Yay.
- Kesici, S. (2022). Yabancılara Türkçe öğretiminde ölçme ve değerlendirme: öğretmen algıları üzerine bir inceleme, *Uluslararası Filoloji Bengü Dergisi*, 2(2), 45-65.
- Köksal, D.; Pestil, A. (2012). Yabancı dil olarak Türkçe konuşma eğitimi (s.213-234), *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi içinde*, Pegem Akademi Yay.
- Köse, D. (2008). Türkçenin yabancı dil öğretiminde sınavların hazırlanması ve uygulanması. *Dil Dergisi*, 139, 36-47.
- Kurudayıoğlu, M. (2011) *Konuşma Eğitimi*. İstanbul: Kriter Yayınları.
- Memiş, M. R. ve Erdem, D. M. N(2013). Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Yöntemler, Kullanım Özellikleri ve Eleştiriler. *Turkish Studies*, 8(9), 297- 318.
- Nakanishi, T. ve Ueda, A. (2011). Extensive reading and the effect of shadowing. *Reading in a Foreign Language*, 23(1), 1–16. <https://doi.org/10.1142/S0218301312500139>
- Nalıncı, A. N. (2000). *Avrupa Birliği'ne tam üyelik yolunda başarının anahtarı: yeniden yapılanma*, Ümit Yayıncılık.
- Şenyiğit, Y.; Okur, A. (2019). Yabancılara Türkçe öğretiminde konuşma becerisi ve telaffuz eğitimi, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 52, 519-549.
- Sever, S. (2004). *Türkçe öğretimi ve tam öğrenme*, Anı Yayıncılık.
- Temizyürek, F., Erdem, İ. ve Temizkan, M. (2011). *Konuşma Eğitimi Sözlü Anlatım*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Toklu, O. (2003) *Dilbilime giriş*, Akçağ Yay.
- Türkçe Sözlük (2011). *Türk Dil Kurumu Yay.*
- Uysal, H. H. (2009). *Yabancılara Türkçe öğretimi politika yöntem ve beceriler*. Derya Yaylı, *Yasemin Bayyurt (Ed.) İkinci dilde sözlü ve yazılı anlatım eğitiminde sosyo-kültürel yaklaşımlar içinde* (91-105). Anı Yayıncılık.
- Yates, L. ve Zielinski, B. (2009). Give It a Go : Teaching Pronunciation to Adults. Macquarie University.

Yabancılara Türkçe Öğretiminde Okuma Eğitimi Becerisinin Yeri

Alpaslan OKUR¹
Gökhan Haldun DEMİRDÖVEN²

GİRİŞ

Okuma becerisi (*reading skill*) alanı, çeşitli söz varlığı katmanları dâhilinde gelişim sergilenmesine yönelik ilerleme gösterilen bir anlama/anlamlandırma sahasını kapsamaktadır. Bu beceri alanı, diğer becerileri alanlarının da geliştirilmesini etkileyerek çok boyutlu işlevselliğiyle ön plana çıkan bir dil bileşeni olarak dikkat çekmektedir. Ana dili edinimi sırasında temel dil becerilerinde ilerleme kat edilen *dinleme-konuşma-okuma ve yazma* şeklindeki doğal sıralama, yabancı dil öğrenimi süreçlerinde geçerliğini yitirmekte ve diğer dil becerilerinin kazanılması kapsamında okuma becerisi daha aktif ve etkin bir rol üstlenmektedir.

Yabancı dil öğretim süreçlerine ilişkin kazanılması gereken dil becerilerini (*language skills*); örnek tanımlayıcı ölçekler (*illustrative descriptor scales*) ekseninde ele alarak örnek tanımlayıcı (*illustrative descriptor*) yeterlikler çapında kalibre eden CEFR, Avrupa Birliği sınırlarının ötesinde birçok ülke için yabancı dil eğitimi disiplin alanına yönelik referans metin olma özelliği taşımaktadır. Türkiye de bu ülkeler arasında yer aldığından YTO'de okuma becerisi alanına ilişkin kapsam ve nitelik özelliklerini Çerçeve Metin (CEFR) minvalinde mercek altına almak yerinde olacaktır. Bu noktada, ilk olarak CEFR'nin üzerine yapıldığı eğitim felsefesine değinmek gerek. Çünkü okuma becerisi alanı yeterliklerine ilişkin anatomik yapı, ilgili anlayıştan beslenerek gelişim göstermektedir.

Yabancı dil öğretim süreçlerine belirli bir sistematik kazandırma temelinde uzun yıllar gerçekleştirilen saha çalışmalarına dayalı olarak son sürümü (2020) ile günümüzdeki haline evrilen CEFR'yi inceleme altına aldığımızı eylem odaklı yaklaşım (*action-oriented approach*) karşımıza çıkmaktadır. Bu yaklaşımda; dil kullanıcıları, belirli koşullar dâhilindeki belirli ortamlara ilişkin belirli eylem sahası içindeki görevleri yerine getiren sosyal aktörler (*social agent*) konumunda ele alınır. Dolayısıyla bu yaklaşımı, sosyokültürel (*sociocultural*) ve sosyal yapılandırmacı (*social constructivist*) eğitim anlayışları ile ilişkilendirmek mümkündür.

Belirli eylemin/görevin; küçük birimler şeklinde parçalara ayırarak göster-uygulat (*demonstrasyon*) yöntemine dayalı yetişkin desteği şeklinde sunulması (McDevitt ve Ormrod, 2002) olarak betimleyebileceğimiz iskelet kurma (*scaffolding*) metaforundan hareketle Vygotsky (1978) tarafından kavramsal-

¹ Prof. Dr., akarya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi AD.
aokur@sakarya.edu.tr

² Öğr. Gör. Dr., Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, gokhandemirdoven@subu.edu.tr

(*illustrative descriptor*), süreç dâhilinde yararlanılacak metin türlerinden süreç sonunda uygulanacak ölçme ve değerlendirme örneklerine uzanan geniş bir yelpaze aralığını etkilemektedir. Bir başka deyişle; her örnek tanımlayıcı (*illustrative descriptor*), okuma bağlamını şekillendirir ve süreç dâhilinde yararlanılacak metin türleri üzerinde belirleyici bir etki gücüne sahiptir. Süreç sonunda ise *bulunduğu basamak kümesine ilişkin kendi başına bağımsız olarak puanlanabilen bir değişke (variance) örneği* (Demirdöven, 2022) oluşturarak ölçme ve değerlendirme uygulamaları kapsamında da ölçüt alınması gereken başat unsur haline gelir. Dolayısıyla söz konusu dil betimleyicilerinin, eylem odaklı yaklaşım temelinde ayrışabilir en küçük görev birimini oluşturma nitelikleriyle dikkat çektiğini ve okuma becerisi alanı kapsamında sunulacak her aşamanın örnek tanımlayıcı (*illustrative descriptor*) merkezli bir anlayışla yapılandırılmasının, elzem bir gereklilik olarak karşımıza çıktığını söyleyebiliriz.

KAYNAKLAR

- Ayre, C. ve Scally A. J. (2014). Critical values for Lawshe's content validity ratio: revisiting the original methods of calculation. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 47 (1), 79–86. DOI: 10.1177/0748175613513808.
- Beacco, J.-C. ve Byram, M. (2003), *Guide for the development of language education policies in Europe: from linguistic diversity to plurilingual education*. (Main Version). Strasbourg: Language Policy Division, Council of Europe.
- Bachman, L. F. (1990). *Fundamental considerations in language testing*. (1st Edition). England: Oxford University Press.
- Bachman, L. ve Palmer, A. (2010). *Language assessment in practice*. England: Oxford University Press.
- Black, P., Dylan, W. (1998) Assessment and classroom learning, assessment in education: Principles, Policy & Practice, 5(1), 7-74. DOI: 10.1080/0969595980050102.
- Boylu, E. (2019). *Yabancılara Türkçe öğretiminde ölçme değerlendirme uygulamaları standart oluşturma*. (Doktora tezi) YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi. (Tez No: 542435).
- Brown, D. H. (1990). *Language assessment: principles and classroom practices*. London: Longman.
- CEFRCV. (2020). *Common European framework of reference for languages: Learning, teaching, assessment Companion volume*. Strasbourg: Council of Europe Publishing.
- CEFR. (2001). *Common European framework of reference for languages: Learning, teaching, assessment*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Cronbach, J. L. ve Meehl, P. E. (1951). Construct validity in psychological tests. *Psychological Bulletin*, 52 (4), 281-302.
- Demirdöven, G. H. (2022). *Ulusal alanda yapılan Türkçe yeterlik sınavlarının Yabancı Diller Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'nde belirtilen dil yeterlikleri açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Frank-Stromberg, M. ve Olsen, S. J. (2004). *Instruments for clinical health-care research*. London, England: Jones & Bartlett.
- Grabe, W. ve Stoller, F. L. (2002). *Teaching and researching reading*. New York: Pearson Education.
- Harris, A. J. ve Sipay, E. R. (1990). *How to increase reading ability*. (Ninth Edition). New York: Longman.
- Howard, A. ve Donaghue, H. (Eds). (2015). *Teacher evaluation in second language education*. London: Bloomsbury.
- Keskin, F. ve Okur, A. (2013). *Yabancılara Türkçe öğretimi el kitabı*. Durmuş, M. ve Okur, A. (Ed.), Okuma Eğitimi (293-308). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Kızlık, B. (2010). How to Write an Assessment Based on a Behaviorally Stated Objective. [online Document] Available at <http://www.adprima.com/assessment.htm> adresinden 06. 01. 2023 tarihinde erişildi.
- Krause, K., Bochner, S. vd Duchesne, S. (2003). *Educational psychology for learning and teaching*. Australia: Thomson.
- Küçük, S. ve Demirdöven, G. H. (2022). Dil eğitiminin genel kavramları. G. Arı ve O. İpek (Ed.), *Dil eğitiminin temel kavramları*, içinde (s. 3-27). Ankara: İksad Publishing House.
- Lawshe, C. H. (1975). A quantitative approach to content validity. *Personnel psychology*, 28(4), 563-575.
- McDevitt, T.M. ve Ormrod, J.E. (2002). *Child development and education*. New Jersey: Merrill Prentice Hall.
- Purpura, J. (2014). Cognition and language assessment. A. J. Kunnan (Ed.), *Companion to language assessment* içinde (s. 1452-1476). Oxford, UK: Wiley-Blackwell.
- Richards, J. C. ve Schmidt (2010). *Longman dictionary of language teaching and applied linguistics*. (4th Edition). Great Britain: Pearson Education Limited.
- Vygotsky, L. (1978). *Mind in society*. Cambridge: Harvard University Press.
- Türk Dil Kurumu. (2017). *Türkçe sözlük*. Ankara: TDK Yayınları.
- Wixson, K. K. ve Peters, C. W. (1984). Reading redefined: a Michigan reading association position paper. *The Michigan Reading Journal*, 17, 4-7.
- Yıldız, C., Okur, A., Arı, G. ve Yılmaz, Y. (2010). *Yeni öğretim programına göre kuramdan uygulamaya Türkçe öğretimi*. Ankara: Pegem Yayınları.

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Dil Bilgisi

Fatma BÖLÜKBAŞ KAYA¹

1. YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE DİL BİLGİSİNİN YERİ NEDİR?

Dil bilgisi, bir dildeki sözcüklerin/yapıların anlamlı bir içerik oluşturmak için nasıl bir arada kullanılacağını belirleyen kurallar sistemi, olarak tanımlanabilir. Bir başka ifadeyle dil bilgisi, bireyin kendini yazılı ya da sözlü olarak ifade etmesi ve verilen bir iletiyi anlaması için gerekli olan yapı bilgisidir. Dil bilgisi, “bir dilin ses, biçim ve cümle yapısını inceleyip kurallarını tespit eden bilim” (TDK, 2018); “dillerin doğuşu, gelişmeleri, yapılaş özellikleri gibi nitelikleri konu edinen; doğru, düzgün kullanım yollarını gösteren bilgilerin tümüdür” (Gencan, 2007, s.9). Dil bilgisi, bir dilin yapısıyla ilgili genellemeler oluşturmayı hedefler (Chomsky, 2001, s.105).

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dil bilgisi, üzerinde en çok tartışılan konulardan biridir. Bu tartışmalar genel olarak “(I) Derslerde dil bilgisi öğretilmeli midir? (II) Hangi dil düzeyinde hangi dil bilgisi konularına yer verilmelidir? (III) Dil bilgisi konuları nasıl öğretilmelidir?” soruları üzerinde yoğunlaşmaktadır. Birinci sorunun cevabı bu başlık altında tartışılacak, diğer sorularla ilgili tartışmalara sonraki başlıklarda yer verilecektir.

Aşağıdaki gerekçelerden ötürü, yabancılarla Türkçe öğretilirken derslerde dil bilgisinin de öğretilmesi gerektiği kanaatindeyiz (Bölükbaş Kaya, 2021; Thornbury, 2002):

1. Dil edinimiyle dil öğrenimi farklı kavramlardır. Bir dili ana dili ya da ikinci dil olarak edinen birey, edindiği dili herhangi bir gramer bilgisine ihtiyaç duymadan sezgisel olarak kullanabilir. Ancak bir dili yabancı dil olarak öğrenen kişi, o dilde duygu ve düşüncelerini aktarmak ve sunulan bir iletiyi anlamak için o dilin kurallarına ihtiyaç duyar. İletişimin sağlanması için bir sözcüğün sözlük anlamını bilmek yeterli değildir; sözcüğün kullanım biçimlerini (sıfat, zarf, zamanlara göre aldığı ekler, eyleme bağlanırken aldığı ekler vb) yani dil bilgisel kullanımını da bilmek gerekir. Böyle olduğu zaman hedef dilde sağlıklı bir iletişim sağlanabilir. Dil bilgisi sayesinde öğrenci öğrendiği bir sözcüğü cümle içinde nasıl kullanması gerektiğini öğrenir ve hedef dilin kurallarına göre anlamlı cümleler oluşturabilir.
2. Temel dil becerilerinin öğretiminin dil bilgisi öğretimiyle bütünleşik olarak yapılması, öğrencilerin hedef dili daha hızlı ve doğru öğrenmelerine katkı sağlamaktadır (Hans ve Hans, 2017: 45).
3. Anlama ve anlatma becerilerinin gelişmesi, sadece sözcük bilgisine değil; hedef dildeki yapı bilgisine de bağlıdır. Koda (2005), yabancı dilde okuduğunu anlamada yaşanan zorlukların dil bilgisi

¹ Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi AD., fbolukbas@iuc.edu.tr

olarak kullanmak demektir. Dil bilgisi ise, dilin belirtilen alanlarda doğru bir biçimde kullanımını için gerekli olan bilgiyi sağlamaktır. Bu nedenle dil bilgisi, öğrencilerin hedef dilde okuma, dinleme, konuşma, yazma becerilerini geliştirmelerine; hedef dili uygun dilsel ve toplumsal bağlamda kullanmalarına katkı sağlayacak bir araç olarak öğretilmelidir.

KAYNAKLAR

- Alyılmaz, S., Karahan, B.Ü. (2020). *Dil bilgisi öğretimi*. İstanbul: Kriter Yayınları.
- Barın, E. (2004). Yabancılar Türkçe öğretiminde ilkeler. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 1: 19-30.
- Başkan, Ö. (1975). Yabancı dil öğretiminde dil bilgisinin yeri. *Türk Dili*, 285, 435-438.
- Bölükbaş Kaya, F. (2021). *Yabancılar Türkçe dil bilgisi öğretimi*. İstanbul: Kültür Sanat Basımevi.
- Calp, M. (2005). *Özel öğretim alanı olarak Türkçe öğretimi*. Konya: Eğitim Kitabevi Yayınları.
- Cem Değer, A. (1996). Evrensel dilbilgisi ve dil edinimi kuramı. *Dilbilim Araştırmaları Dergisi*, 7: 100-113.
- Cem, A. (2005). Dilbilgisi öğretiminde biçim-anlam-kullanım üçlüsü: ders malzemesi hazırlama ve uygulama önerisi. *Dil Dergisi*, 128: 7-27.
- Chomsky, N. (2001). *Dil ve zihin* (Çev. Ahmet Kocaman). Ankara: Ayraç Yayınları.
- Demirel, Ö. (1999). *İlköğretim okullarında yabancı dil öğretimi*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Gass, S. M., Selinker, L. (2008). *Second language acquisition: An introductory course*. New York: Routledge.
- Gencan, T. N. (2007). *Dilbilgisi*. Ankara: Tek Ağaç Yayıncılık.
- Güneş, F. (2013). Yapılandırıcı yaklaşımla dil bilgisi öğretimi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 9(3): 171-187.
- Hans, A., Hans, E. (2017). Role of grammar in communication –writing skills. *International Journal of English Language, Literature in Humanities*, 5 (1): 39-50.
- İşcan, A. (2007). İşlevsel dil bilgisinin Türkçe öğretimindeki yeri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(1), 253-258.
- Koda, K. (2005). *Insights into second language reading: A cross-linguistic approach*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Larsen-Freeman, D. (2001). Teaching grammar. In M. Celce-Murcia (Ed.) *Teaching English as a Second or Foreign Language*. ABD: Heinle & Heinle. 249-251.
- Larsen-Freeman, D. (2003). *Teaching language: from grammar to grammaring*. Canada: Heinle&Heinle.
- Lock, G. (1996). *Functional English grammar: An introduction for second language teachers*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Long, M. (1991). Focus on form: a design feature in language teaching methodology. In K. de Bot, Ginsberg, R., and Kramsch, C., Editors, *Foreign Language Research in Cross-Cultural Perspective*. Amsterdam: John Benjamins.
- MEB Çeviri Komisyonu, (2021). *Diller için Avrupa ortak başvuru metni: öğrenme, öğretme ve değerlendirme*. Ankara: MEB.
- Özbay, M. (2011). *Türkçe özel öğretim yöntemleri II*. Ankara: Öncü Kitap Yayınları.
- Sağır, M. (2002). *İlköğretim okullarında Türkçe dil bilgisi öğretimi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Thornbury, S. (2002). *How to teach grammar*. Essex: Pearson Education Limited.
- Türk Dil Kurumu (2011). *Güncel Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Yabancılara Türkçe Öğretiminde Yazma Becerisi, Yeri ve Geliştirilmesi

Mehmet Volkan DEMİREL¹

GİRİŞ

Yazma, konuşmanın yanında insanoğlunun iletişim kurma, kendini anlatma, düşüncelerini yansıtmaya ihtiyacını karşılamak için meydana getirdiği gelişmiş bir sistem, karmaşık bir eylemdir. Bu eylemin gerçekleştirilmesinde uyulması gereken kurallar, kullanılması gereken semboller vardır. Yazma eyleminde kurallara uygun biçimde sembollerin kullanılması düşünülerek, planlanarak gerçekleştirilir. Dolayısıyla yazma çeşitli süreçler, beceriler, teknikler, işlemler ve boyutlar içermenin yanında zihinsel ve fiziksel süreçleri içeren ayrıca geç gelişen bir beceridir (Güneş, 2013).

Ana dili edinimi ve bunun üzerine yapılan çalışmalarda yazmanın dinleme, konuşma ve okuma becerisinden sonra öğrenildiği vurgulanmaktadır. Aynı zamanda bu beceriyi edinme ve geliştirmede bireylerin daha çok zorlandığı da bir gerçektir. Yazının icadından bu yana insanlar bir şekilde yazmayı öğrenmekte ve öğretmektedir. Bu bakımdan yazma öğrenimi ve öğretiminin tarihini çok eskilere dayandırabiliriz. Yazma çalışmalarının uzun yıllar boyunca edebiyat geleneği çerçevesinde söylem ve düşünsel yapılanmaya odaklanmış bir biçimde geliştiğini söyleyebiliriz. Bunun yanında müstakil olarak yazmaya yönelik ve özellikle yabancı dilde yazma araştırmaları 1950'lerde ortaya çıkmaya başlamıştır (Hinkel, 2011, s. 523). Yazma çalışmaları bu tarihlerde ana dilinde daha çok retorik ve kompozisyon ekseninde devam ederken, bu çerçevenin yabancı dilde yazma çalışmalarına çok az etkisi olmuştur (Hinkel, 2011). 1960 ve 1970'lerdeki çalışmalar yabancı dilde yazma öğretimi ve öğretmen eğitime yönelik teorik ve pratik bir temel sağlayabilecek deneysel çalışmalara dayanmış, bu çalışmalar 1980 ve 1990'larda artarak devam etmiştir. Son yıllarda da sürekli gelişen bu alan, özellikle yabancı dilde yazma konusunda söylem ve metin konularını temel almaktadır. Bununla birlikte düz yazıyı oluşturan metin yapıları aydınlatılmaya çalışılmaktadır (Hinkel, 2011). Genel olarak ikinci dilde yazma çalışmalarının teorik çerçevesi ve araştırma yöntemleri metin dil bilimi, söylem analizi ve diğer uygulamalı dil bilim alanlarında yoğunlaşmaktadır.

Kişinin yazmayı önce ana dilinde öğrendiğini düşünürsek yabancı dilde yazma öğreniminin bu tecrübeden bağımsız geliştiğini düşünemeyiz. Sonuçta yazma, yazarak gelişen tecrübe temelli bir beceridir. Ana dilde yazma ve yabancı dilde yazma arasında her ne kadar semboller ve bunların kullanım kuralları arasında bir fark olsa da özellikle bilişsel boyutlarda yani metnin düşünce oluşturma, planlanma vb. alanlarında düşünsel ve stratejik bir benzerlik yadsınamaz.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Yozgat Bozok Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi AD., m.volkan.demirel@yobu.edu.tr

► Tür/janra

Hedef yeterlikler, görev türleri ve içerikteki odak yapılar belirlendikten sonra çeşitli yazma tür ve tekniklerinden yararlanabiliriz. Burada kullanacağımız yazma tür ve tekniğinin belirlediğimiz yeterliğe ulaşmada faydalı, görev türü ve odaklanılan dil yapıları bakımından da işlevsel olması önemlidir. Sonuç olarak yazma becerisinin geliştirilmesinde pek çok yaklaşım, yöntem ve teknik kullanabiliriz. Ancak gerçek anlamda öğrencilere bir şeyler yazdırmak için gerekli zamanı ayıramaz ve motivasyonu sağlayamazsak başarılı olamayız. Çünkü yazma yazarak gelişen bir beceridir.

KAYNAKLAR

- Acat, M. B. ve Demiral, S. (2002). Türkiye’de yabancı dil öğreniminde motivasyon kaynakları ve sorunları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 31, 312-329.
- Akbal, B. (2008). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde görev odaklılık üzerine uygulamalı bir çalışma*. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yabancı Dil Olarak Türkçe Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Akbulut, S. (2016). *Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin yazmaya yönelik tutum ve kaygıları*. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Türkçe Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Denizli.
- Alan, Y. (2019). Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen Suriyeli öğrencilerin yazma kaygılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Turkish Studies - Educational Sciences*, 14, 5, 2059-2076. DOI: 10.29228/TurkishStudies.29353
- Altunkaya, H. ve Ateş, A. (2017). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin yazma öz yeterlikleri ile yazılı anlatım becerileri arasındaki ilişki. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 3, 86-103.
- Aydın, E. ve Çiğerci, F. M. (2020a). Yabancılar Türkçe öğretiminde dijital hikâye anlatımının yaratıcı yazma becerisine ve yazma öz yeterliğine etkisi. *Turkish Studies*, 15(4), 2425-2442. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.41552>
- Aydın, E. ve Çiğerci, F. M. (2020b). Yabancılar Türkçe öğretiminde dijital hikâye anlatımının yazma kaygısına etkisi. *Journal of History School*, 45,1078- 1097
- Aytan, N ve Tunçel, H (2015). Yabancı dil olarak Türkçe yazma kaygısı ölçeğinin geliştirilmesi çalışması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12, 30, 50-62
- Bandura, A. (1982). Self – efficacy mechanism in human agency. *American Psychologist*, 37, 122-147.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Bandura, A. (1988). Self-efficacy conception of anxiety. *Anxiety Research*, 1, 11-98.
- Bandura, A. (1993). Perceived self – efficacy in cognitive development and functioning. *Educational Psychologist*, 28(2), 117-148.
- Berman, R. (1994). Learners’ transfer of writing skills between languages. *TESL Canada Journal*, 12(1), 29–46.
- Biçer, N. (2016). Yabancılar Türkçe öğretiminde motivasyona ilişkin öğrenci görüşleri ve sınıf içi gözlemler. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 4(1), 84-99.
- Büyükkız, K. K. (2011). *Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin yazma becerileri ile öz yeterlilik algıları arasındaki ilişki üzerine bir araştırma* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı. Ankara.
- Büyükkız, K. K. (2012). Türkçeyi ikinci dil olarak öğrenen yabancılar için yazma becerisi öz yeterlilik ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9, 12, ss. 69-80
- Canitezer, A. (2014). 8. Sınıf öğrencilerinin yazma motivasyonu ile yazılı anlatım beceri düzeyleri üzerine bir araştırma (Doktora Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Konya.
- Chelala, S. (1981). *The composing process of two Spanish speakers and the coherence of their texts: A case study* (Unpublished doctoral dissertation). New York University.
- Council of Europe (2020), Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment – Companion volume, Council of Europe Publishing, Strasbourg, www.coe.int/lang-cefr.
- Demir, M. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin yazma öz yeterlik algıları ve kaygı düzeylerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yabancılar Türkçe Öğretimi Ana Bilim Dalı, Nevşehir.
- Dilidüzgün, Ş. (2015). Eylem odaklı yaklaşım bağlamında yabancı dil olarak türkçe öğretiminde yazma etkinlikleri. *Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 1, 2, 16-34.
- Erdil, M. (2016). *TÖMER’de Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin Türkçe öğrenmeye ilişkin kaygı düzeyleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Erdil, M. (2017). Yabancı öğrencilerin türkçe yazma becerisine karşı öz yeterlik algıları. *TURKOPHONE*, 4, 2 , 87 – 101.
- Friedlander, A. (1990). Composing in English: Effects of a first language on writing in English as a second language. In B. Kroll (Ed.), *Second language writing: Research insights for the classroom* (pp. 109–125). New York: Cambridge University Press.

- Gaskill, W. H. (1986). *Revising in Spanish and English: A process oriented study of composition* (Unpublished Ph.D. thesis). University of California, Los Angeles.
- Genç Köylü, S. ve Işık, A. D. (2020). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenme kaygısı ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 5 (2), 167 – 181. doi: 10.29250/sead.754276
- Güner, M. (2016). *Türkçe Dersinde Otantik Görev Temelli Otantik Materyal Kullanımının Öğrencilerin Okuduğunu Anlama, Yazma Becerileri ve Yazma Motivasyonları Üzerindeki Etkisi*. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Eskişehir.
- Güneş, F. (2013). *Türkçe Öğretimi Yaklaşımlar ve Modeller*. Ankara: Pegem Akademi.
- Hall, C. (1990). Managing the complexity of revising across languages. *TESOL Quarterly*, 24(1), 43–60.
- Hamaratlı, E. (2015). Yabancılar Türkçe öğretiminde kelime ağı oluşturma yönteminin öğrencilerin yazma becerisi ve motivasyonuna etkisi: Mısır örneği (Yüksek lisans tezi). Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Hayes, J. (2012). Modelin and remodeling writing. *Written Communication*, 29 (3), 369 -388.
- Hinkel, E. (2011) What Research on Second Language Writing Tells Us and What it Doesn't. In E. Hinkel (Eds.) *Handbook of Research in Second Language Teaching and Learning Volume II*, (523-538) , Routledge Taylor ve Francis Group, New York - London
- Horwitz, E. K., Horwitz, M. ve Cope, J.(1986). Foreign language classroom anxiety. *The Modern Language Journal*, 70, 725-732.
- Hyland, K. (2003). *Second Language Writing*. Cambridge University Press.
- Hyland, K. (2007). Genre and second language writing (4. Ed.). Ann Born, MI: University of Michigan press.
- İbili, Z, (2015). Selanik Aristoteles Üniversitesindeki öğrencilerin yabancı dil olarak Türkçeyi öğrenmeye karşı tutum ve motivasyonlarının araştırılması (Yüksek lisans tezi), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- İşcan, A.(2016) yabancı dil olarak türkçe öğretiminde yabancı dil kaygısının türkçe öğrenenler üzerindeki etkisi (ürdün üniversitesi örneği). *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, (17), 106-120.
- Jones, S., ve Tetroe, J. (1987). Composing in a second language. In A. Matsuhashi (Ed.), *Writing in real time* (pp. 34–57). Norwood, NJ: Ablex.
- Karakuş Tayşi, E. (2018). Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlere yönelik yazma kaygısı ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 22, 3, 1033-1050.
- Karatay, H. ve Kartallıoğlu, N. (2016). Yabancı dil olarak türkçe öğrenme tutumu ile dil becerileri edimi arasındaki ilişki. *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16, 4, 203-213.
- Karateke, B. ve Gün, M. (2020). Akran değerlendirmesinin yabancı dil olarak türkçe öğrenen c1 düzeyi öğrencilerinin yazma kaygısına etkisi. *International Journal of Language Academy*, 8/4, 110/120.
- Karimov, S. ve Arslan, M. (2022). Yabancı dil olarak Türkçe temel dil becerilerinin öğretiminde öğrenci motivasyonunun sağlanmasında kullanılan yöntemler. *Journal of Social Research and Behavioral Sciences*, 8, 15, 250 – 265.
- Kavi, E. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin motivasyonları* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kemiksiz, Ö. (2022). Türkçe öğretiminde kaygı üzerine yapılan çalışmaların eğilimleri. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*,20 (1); 31-48
- Kılınc, A., Aytan, N. ve Ünlü, S. (2016). Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin yazma kaygılarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11/3, 1511-1526. doi: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9252>
- Kuşçu, S. (2014). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde öğretmen bilişi ve öğrenci inanışları. *Hacettepe Üniversitesi Yabancı Dil Olarak Türkçe Araştırmaları Dergisi*, 1, 111-120.
- MacArthur, C. A., Zoi A. P., ve Graham, S. (2016). A multicomponent measure of writing motivation with basic college writers learning disability. *Quarterly*, 39(1), 31– 43.
- MacIntyre, P.D. ve Gardner , R.C. (1989). Anxiety and second-language learning: Toward a theoretical clarification. *Language Learning*, 39, 2, 251 – 275.
- MacIntyre , P. D. (1995). How does anxiety affect second language learning? A reply to sparks and ganschow. *The Modern Language Journal*, 79, 1, 90-99.
- Maden, S., Dinçel, Ö. ve Maden, A. (2015). türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin yazma kaygıları. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 4/2, 748-769.
- Majchrzak, O. (2018). *Learner identity and learner beliefs in EFL writing*. Springer International Publishing AG.
- Martinez, C. T, Ned, K. ve Jeffrey, C. (2011). Pain and pleasure in short essay writing: Factors predicting university students' writing anxiety and writing self efficacy. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, 54, 351-360.
- Melanlıoğlu, D. ve Demir Atalay, T. (2016). Türkçe öğrenen yabancılar örneğinde yansıtıcı günlük kullanma ve yazma öz yeterliği arasındaki ilişki. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13, 35, 56-76.
- Mohammed, A. (2019). *Lisansüstü yabancı öğrencilerin yabancı dil olarak Türkçe öğrenmeye yönelik motivasyonları* (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Mutlu, T. Y. (2019). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde Türk edebiyatı hikâyelerinin kullanıldığı yaratıcı yazma çalışmalarının öğrenci öz yeterlilik ve yazma başarısı üzerindeki etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi ABD, İstanbul.

- Nation, I. S. P. (2009). *Teaching ESL/EFL reading and writing*. Routledge, Taylor & Francis
- Özdemir, B. (2019). Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin yazma kaygılarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 23, 2, 351 – 364 .
- Öztürk, J, ve Alan, Y. (2019). 4+1 Planlı yazma ve değerlendirme modelinin Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin yazma becerilerine etkisi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16 (44), 221-250.
- Pajares, F. (1996). *Assessing self-efficacy beliefs and academic outcomes: The case for specificity and correspondence*. April Paper presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association New York
- Pennington, M., ve So, S. (1993). Comparing writing process and product across two languages: A study of 6 Singaporean University student writers. *Journal of Second Language Writing*, 2, 41–63.
- Polatcan, F. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kaygı üzerine yapılan araştırmaların incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(1), 205-216.
- Schunk, D. H. (2003). self-efficacy for reading and writing: influence of modeling, goal setting, and self-evaluation. *Reading & Writing Quarterly*, 19:2, 159-172, DOI: 10.1080/10573560308219
- Süğümlü, Ü. (2016). *Yazma becerisinde öğrenci özerkliğinin yazmaya yönelik tutum ve motivasyonla ilişkisi: Bir eylem araştırması* (Doktora Tezi). Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, , Sakarya.
- Şen, Ü. ve Boylu, E. (2017). Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlere yönelik yazma kaygısı ölçeğinin geliştirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitimi Dergisi*, 6(2), 1122-1132.
- Tanrikulu, L. ve Türkcü Kocataş, G. (2021). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında motivasyon çalışmaları alanyazın taraması. *International Journal of Language Academy*, 9 (1), 99-110.
- Tiryaki, E. N. (2013). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yazma eğitimi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(1), 38-44.
- Tok, M. ve Yığın, M. (2013). Yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe öğrenme nedenlerine ilişkin bir durum çalışması. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 8, 132-147.
- Whalen, K., ve Menard, N. (1995). L1 and L2 writers' strategic and linguistic knowledge: A model of multiple-level discourse processing. *Language Learning*, 45(3), 381–418.
- Woodrow, L. (2011). College English writing affect: Self-efficacy and anxiety. *System*, 39, 510-522
- Yaylı, D. (2015). Yazma Becerisinin Öğretimi. Bekleyen, N. (Ed.), *Dil Öğretimi* (s.287 – 308). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Yaylı, D. ve Yaylı, D. (2018). Yabancılara Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Yazma Etkinliklerinin Değerlendirilmesi (Yedi İklim Türkçe Örneği). *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (PAU Journal of Education)* 44, 132-145. doi:10.9779/PUJE.2018.210
- Yılmaz, F. ve Arslan, S. B. (2014). ÇOMÜ TÖMER'DE Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin motivasyon kaynakları ve sorunları. *Electronic Turkish Studies*, 9(6), 1181-1196.
- Zamel, V. (1983). The composing processes of advanced ESL students: Six case studies. *TESOL Quarterly*, 17, 165–187.

Yabancılara Türkçe Öğretiminde Sesletim

Esra ÖZDEN¹

GİRİŞ

İnsanı diğer canlılardan ayıran en önemli yanı konuşma ve düşünme yeteneğine sahip olmasıdır. Dil, insanın var oluşunun ifadesi olmakla birlikte onun gördüğü duyduğu hissettiği düşündüğü istediği her şeyi başkalarına bildirirken kullandığı temel araçtır. bildirme işi sosyal bir varlık olarak insanın bitmek tükenmek bilmeyen başkalarını anlamak ve kendini anlatma arzusudur. Anlama ve anlatma isteği başka bir ifadeyle iletişim kurma gereksinimi içinde konuşma edinci ilk sırada gelmektedir. Elbette insan konuşmanın yanı sıra beden hareketleri, jest ve mimikler, yazılar, şekiller, resimler gibi başka yöntemlerle de iletişim kurabilir ancak yöntemlerden hiçbiri konuşmanın iletişime kazandırdığı kullanılabilirlik, kolaylık, rahatlık gibi işevuruk özellikleri içermemektedir dolayısı ile konuşma “kimi sınırlarını bugün de çözemediğimiz büyümlü bir varlık”tır (Aksan, 2015, s.11).

İnsanın biyolojik ve bilişsel gelişimine paralel olarak gelişen konuşma yetisi farklı yönlerden beslenmektedir. Konuşmanın fizyolojik yönünü becerinin ortaya çıkmasına kaynaklık eden ses organları oluşturmaktadır. Konuşmanın gerçekleşmesi için konuşmayı başlatan sürdüren ve sonlandıran bu ses organlarının sağlıklı bir şekilde görevini yerine getiriyor olması gerekmektedir. Fakat tek yönlü işlevsellik konuşmanın ortaya çıkması için yeterli değildir. Ses organlarının oluşturduğu fiziksel olgunluk ve tamlığın yanı sıra konuşmanın bilişsel bir yönü de vardır. Çünkü konuşma becerisi yalnızca onu ortaya çıkaracak gelişimsel erginliğe değil aynı zamanda bilişsel bütünlüğe de gereksinim duyar. Böylelikle beyin de bilişsel yönü oluşturmasıyla konuşma işine katılır. Bilişsel olgunluk ve fizyolojik tamlığın sağlanmadığı durumlarda konuşma davranışından söz edilemez. Konuşma ediminin gerçekleşebilmesi bireyin hem psikolojik hem de bilişsel açıdan sağlıklı olmasına aynı zamanda da etkileşime girebileceği sosyal bir ortamın bulunmasına bağlıdır.

Tüm bu koşulları sağlayan bireyler konuşma edimleri ile iletişim sürecine doğrudan katılabilmektedir. Ana dili ortamına doğan bireyler doğal çevrede edindikleri ile sezgisel olarak bu beceriyi sergilerken yabancı bir dilde konuşma yetisi görece daha fazla gayret gerektirmektedir. Çünkü yabancı dil öğrenen birey hedef dilin konuşulduğu ortamın organik bir katılımcısı değildir, ortama sonradan dahil olmaktadır.

Etkin bir katılım isteyen konuşma becerisi, duygulanan ve düşünen bir varlık olarak insanın iletişim sürecinde diğer dil becerilerine göre daha fazla başvurduğu bir edimdir. Çünkü bireyin gereksinimle-

¹ Öğr. Gör., Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi, eozden@ohu.edu.tr

6. Ayrıca öğretmen öğrencilere kasten yanlış kelimeler vermemeleri gerektiğini söylemelidir. Bunu engellemeye yardımcı olmak ve aynı zamanda işbirlikçi bir ortamı teşvik etmek için öğrenciler iki takıma ayrılabilir. Takım üyeleri birbirlerinin seslerini tahmin etmelerine yardımcı olur (Kelly, 2001'de uyarlayan Tekin, 2020a, s.78).

Duygunu Göster

Düzyer: Orta ve Üst Düzeyler (B1 düzeyi ve üzeri)

Hedef: Dudak ve yüz kaslarını geliştirme, sesletmeyi pekiştirme.

Uygulama:

1. Öğretmen aşağıdaki cümleleri tahtaya yazar.
2. Öğrenciler ikişerli grup olurlar.
3. Bir öğrenci seçtiği bir kelimeyi farklı sesletmelerle (üzgün, şaşkın, korkmuş, mutlu, kızgın, yorgun) karşısına aktarır. Karşısındaki öğrenci ise sesletim yapan öğrencinin hissettirdiği duygunun ne olduğunu tahmin eder ve konuşmadan mimiklerle sınıfa yansıtır.
4. Diğer öğrenciler ise söyleyen kişinin hissettirdiği duygu ile o duyguyu yansıtan öğrencinin karşılaştırmasını yapar (Laroy, 2008'den uyarlayan Tekin, 2020b, s. 368)

Örnek Cümleler:

Nasıl oldu anlamadım.

Bu saate kadar burada bekledim.

Sen hala buradasın.

KAYNAKLAR

- Aksan, D. (1997). Anlambilim, Anlambilim Konuları ve Türkçenin Anlambilimi. Ankara: Engin Yayınevi.
- Aksan, D. (2015). Her Yönüyle Dil, Ana Çizgileriyle Dilbilim (6. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Arimilli M., Kanuri A.K., ve Kokkirigadda, W. K. (2016). Innovative methods in teaching pronunciation. International Journal of Science Technology and Management, 5(8), 108-112.
- Banguoğlu, T. (1995). Türkçenin Grameri. Ankara: TDK Yayınları.
- Bekâr, İ. P. (2013). Dilin algılanması ve anlamlandırılmasında bürün dizgesinin beyindeki işleniş. Dilbilim Araştırmaları Dergisi, 2, 1-18.
- Bilgegil, M. Kaya (1984). Türkçe Dilbilgisi. İstanbul: Dergâh Yayınevi.
- Bilgin, M. (2006). Anlamdan Anlatıma Türkçemiz (2. Baskı) Ankara: Anı Yayınevi.
- Bowen, J. D. (1972). Contextualizing pronunciation practice in the ESOL classroom. TESOL Quarterly, 6, 83-94.
- Busa, M. G. (2008). New perspectives in teaching pronunciation, 165-182.
- Brown, D.H. 1997. Principles of Language Learning and Teaching. (3rd ed.) New Jersey: Prentice Hall Regents.
- Coşkun, M. V. (2000). Türkiye Türkçesinde Vurgu, Ton ve Ezgi. Türk Dili Araştırmaları, 584, s.126-130.
- Coşkun, M. V., Açık, N. ve Çetin, D. (2005). Prosodik Unsurların Şiir Okuma Yoluyla Beceri Olarak Kazandırılmasında Bilgisayarlı Öğretim. V. Uluslararası Eğitim Teknolojileri Konferansı Bildiri Kitabı, s.714-717, Sakarya, Türkiye.
- Crystal, D. (2008). A dictionary of linguistics and phonetics. Oxford: Blackwell Press.
- Çetin, D. (2007). Türkçe Eğitimi Bölümü Mezunu Öğrenciler ile Birinci Sınıf Öğrencilerinin Sesli Okuma Becerilerinin Parçalarüstü Birimler Açısından Karşılaştırılması (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Muğla Üniversitesi.
- Çongur, H. R. (1999). Söz sanatı ve güzel söz söyleme. Ankara: TRT EĞİTİM.
- Derwing, T. M. ve Munro, M. J. (2005). Second Language Accent and Pronunciation Teaching: A Research-Based Approach. TESOL Quarterly, 39(3), 379- 397.
- Dursunoğlu, H. (2010). Türkiye Türkçesinde Vurgu. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7 (1), s.267-276.

- Eker, S. (2010). Ünlülerin Temel Özellikleri Üzerine Birkaç Not. *Turkish Studies*, 5(4), 305-321.
- Erdem, İ. ve Deniz, K. (2014). Güzel Konuşma Kurslarında Verimliliği Artırmaya Yönelik Bir Alan Araştırması/A Scope Research on Related to Improve Prolificness in Eloquence Courses. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5 (10), 75-90.
- Ergenç, İ. (2002). Konuşma dili ve Türkçenin söyleyiş sözlüğü. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Gilakjani, A. P. (2016). English pronunciation instruction: A Literature Review. *International Journal of Research in English Education*, 1(1), 1-6.
- Güler, E. ve Hengirmen, M. (2005). Ses Bilimi ve Diksiyon. Ankara: Engin Yayınları.
- Güneş, S. (2003). Türk Dili Bilgisi. İzmir.
- Güzel, A. ve Barın, E. (2013). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Harmer, J. (2007). *The Practice of English Language Teaching* (4. Ed). Harlow: Pearson Longman.
- Hengirmen, M. (2007). Türkçe Dilbilgisi (9. Baskı). Ankara: Engin Yayınevi.
- Hudson, R.F., Lane, H.B., ve Pullen, P.C. (2005). Reading fluency assessment and instruction: What, why, and how? *The Reading Teacher*, 58, 702-714.
- Karatay, H. ve Tekin, G. (2019). Konuşma eğitiminin bütün özellikleri ve öğretimi. *Kesit Akademi Dergisi*, 5(18), s.1-28.
- Kenworthy, J. (1987). *Teaching English pronunciation*. New York: Longman.
- Kurudayıoğlu, M. (2011). *Konuşma Eğitimi*. İstanbul: Kriter Yayınevi.
- Morley, J. (1998). Trippingly on the tongue: putting serious speech/pronunciation instruction back in the TESOL equation. *ESL Magazine*, 20-23.
- Odisho, E. Y. (2014). *Pronunciation is in the brain not in the mouth: a cognitive approach to teaching it*. USA: Gorgias Press.
- Özdemir, E. (1996). *Güzel ve etkili konuşma sanatı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Özer, B. ve Korkmaz, C. (2016) Yabancı dil öğretiminde öğrenci başarısını etkileyen unsurlar. *Ekev Akademi Dergisi*, 20(67), 59-84.
- Özkan, M. (2008). *İnsan, dil ve İletişim*. İstanbul: 3F Yayınevi.
- Paulston, C. B. ve Burder, M. N. (1976). *Teaching English as a Second Language, Techniques and Procedures*. Cambridge: Winthrop Publishers, Inc.
- Rocio, S. A. (2012). *The Importance of Teaching Listening and Speaking Skills*. Yüksek Lisans Tezi, Madrid: Facultad de Educación Universidad Complutense.
- Scarcella, R. ve Oxford, R.L. (1994). Second Language Pronunciation: State of the Art in Instruction System, 22 (2), 221-230.
- Scovel, T. (1969). Foreign accents, language acquisition, and cerebral dominance. *Language Learning*, 19(3-4), 245-253.
- Şenel, M. (2006). Suggestions for Beautifying the Pronunciation of EFL Learners in Turkey. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 2(1).
- Tekin, G. (2020a). *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Sesletim Eğitimi (Yayımlanmamış Doktora Tezi)*. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Bolu.
- Tekin, G. (2020b). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde sesletim eğitimi*. Halit Karatay (Ed.). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi el kitabı içinde* (s. 349-372). Ankara: Pegem Akademi.
- Topbaş, S. (2017). *Dil ve Kavram Gelişimi*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Ülkü, G. (1998). *Yanlıları ve Doğrularıyla Güzel Konuşma ve Dilimize Yerleşmiş Arapça ve Farsça Sözcükleri Okuma Kılavuzu*. İstanbul: Bilgi Yayınevi.
- Yoshida, M. T. (2016). *Beyond Repeat After Me*. Virginia: Tesol Press.
- Whalley, K. ve Hansen, J. (2006). The Role of Prosodic Sensitivity in Children's Reading Development. *Journal of Research in Reading*, 29, 288-303.
- Wong, R. (1987). *Teaching Pronunciation: Focus on English Rhythm and Intonation*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall Regents.

Yabancılara Türkçe Öğretiminde Sözcük Öğretimi

Mehmet AKKAYA¹
Ladin ŞENGÜL²

1. SÖZCÜK NEDİR? SÖZ VARLIĞI NEDİR?

Sözcük anlam bildiren ve cümlelerin kurulmasında yardımcı olan dil ögesidir. Delice (2012, s.3-4) sözcükleri mantıksal ve dil bilgisel anlam olarak ikiye ayırmakta ve mantıksal anlamda sözcüğü, kavramların ses veya ses birleşimleriyle karşılanması; dil bilgisel anlamda ise duygu, düşünce, durum ve olay aktarımı için kullanılan dil birlikleri olarak tanımlamaktadır. Ergin (2013, s.95) ise sözcüğü anlamı veya gramer görevi bulunan ve tek başına kullanılan ses veya sesler topluluğu olarak belirtirken Kantemir (1997, s. 178) anlam taşıyan ve cümlelerin kurulmasında etken rol oynayan ses ya da sesler topluluğu olarak tanımlamaktadır.

Bireyin etkin bir şekilde kullandığı veya etkin bir şekilde kullanmasa da bildiği sözcüklerin tümü onun sözcük dağarcığını oluşturmaktadır (Büyükkız & Hasırcı, 2013, s.148). Türk Dil Kurumu Güncel Sözlük'e (2023) göre söz varlığı "Bir dildeki sözlerin bütünü, söz hazinesi, söz dağarcığı, sözcük hazinesi, kelime hazinesi, kelime kadrosu, vokabüler." olarak tanımlanmaktadır. Korkmaz (1992) söz varlığını bir kişinin veya toplumun dağarcığında yer alan sözcüklerin toplamı olarak tanımlamaktadır. Aksan'a göre (2006) söz varlığı bir toplumun diline ait olan kelimeleri, terimleri, yabancı dillerden gelen ögeleri ve bu kelimelerle oluşturulmuş olan deyim, atasözü gibi kalıp sözleri kapsayan anlamlı sözcükler bütünüdür. Bu noktada söz varlığı, bir dilin yaratıcısı olan toplumların sahip olduğu tüm sözcükleri kapsadığı gibi bireylerin kişisel kullarımlarında yararlandıkları sözcükleri de kapsamaktadır.

2. SÖZCÜK ÖĞRETİMİNİN ÖNEMİ NEDİR?

Söz varlığı dört temel dil becerisi olan okuma, yazma, konuşma ve dinlemenin bireye kazandırılması, bireyin bu becerileri aktif olarak kullanılabilmesiyle ilişkilidir. (Karatay, 2004, s.21). Söz varlığının genişliği, kişinin akıcı ve kolay bir biçimde konuşmasına yardımcı olarak diğer dil becerilerini olumlu etkilemektedir (Gökdayı, 2016). Bu noktada bireylerin bir dilde duygu ve düşüncelerini anlatabilmesi ve anlayabilmesi bireyin sahip olduğu söz varlığı ile doğrudan ilişkilidir. Kısacası bireyin dili kullanabilme yetisi, sahip olduğu söz varlığına bağlıdır. Anlamlı ve etkili bir iletişimin sağlanabilmesi için

¹ Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi AD.mehmet.akkaya@deu.edu.tr

² Dokuz Eylül Üniversitesi, ladin.sengul97@gmail.com

olduğunu anlama yani diğer bir manada kendisini test etmek ve değerlendirmektir.” Öğrencilerden yeni öğrendikleri kelimeleri kullanabilmelerine imkân veren cümle tamamlama, boşluk doldurma gibi çeşitli alıştırmalarla öğrencilerin hem bağlamdan hareketle sözcükleri tahmin etme becerilerinin geliştirilmesi hem söz varlıklarını değerlendirebilmesi sağlanabilmektedir. Öğrencilerden yeni öğrendikleri kelimeleri kendi cümleleriyle örneklendirmelerini istemek hem bilginin anlamlı hem de kalıcı olmasında büyük bir öneme sahiptir. Sözcük öğretiminde işitsel-görsel uyarıcıları ve öğrencinin aktif katılımını içeren çeşitli etkinlikler sözcük öğretiminde büyük bir öneme sahiptir. Pantomim, drama, tabu, eksik harf tamamlama, adam asmaca gibi eğitsel oyunlar, yaratıcı yazma teknikleri, bulmacalar sözcük öğretiminde yararlanılabilecek etkinliklere örnek olarak gösterilebilir. Sözcük öğretiminde bu tür etkinlikler hem öğrencileri öğretim süreci içerisinde aktif bir şekilde yer alarak bilgiyi kullanma ve öğrenimin kalıcılığını sağlama hem de kendilerini değerlendirme imkânı vererek etkili bir öğrenim sürecini desteklemektedir.

KAYNAKLAR

- Aksan, D. (2006). *Anadilimizin Söz Denizinde*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aksan, Doğan. (1990). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Benhür, M.H. (2002). *Türkçenin Yabancılara Öğretiminde Tartışılmayan Ana Kavramlar*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Brown, A. L. (1978). *Knowing When, Where And How To Remember: A Problem Of Metacognition*. Washington: National Inst. of Education.
- Büyükikiz, K.K., Hasırcı, S. (2013). Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Sözcük Öğretimi Üzerine Bir Değerlendirme. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10 (21), s.145-155.
- Çelikkaya, Ş. (2012). Almanca Öğretmeni Adaylarının Sözcük Öğreniminde Kullandıkları Öğrenme Stratejileri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 28, s.71-76.
- Delice, H.İ. (2012). *Sözcük Türleri*. Sivas: Asitan Kitap
- Demirel, Ö. (2010). *Yabancı Dil Öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Ergin, M. (2012). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Basım/Yayımlar/Tanıtım
- Gökdayı, H. (2016). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Sözcük Öğretimi ve Kalıp Sözcükler. *Turkish Studies*, 11(19), s. 379-394.
- Hasekioglu, I. (2009). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Sözcük Bilgisi Öğretimi -Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe 1 Serisinde Sözcük Öğretiminin Değerlendirilmesi Ve Sözcük Öğretimi İçin Uygulama Örnekleri*. (Yüksek Lisans Tezi) İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kantemir, E. (1997). *Yazılı ve Sözlü Anlatım*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Karatay, H. (2004). *İlköğretim İkinci Kademedeki Türkçe Ders Kitaplarının Ortak Kelime Kazandırma Yönünden Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Korkmaz, Z. (1992). *Gramer Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Nation, I.S.P. (1990). Teaching and Learning Vocabulary. Heinle & Heinle Publishers, Victoria University of Wellington
- Nation, P. (2005). Teaching Vocabulary. *Asian EFL Journal*, 7(3), s.47-54.
- Oflaz, A. (2015). Geleneksel ve Alternatif Yabancı Dil Öğretim Yöntemlerinde Almanca Kelime Öğretimi. *Turkish Studies*, 10(3), s.695-712.
- Rivers, W. (1983). *Communicating Naturally in a Second Language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Tanın, R. (2004). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Sözcük Bilgisi ve Öğretimi*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Türk Dil Kurumu (2023, 10.02): *Söz Varlığı*. Türk Dil Kurumu Sözlükleri: <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı.
- Tok, M., Yığın, M. (2014). Türkçenin İkinci Dil Olarak Öğretiminde Öğrencilerin Kullandıkları Kelime Öğrenme Stratejileri. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (41), s.265-276.
- Uçgun, D. (2006). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Sözcük Dağarcığını Geliştirme Teknikleri. *TÜBAR*, s.218-227.

Yabancılara Türkçe Öğretiminde Ölçme ve Değerlendirme

İbrahim Seçkin AYDIN¹
Ayhan DÖNMEZ²

TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİNDE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

1. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME HANGİ TEMEL KAVRAMLAR ÜZERİNE KURULUDUR?

Yabancı dil öğretiminin etkililiğini belirleyen birçok unsur bulunmaktadır. Ne var ki bu etkililiğin düzeyini veya öğretim uygulamalarının niteliğini belirlemek başlı başına bir uzmanlık gerektirir. Odak noktasında öğrenen bireylerin yer aldığı bir süreci, uygun ölçme ve değerlendirme işlemlerine bağlı olarak geliştirmek başlıca hedefler arasında yer alır. Eğitim ve öğretim kurumlarında öğrenme faaliyetlerini sürdüren her birey, belli aşamalardan geçerek öğretim programına uygun bir biçimde önceden belirlenmiş amaç ve kazanımlara yönelik eğitim ve öğretim sürecine katılım gösterir. Bu süreç içerisinde bireylerin başta amaç ve kazanımlarda hangi düzeyde olduklarını saptamak üzere ölçme ve değerlendirme uygulamaları gerçekleştirilir. Ölçme, bir değişkende gözlenerek ulaşılan sonucun sayı ya da sembolle gösterilme işlemidir (Turgut, 1995). Değerlendirme ise bir ölçme sonucunda belli bir özelliğe sahip olduğu belirlenen bir varlığın, olay veya durumun belirlenen özellik bakımından belli bir sınıfa dâhil edilip edilmeyeceğini ya da belli bir amaca uygun olup olmayacağını belirleme işlemidir (Özçelik, 2010, s.1). Ayrıca değerlendirme, ölçme sonuçlarının belli bir ölçüt aracılığıyla bir sonuca ulaşma eylemidir. Bu nedenle ölçme ve değerlendirme kavramları birbirlerinden ayrı düşünülemez. Eğitim süreçlerinde mutlak ve bağıl olmak üzere iki değerlendirme biçimi görülür. Ölçme işlemi yapılırken kullanılacak ölçüt, kesin bir çizgi ile belirlenmişse buna mutlak ölçüt denir. Mutlak ölçüt, uygulanacak gruptan bağımsız bir ölçüt türüdür (Tekin, 2014). Örneğin devlet okullarında yapılan sınavlarda öğrencilerin belli bir dersi geçebilmesi için not ortalamalarının en az 50 puan veya üstü olması gerekmektedir. Not ortalaması 50 puan olan öğrenciler başarılı olarak kabul edilirken daha düşük alan öğrenciler o dersten başarısız sayılır. Buradaki başarı ölçütü 50 puandır. Yine uluslararası alanda yapılan birçok yabancı dil sınavı buna örnek verilebilir. Bu sınavlarda, yapılan ölçme işlemine bağlı olarak öğrencilerin başarı düzeyleri belirlenir (A1, A2, B1, B2, C1 ve C2 gibi). Bağıl ölçüt ise belli bir grubun ölçme sonuçlarına bağlı olarak elde edilen bir ölçüt türüdür. Bir grubun başarısına dayanarak belirlenen bağıl ölçüt başka bir grup için geçerli sayılamayacağından değişkenlik gösterebilir (Atılğan, Kan ve Doğan, 2007).

¹ Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi AD., seckin.aydin@deu.edu.tr

² Dokuz Eylül Üniversitesi, ayhandonmez1903@gmail.com

SONUÇ

Yabancı dil öğretimi, ana dili öğretiminden kimi yönlerden benzerlik gösterse de amaç ve hedef kitlenin farklılığı beraberinde yer yer ayrışmayı da getirir. Bu durum kimi zaman ölçme ve değerlendirme uygulamalarında da görülür. Bu bölümde öncelikle geçerlik ve güvenilirlik olmak üzere ölçme ve değerlendirmenin temel kavramlarından söz edilmiş, daha sonra ölçme değerlendirme türlerine yer verilmiş, ardından ölçme araçları yabancılar Türkçe öğretimi alanından örnekler verilerek tanıtılmıştır. Nasıl ki hiçbir öğretim yöntemi tek başına yeterli olamazsa tek bir değerlendirme ya da ölçme aracı üzerinden de öğrenci performansı saptanamaz. Günümüzde ölçme ve değerlendirme uygulamaları ne yazık ki çoğunlukla başarı odaklı olup alternatif uygulamalara yeteri kadar yer verilmediği görülmektedir. Başarıyı doğrudan ölçen işlemlerin öğrenci yeterliliğini belirlemede beklentileri tam olarak karşılayamaması bu noktada alternatif ölçme araçlarını da göz önünde bulundurmayı zorunlu kılmaktadır. Son yıllarda Türkiye’de Yabancılar Türkçe Öğretimi alanında büyük bir gelişme sağlanmıştır. Özellikle giderek artan kozmopolit kent yaşamlarında yabancıların Türkçeyi öğrenme durumlarını araştırmak, var olan eksiklikleri belirlemek ve sorunlara ilişki çözümler geliştirebilmek amacıyla çoklu değerlendirmeler yapılması kaçınılmazdır. Buna bağlı olarak da Türkçeyi yabancı dil olarak öğreten öğretmenlerin ve bu alanda araştırma yapan kişilerin yukarıda belirtilen durumlara önem vermesi kaçınılmazdır.

KAYNAKLAR

- Airasian, P. W. (2001). *Classroom Assessment: Concepts And Applications*. McGraw-Hill, PO Box 548, Blacklick, OH 43003.
- Akbaş A., Çelikkaleli Ö. (2006). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Fen Öğretimi Öz-Yeterlik İnançlarının Cinsiyet, Öğrenim Türü ve Üniversitelerine Göre İncelenmesi, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.
- Anderson L. W. (1988). Tutumların Ölçülmesi. Çıkrıkçı, N. (Çev.) *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 24, 1.
- Anderson, N. A. (1990). Educators’ Identification Of Salient Principles Of Learning. *Journal of Instructional Psychology*, 17(4), s.231.
- Arıkan, R. (2018). *Anket Yöntemi Üzerinde Bir Değerlendirme*. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 2018, 1, 97-159.
- Armağan, İ. (1983). Yöntembilim-2 Bilimsel Araştırma Yöntemleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fak. Yayınları*, no: 16/b, İzmir.
- Atılğan, H. (Ed.) (2006). *Eğitimde Ölçme Ve Değerlendirme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Atılğan, H., Kan, A. ve Doğan, N. (2007). *Eğitimde Ölçme Ve Değerlendirme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Atılğan, H., Kan, A. ve Doğan, N. (2011). *Eğitimde Ölçme Ve Değerlendirme*. (5. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Atılğan, H., Kan, A. ve Doğan, N. (2014). *Eğitimde Ölçme Ve Değerlendirme*. (7. baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aykaç, N. (2014). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- Bandura, A. (1997). *Self-Efficacy: The Exercise Of Control*. New York: W. H. Freeman.
- Baştürk, S. (2018). Ölçme Araçlarının Taşınması Gereken Nitelikler. İçinde S. Baştürk, S. (Editör), *Eğitimde Ölçme Ve Değerlendirme*. (2. Basım). Ankara: Nobel Yayınları.
- Bayat, B. (2014). Uygulamalı Sosyal Bilim Araştırmalarında Ölçme, Ölçekler Ve Likert Ölçek Kurma Tekniği. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(3), 1-24.
- Baykul, Y. (1999). *İlköğretimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: MEB Yayınları.
- Baykul, Y. (2000). *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme: Klasik Test Teorisi ve Uygulaması*. Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Bekiroğlu, F. O. (2004). *Ne Kadar Başarılı? Klasik ve Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri: Fizikte Uygulamalar*. İstanbul: Nobel Yayın Dağıtım.
- Bektaş, M., Kudubeş, A. A. (2014). Bir Ölçme ve Değerlendirme Aracı Olarak: Yazılı Sınavlar. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 7(4), s.330-336.
- Callison, D. (2000). Rubrics. *School Library Media Activities Monthly*, 17 (2).
- Carmines, E.G., Zeller, R.A. (1982). *Reliability and Validity Assessment*. 5th printing. Beverly Hills: Sage Publications, Inc.
- Chen, S-Y. (2004). A Measure Of Second Language Writing Anxiety: Scale Development And Preliminary Validation. *Journal of Second Language Writing*, 13, 313-335.
- Crocker, L., Algina, J. (1986). *Introduction to Classical and Modern Test Theory*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Cüceloğlu, D. (1993). *İnsan ve Davranış*. Remzi Kitabevi: İstanbul.
- Çepni, S. (2005). *Araştırma Ve Proje Çalışmalarına Giriş*. Trabzon: Üçyol Kültür Merkezi
- Çetinkaya, G. (Ed.). (2022). *Türkçe Eğitimi Sürecinde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Deci, E. L., Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic Motivation and Selfdetermination in Human Behavior*. New York: Plenum.
- Deci, E. L., Ryan, R. M. (2000). The "What" and "Why" of Goal Pursuits: Human Needs and The Self-Determination of Behavior. *Psychological Inquiry*, 11, s. 227-268.
- Demirel, Ö. (2011). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Pegem Yayınevi.
- Doğdu, S. ve Aslan, Z. (1993). *Eğitim Teknolojisi Uygulamaları ve Eğitim Araç Gereçleri*. Ankara: Tekışık Ofset.
- Dörnyei, Z. (1998). Motivation In Second And Foreign Language Learning. *Language Teaching*, 31(3), 117-135.
- Eagly, H., A. ve Chaiken, S. (1993). *The psychology of attitudes*. Florida: Harcourt Brace College Publishers.
- Ebenezer, J. V., Haggerty, M. S. (1999). *Becoming A Secondary School Science Teacher*. New Jersey: Merrill Press.
- Ediger, M. (2000). *Assessment with Portfolio and Rubric Use*. ERIC Digest.
- Erkuş, A. (2006). *Sınıf Öğretmenleri İçim Ölçme ve Değerlendirme Kavramlar ve Uygulamalar*. Ankara: Ekinoks Yayınları.
- Fitzpatrick, J.L., Sanders, J.R., Worthen, B.R. (2004). *Program Evaluation- Alternative Approaches and Guidelines (Third Edition)*. Boston: Allyn & Bacon Publisher.
- Goodrich, A. H. (2001). The Effects Of Instructional Rubrics On Learning To Write. *Current Issues ID Education*.
- Grace, C. (1992). The Portfolio and Its Use: Developmentally Appropriate Assessment of Young Children. *ERIC Digest*.
- Güler, N. (2014). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme (7. Baskı)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Haladyna, T. M. (1997). *Writing Test Items To Evaluate Higher Order Thinking*. United States of America: Viacom Company.
- Hanjani, A. M., Li, L. (2014). Exploring L2 Writers' Collaborative Revision Interactions And Their Writing Performance. *System*, 44, a.101-114.
- Harris, M. (1997). Self-Assessment Of Language Learning In Formal Settings. *ELT Journal*, 51(1), 12-20.
- Hoşgörür, V. (2014). Bogardus, Guttman ve Likert Ölçekleri. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), s.346-35.
- Ioannou-Georgiou, S. (2003). *Assessing Young Learners*. Oxford University Press.
- İşman, A. (2001). *Türk Eğitim Sisteminde Ölçme ve Değerlendirme*. Adapazarı: Değişim Yayınları.
- Javid, Z. C. (2014). Measuring Language Anxiety In An EFL Context. *Journal of Education and Practice*, 5(25), s.180-192.
- Kalaycı, Ş. (2005). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Keskin M., Ertan H. (2001). *İstanbul Üniversitesi'nin Bağlı Değerlendirme Sistemi Kitapçığı*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Kubiszyn, T., Borich, G. (2000). *Educational Testing And Measurement: Classroom Application And Practice (6th ed.)*. New York: John Wiley & Sons, Inc.
- Liu, J., Hansen, J. (2002). *Peer Response In Second Language Writing Classrooms*. Ann Arbor, MI: University of Michigan Press.
- MacIntyre, D., P., Gardner, R. (1991). Methods And Results In The Study Of Anxiety And Language Learning: A Review Of The Literature. *Language Learning*, 41(1), 85-117.
- Marzano, R. J., Pickering, D., McTighe, J. (1993). *Assessing Student Outcomes: Performance Assessment Using the Dimensions of Learning Model*. Association for Supervision and Curriculum Development, 1250 N. Pitt St., Alexandria, VA 22314 (Stock Number 611-93179).
- Matsuoka, W., David H. (2010). Vocabulary Learning through Reading: Does an ELT course book provide good opportunities?. *Reading in a Foreign Language*. 22(1), s. 56-70.
- MEB (2004). *İlköğretim Hayat Bilgisi Dersi (1,2,3. Sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara: 4. Aksam Sanat Okulu Matbaası.
- MEB (2006). *İlköğretim Türkçe Dersi (6,7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı
- MEB (2009). *İlköğretim Matematik Dersi 6-8. Sınıflar Öğretim Programı ve Kılavuzu*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- Miller, D.C. (1991) *Handbook of Research Design and Social Measurement*. 5th Edition. USA.
- Montgomery, K. (2000). *Authentic Assessment*. London: Addison Wesley Longman.
- Moskal, B. M. (2000). Scoring Rubrics: What, When And How?. *Practical assessment, Research & Evaluation*, 7 (3).
- Nartgün, Z. (2007). Aynı Puanlar Üzerinden Yapılan Mutlak ve Bağlı Değerlendirme Uygulamalarının Notlarda Farklılık Oluşturup Oluşturmadığına İlişkin Bir İnceleme, *Ege Eğitim Dergisi*, (8)1, s.19-40.
- Novak, J. D., Gowin, D. B. (1984). *Learning How to Learn*. New York: Cambridge Univ. Press.
- Novak, J.D. (2001). The Theory Underlying Concept Maps And How To Construct Them. URL: <http://cmap.coginst.uwf.edu/info>
- Novak, J.O., Gowin, O.B. (1998). *Learning How to Learn*. United States of America: Cambridge University Press.
- Öncü, H. (1994). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Matser Basım.
- Özçelik, D. A. (2010). *Okullarda Ölçme ve Değerlendirme Öğretmen El Kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Özçelik, D. A. (2011). *Ölçme ve Değerlendirme (4. Baskı)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Pierce, L. V. (2003). *Assessing English Language Learners*. Washington, D.C.: National Education Association.
- Popham, J.W., (1975). *Educational Evaluation*. Englewood Cliffs. New Jersey: Prentice-Hall, Inc.
- Read, J. (2000). *Assessing Vocabulary*. Cambridge University Press.
- Senemoğlu, N. (2009). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya (15. Baskı)*. Ankara: Pegem A Yayıncılık,
- Sönmez, V. (2010). *Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı (16. Baskı)*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Spielberger, C.D. (1972). *Anxiety : Current Trend in Theory and Research*. New York : Academic Press.
- Tan, Ş. (2008). *Öğretimde Ölçme ve Değerlendirme KPSS El Kitabı (2. Baskı)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Tavşancıl, E. (2010). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi. 4. Baskı*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Taymaz, H. (1985). *Öğrenci Hizmetlerinin Değerlendirilmesi*. Eğitim Yönetiminde Denetleme ve Değerlendirme Sempozyumu. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, 147.
- Tekin, H. (1977). *Eğitimde Ölçme Ve Değerlendirme*. Ankara: Mars Matbaası.
- Tekin, H. (1991). *Eğitimde Ölçme Ve Değerlendirme*. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Tekin, H. (2000). *Eğitimde Ölçme Ve Değerlendirme*. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Tekin, H. (2004). *Eğitimde Ölçme Ve Değerlendirme*. (16. Basım). Ankara: Yargı Yayınları.
- Tekin, H. (2006). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Yargı Yayınları.
- Tekin, H. (2009). *Eğitimde Ölçme Ve Değerlendirme*. (19. baskı). Ankara: Yargı Yayınevi.
- Tekin, H. (2014). *Eğitimde Ölçme Ve Değerlendirme*. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Tekindal, S. (2010). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Tezbaşaran, A. (2008). *Likert Tipi Ölçek Geliştirme Kılavuzu*. Ankara:Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Turgut M. F. (1995). *Eğitimde Ölçme Ve Değerlendirme Metotları*. Ankara: Yargıcı Matbaası.
- Turgut M. F., Baykul Y. (2014). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*, (6. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Turgut, F. (1988). *Eğitimde Ölçme Ve Değerlendirme Metotları*. (6. baskı). Ankara: Saydam Matbaacılık.
- Turgut, M. F. (1995). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Metotları*. Ankara: Yargıcı Matbaası.
- Turgut, M.F., Baykul, Y. (2010). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Vallerand, R. J., Pelletier, L.G., Blais, M. R., Brière, N. M., Senécal C., Vallières, E. F. (1992). The Academic Motivation Scale: A Measure of Intrinsic, Extrinsic, and A Motivation in Education. *Educational and Psychological Measurement*, 52, s.1003-1017.
- Yaşar, Ş. (1998). *Fen Bilgisi Öğretimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Metin Kullanımı

Cenan İŞÇİ KARAMEŞE¹

GİRİŞ

Öğrenilen dil ile ilgili tüm yapıların belirli bir bağlam içinde verildiği ve dil öğrencisinin bu yapıları bir bütün olarak görmesine yardımcı olan metinler yabancı dil öğretiminin temelini oluşturmaktadır. Yabancı dil öğretiminde önemli bir yere sahip olan metinler; bilgi, duygu ve düşüncelerin, dile ait unsurların çeşitli biçim, anlatım ve noktalama özelliklerine göre mantıklı bir düzenleme ile iletildiği yapılardır. Metin oluşumunda sesten paragrafa bütün dil birimleri belirli bir düzen, sıra içindedir ve bu dil birimleri dil bilgisi kurallarına uygun olarak yerleştirilir. Dilin yapısal ve anlamsal unsurlarını en etkili ve açık şekilde metinlerde görürüz. Kelimeler ve cümleler öğrenilen yabancı dili bütün olarak anlamlandırmamızda metinler kadar yeterli değildir. Metinler bir bağlam içinde bütünü görülmesini sağlar. Metinler sayesinde yabancı dil öğretimi dil bilgisel kalıplarla sınırlanıp kısırlaşmadan bir bağlam içinde, özgün bir anlama ve anlatıma sahip olur.

Yabancı dil öğretiminde yüksek düzeyde başarıya ulaşmada önemli bir yeri olan metinler ile sadece o dile ait dil bilgisel, yapısal, anlamsal kalıplar öğretilmez. Metinler aracılığıyla o dile ait kültürel değerlerde aktarılır, öğretilir. Çünkü yabancı dil öğretmek sadece bir dili öğretmek değil o dile ait kültüründe öğretilmesi demektir. Bu nedenle yabancı dil öğretiminde metinler seçilirken öğretilen dile ait kültür de göz önünde bulundurulmalı; öğrenilen dile ait sesbirimsel farkındalığı öğretmede, dilbilimsel yapıyı çözümlenmede, anlambilimsel yapıyı ve kelime bilgisini kavratmada dil ile kültür arasındaki o güçlü etkileşim dikkate alınmalıdır. Ayrıca yabancı dil öğretiminin yapıldığı alan ve zümre göz önünde bulundurulduğunda kültürel çeşitliliğin iç içe olduğu bir öğrenci kitlesinden bahsedebiliriz. Bu nedenle öğretilmeye çalışılan dilin kültürünün aktarımı kadar dili öğrenmeye çalışan öğrencilere ait kültürde yabancı dil öğretiminde önemli bir yere sahiptir. Öğrencinin kendi kültüründe de aşına olduğu ve kültürel olarak evrensel değerlere sahip, kültürel çeşitliliğe duyarlı, evrensel kültürü dikkate alan metinler öğrenilen yabancı dili anlamayı ve o dildeki hakimiyeti de kolaylaştırır. Dolayısıyla yabancı dil öğretiminde hedef kültür ve kaynak kültürün iç içe olduğu, rencide edilmediği, sağlıklı bir kültür aktarımının gerçekleştiği, kültürel değerlere karşı duyarlı, kültürel ortaklıkları ve değerleri ortaya çıkaran, kültürel çatışmaya yer vermeyen metinler seçilmelidir.

Bir dilin verimli ve etkili bir şekilde öğrenilmesini kolaylaştıran, öğrencilerin kültürel ve sosyal ihtiyaçlarına cevap veren, karşılıklı, yapıcı ve birbirini destekleyen diyalogların, dilbilgisel yapıların iç

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi AD., iscicenan@gmail.com

anlama, düşünme, sorgulama, sorun çözme gibi becerilerini geliştirmeye öncelik verilmektedir. Bu nedenle yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metinler dört temel dil becerisinin geliştirilmesinde yararlanılan birer araç olarak ele alınmakta ve metinler aracılığıyla hedef dile yani Türkçeye ait dil birikimi öğrenciye aktarılmaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi anlama ve anlatmanın, günlük yaşamda etkili iletişim kurmanın ve iletişim becerisinin ön planda tutulduğu bir yapıya sahiptir. Bu nedenle yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dil, anlama-anlatma ve etkili iletişim ilişkisinin iç içe olduğu yapılar dikkate alınarak metinler oluşturulmakta ve bu yapıların bulunduğu metinlere yer verilmektedir. Metinler aracılığıyla Türkçeye ilişkin hem üretken dil/anlatma hem de algılayıcı dil/anlama becerilerinin geliştirilmesi sağlanır.

KAYNAKLAR

- Adamzik, K. (1995). *Textsorten – texttypologie. Eine kommentierte bibliographie* (1. Auflage). Münster: Nodus Publikationen.
- Akbayır, S. (2007). *Cümle ve Metin Bilgisi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Beaugrande, R. de & Dressler, W. U. (2011). *Einführung in die textlinguistik* (Reprint Auflage). Berlin: de Gruyter.
- Brinker, K. (2010). *Linguistische Textanalyse. Eine Einführung in Grundbegriffe und Methode* (7. Aufl.). Berlin: E. Schmidt.
- Bölükbaş, F. (2015). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Okuma Metinlerinin Dil Düzeylerine Göre Sadeleştirilmesi. 1. *Uluslararası Dil Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu*. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, 924-935.
- Heinemann, W. (2000). Textsorte- Textmuster- Texttyp. In B. Klaus, A. Gerd, Heinemann.W & Sager. FS (Eds.), *Text- und gesprächslinguistik*. (16-1. , pp 523- 546). Berlin: New York.
- Heyd, G. (1991). *Deutsch lehren: Grundwissen für den unterricht in deutsch als fremdsprache* (2.Aufl). Frankfurt am Main: Moritz Diesterweg.
- Karaağaç, G. (2013). *Dil Bilimi Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Korkmaz, C.B. (2022). Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Metin Uyarlama. E. Boylu & L. İltar (Ed.), *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi* (pp. 123-145). Ankara: Pegem Akademi.
- telc Language Tests. (2013). *Diller için Avrupa ortak öneriler çerçevesi. Öğrenim, öğretim ve değerlendirme*. (2. Baskı). Avrupa Konseyi/Modern Diller Bölümü. Almanya: Frankfurt/Main.
- Toklu, O. (2003). *Dilbilimine Giriş*. Ankara: Akçağ.
- Türk Dil Kurumu (2023). Türk Dil Kurumu Sözlüğü. <https://sozluk.gov.tr/>
- Mowitz, J. (1992). *Text, the Genealogy of an Antidisciplinary Object* (first ed). Durham: N.C. Duke University Press.
- Nuttall, C. (1996). *Teaching Reading Skills in a Foreign Language*. Oxford: MacmillanHeinemann.
- Schwitalla, J. (1997). *Gesprochenes deutsch. Eine einföhrung* (1. Auflage). Berlin: Schmidt

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Materyal Hazırlama

Cenan İŞCİ KARAMEŞE¹

GİRİŞ

1990'lara kadar herhangi bir araştırma geleneği ve teorik dayanağı olmadan materyal kullanımıyla ilgili "materyallerin nasıl değerlendirilebileceğine ve seçilebileceğine, nasıl uyarlanabileceğine veya materyallerin nasıl yazılabileceğine" ilişkin tavsiyeler niteliğinde yazılar kaleme alınmış (Tomlinson, 2022) olsa da 1990'lardan sonra dil öğrenimi için materyal geliştirmek akademik bir disiplin olarak kabul görmeye başlamıştır (Tomlinson, 2022). 1990'lardan sonra dil öğretiminde materyal geliştirme daha akademik bir hal almış ve 1993'de Tomlinson tarafından uluslararası bir materyal geliştirme derneği olan MATSDA kurulmuştur. Dil öğretiminde materyal geliştirme konusu lisansüstü eğitimin odağı haline gelmiş ve bu konuda akademik yayınlar yapılmıştır (örneğin, Garton ve Graves 2014; Harwood 2010; McGrath 2016; Masuhara ve diğerleri 2016; McDonough ve diğerleri 2013; Tomlinson 2013, Tomlinson 2016; Tomlinson ve Masuhara 2010). Yabancı dil öğretiminde materyal geliştirme konusunda yapılan çalışmalar incelendiğinde, hedef dilin öğretimi için değil hedef dilin öğrenimi için materyal geliştirilmesinin ön planda tutulması gerektiğinin vurguladığı görülmektedir. Bunun sebebi ise yabancı dil öğrenenlerin hedef dil öğrencilerinin öğrettiklerinden ziyade hedef dile ait öğrenmek istedikleri ve ihtiyaç duydukları noktaların farkında olmaları ve bu farkındalıkla birlikte hedef dili öğrenme isteği olarak gösterilebilir. Hedef dili istek ve ihtiyaçları doğrultusunda bir iletişim aracı olarak kullanmak isteyen öğrencinin bu tutumu öğretmenin rolünü de etkilemiştir. Yabancı dili öğreten öğretmen o dilde bilgi verici rolden çıkmış öğrenciye öğrenmek istediği dil ile ilgili öğrenme fırsatları sunan bir rehber konumuna gelmiştir. Yabancı dil öğretiminde öğretmenin rolü zamanla;

- ▶ Öğrencisinin çeşitli bağlamlarda hedef dil kullanımına maruz kalmasını sağlamak
- ▶ Öğrencisinin hem bilişsel hem de duygusal olarak katılımını sağlamak
- ▶ Öğrencisinin olumlu bir iletişim geliştirmesini sağlamak
- ▶ Öğrencisine iletişimsel geri bildirim sunabileceği ortam hazırlamak (Tomlinson, 2022) şeklinde değişim göstermiştir.

Yabancı dil öğrenme ortamını zenginleştirerek öğrencinin dikkatini çekmeyi amaçlayan öğretmenin materyal kullanımıyla ilgili tutum ve yetenekleri önemlidir. Öğretmen kullanacağı materyallerle ilgili yeterli bilgiye sahip olmayabilir, isteksiz olabilir, çağdaş ve geleneksel materyal kullanımı arasın-

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi AD., iscicenan@gmail.com

KAYNAKLAR

- Breen, M. P., & Candlin, C. N. (1987). Which materials? A consumer's and designer's guide. In L. E. Sheldon (Ed.), *ELT textbooks and materials: Problems in evaluation and development* (pp. 13-28). Oxford: MEP.
- Demirel, Ö. (1993). *Yabancı Dil Öğretimi İlkeler Yöntemler Teknikler*. Ankara: Usem Yayınları
- Duman, G.B. (2013) Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde materyal geliştirme ve materyallerin etkin kullanımı. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(2), 1-8.
- Garton, S., & Graves, K. (2014). Materials in ELT: Current issues. In S. Garton, & K. Graves (Eds.), *International perspectives on materials in ELT* (pp. 1–15). Palgrave Macmillan.
- Göçer, A., & Moğul S. (2011). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ile ilgili çalışmalara genel bir bakış [A General Perspective on The Studies in Accordance with The Teaching Turkish as a Foreign Language]. *Turkish Studies*, 6(3), 797-810.
- Harwood, N. (2010). *English language teaching materials: Theory and practice*. Cambridge University Press.
- Kaya, Z. (2006). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. Ankara: Pegem Yayıncılık
- Masuhara, H., Tomlinson, B. & Mishan, F. (2016). *Practice and Theory for Materials Development in Language Learning*. Newcastle: Cambridge Scholars.
- McDonough, J. & Shaw, C. (1993). *Materials and Methods in ELT: A Teacher's Guide*. Oxford: Blackwell Publishers.
- McDonough, J., Shaw, C. & Masuhara, M. (2013). *Materials and Methods in ELT: A Teacher's Guide. 3rd ed.* London: Blackwell.
- McGrath, I., (2016). *Materials Evaluation and Design for Language Teaching. 2nd ed.* Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Seferoğlu, S. S. (2006). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Sülükçü, Y. (2011). *Yabancılar Türkçe Öğretiminde (Temel Seviye A1) Bilgisayar Destekli Materyal Geliştirme ve Bunun Öğrenci Başarısına Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi: Konya.
- Tomlinson, B., (2012). Materials development for language learning and teaching. *Language Teaching*, 45(2), 143–179.
- Tomlinson, B. (2013). *Applied Linguistics and Materials Development*. London: Continuum.
- Tomlinson, B. (2016). Achieving a match between SLA theory and materials development. In Tomlinson, B., ed. *SLA Research and Materials Development for Language Learning*. New York: Routledge.
- Tomlinson, B. & Masuhara, H. (2010). *Research for Materials Development in Language Learning: Evidence for Best Practice*. London: Continuum.
- Tomlinson, B. & Masuhara, H. (2018). *The Complete Guide to the Theory and Practice of Materials Development for Language Learning*. Oxford: Wiley Blackwell.
- Tomlinson, B. (2022). The Routledge Handbook of Materials Development for Language Teaching (Edited by Julie Norton and Heather Buchanan). The Discipline of Materials Development. New York: Routledge Taylor & Francis Group
- Türk Dil Kurumu (2023). Türk Dil Kurumu Sözlüğü. <https://sozluk.gov.tr/>
- Yanpar, T. (2017). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı*. (14. bs.). Ankara: Anı Yayıncılık.

Yabancılara Türkçe Öğretiminde Web Teknolojisinin Kullanımı

Mazhar BAL¹

GİRİŞ

Öğrenmenin tanımına ya da öğrenme türlerine yaşanan çağın şartlarına göre farklı unsurlar eklenebilmektedir. Özellikle içinde yaşanan zaman diliminde öne çıkan unsurlar öğrenmenin bir değişkeni ya da aracı haline gelebilmektedir. Teknoloji de bunlardan biridir. Teknoloji ile farklı öğrenme kuramları, durumları ve kavramları ortaya çıkmıştır. Dil öğrenme yazılımları (García Botero, Questier ve Zhu, 2019), sanal sınıflar (Manegre ve Sabiri, 2022), dijital hikayeler (Yang, Chen ve Hung, 2022), yapay zekâ (Lee, 2019), mobil uygulamalar (Kacetyl ve Klímová, 2019), kesintisiz öğrenme (Barrett, Liu ve Wang, 2022), ters yüz sınıf sistemi (Zou, 2020), kişiselleştirilmiş öğrenme (Regan ve Jesse, 2019), oyun tabanlı öğrenme (Bal, 2018) bunlardan bazılarıdır. Bu kavramların ortaya çıkmasının ve gelişmesinin dayanağı teknolojidir.

Teknoloji sayesinde öğrenciler, dil öğrenim sürecinde çeşitli materyallere ve kaynaklara kolayca erişebilir. Öğrenciler, internet üzerindeki sesli ve görsel materyalleri (del Portillo ve Bernal-Ballen, 2022), etkileşimli oyunları (Chao-Fernandez, Román-García ve Chao-Fernandez, 2017) ve öğrenim yönetim sistemlerini (Chen ve Cui, 2020) kullanarak öğrenme süreçlerini zenginleştirebilir. Bu materyaller, öğrencilerin dil becerilerini geliştirmelerine ve dil öğrenimlerine destek olabilir. Ayrıca teknoloji kullanımı, öğrencilerin kullanabileceği çeşitli uygulamalar, oyunlar ve öğrenme materyalleri öğrenme sürecini daha etkileşimli ve eğlenceli hale getirir (Nartiningrum ve Nugroho, 2020; Puspitarini ve Hanif, 2019). Bu da öğrencilerin motivasyonunu ve dil öğrenimine olan ilgilerini arttırabilir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde de teknoloji kullanımı, öğrencilerin dil becerilerini geliştirmek, öğrenme sürecini kolaylaştırmak ve öğrencilerin motivasyonunu arttırmak için önemlidir (Baş ve Yıldırım, 2018). Ayrıca teknoloji sayesinde öğrencilerin daha etkileşimli ve özgün bir öğrenme deneyimi yaşaması sağlanabilir (İnce, 2021). Örneğin, öğrencilerin bir dil uygulaması üzerinden kelime dağarcıklarını geliştirmeleri ve dilbilgisi kurallarını öğrenmeleri, uygulama üzerinden etkileşimli alıştırmalar yapmaları ve geri bildirim alabilmeleri mümkündür. Bu tür uygulamalar, öğrencilerin ders dışında da öğrenme süreçlerini sürdürülebilir hale getirebilir.

Sonuç olarak Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde teknolojinin kullanımı, öğrencilerin dil öğrenme süreçlerini zenginleştirebilir ve özgün hale getirebilir. Teknoloji sayesinde öğrenciler, kelime da-

¹ Doç. Dr., Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi AD., balmazhar@gmail.com

- Dokuzuncu aşama, paylaşma: Son olarak, öğrencilerden metinlerini yüz yüze veya çevrim içi sunmalarını isteyiniz. Bu adım, öğrencilerin özgüvenlerini artırabilir ve yabancı dilde yazma becerilerini geliştirmelerine yardımcı olabilir.

SONUÇ

Yapılan açıklamalardan hareketle yabancı dil öğretiminde teknoloji kullanımı öğretim sürecinde birçok kolaylık sağlayabilir. Türkçenin yabancı olarak öğretimi için de benzer durumların geçerli olduğu söylenebilir. Öncelikle 21. yüzyıl teknoloji çağıyla yabancı dil olarak Türkçe öğretim sürecinin ilişkilendirilememesi dijital bölünme açısından sorunlara yol açabilir. Öğretim sürecinin teknolojiyle ilişkilendirilmesi ise öğrencilere ve öğretmenlere zengin bir içerik sunabilir. Bununla birlikte yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde okul içi ve okul dışı yaşam arasında bağlantı sağlamada etkili olabilir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde dört temel dil becerisinin geliştirilmesinde de teknoloji kullanımı; erişilebilirlik, zengin görsel materyaller, geri bildirim, kişiselleştirilmiş öğrenme, kolay iletişim ve iş birliği gibi imkanlar sunabilir. Tüm bu nedenler göz önüne alındığında, teknolojinin Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılması, öğrencilerin dil becerilerini geliştirmelerine ve daha iyi bir öğrenme deneyimi yaşamalarına yardımcı olabilir. Öte yandan yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde web teknolojilerinin kullanımında bazı olumsuz durumlar da söz konusu olabilir. Öğrencilerin teknoloji kullanım becerileri ya da teknolojik alt yapıya erişimleri sorun olabilir. Benzer olumsuzluklar öğretmenler için de geçerlidir. Ayrıca, teknoloji kullanımı, yüz yüze öğretim sürecindeki kadar etkileşim imkânı sunamayabilir.

Tüm bu açıklamalar doğrultusunda genel olarak bakıldığında Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde teknoloji kullanımı; öğrencilerin okuma, yazma, konuşma ve dinleme becerilerini geliştirerek daha etkili bir öğrenme deneyimi sunabilir. Teknolojinin kullanımı, öğrencilerin öğrenmeye yönelik motivasyonunu arttırabilir, öğretmenlerin öğretim sürecini gerçekleştirmelerini kolaylaştırabilir. Ancak, öğretim sürecinde teknoloji kullanımı; öğrencilerin ve öğretmenlerin hazırbulunuşluklarına, ihtiyaçlarına, imkanlarına uygun bir şekilde gerçekleştirilmelidir.

KAYNAKLAR

- Akdemir, A. S. (2010). Videonun Dinleme Becerisine Ön Örgütleyici Olarak Uygulanması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Aktaş, Y. (2022). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yazma becerisi için dijital yazma asistanları önerisi. *Bezgek Yabancılar Türkçe Öğretimi Dergisi*, 1(2), 120-132. <http://dx.doi.org/10.56987/bezgek.13>
- Alabsi, T. (2020). Effects of adding subtitles to video via apps on developing EFL students' listening comprehension. *Theory and Practice in Language Studies*, 10(10), 1191-1199.
- Alm, A. (2013). Extensive listening 2.0 with foreign language podcasts. *Innovation in Language Learning and Teaching*, 7(3), 266-280.
- Almelhi, A. M. (2021). Effectiveness of the ADDIE Model within an E-Learning Environment in Developing Creative Writing in EFL Students. *English Language Teaching*, 14(2), 20-36.
- Al-Olimat, S. I., & AbuSeileek, A. F. (2015). Using Computer-Mediated Corrective Feedback Modes In Developing Students' writing Performance. *Teaching English with Technology*, 15(3), 3-30.
- Arndt, H., & Woore, R. (2018). Vocabulary learning from watching YouTube videos and reading blog posts. *Language Learning and Technology*, 22(3), 124-142.
- Aslan, E., & Coşkun, O. (2016). Yabancılar Türkçe Öğretiminde Oyun Yazılımları İle Sözcük Öğretimi. *Electronic Turkish Studies*, 11(3), 221-236.
- Asyifah, D. A., & Indriani, L. (2021). The Student Perspective: The Impact of Podcasts on EFL Students Listening Comprehension. *Eduvelop: Journal of English Education and Development*, 4(2), 127-134.
- Aydoğdu, İ., & Hamaratlı, E. (2021). Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Uzaktan Öğretenlerin Konuşma Becerisine Yönelik Uygulamaları. *Sanat ve Sosyal Bilimler Sempozyumu* (ss. 281-297). 30-31 Temmuz 2021, Antalya.

- Babbel. (25.02.2023). <https://www.babbel.com/> adresinden erişildi.
- Bal, M. (2019). Use of digital games in writing education: an action research on gamification. *Contemporary Educational Technology*, 10(3), 246-271.
- Barrett, N. E., Liu, G. Z., & Wang, H. C. (2022). Seamless learning for oral presentations: Designing for performance needs. *Computer Assisted Language Learning*, 35(3), 551-576.
- Baş, B. ve Yıldırım, T. (2018). Yabancılarla Türkçe öğretiminde teknoloji entegrasyonu. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 6(3), 827-839.
- Berk, R. R., & Açık, F. (2021). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde elektronik dinletilerin dinlediğini anlama başarısı ve dinleme kaygısına etkisi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(32), 329-348.
- Betoncu, O. (2022). Yabancılarla Türkçe Eğitimi Uygulamasının Geliştirilmesi ve Değerlendirilmesi. *Yayımlanmamış Doktora Tezi*. Yakın Doğu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Lefkoşa.
- Birinci, F. G. (2020). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan bilişim teknolojileri üzerine bir inceleme. *Sakarya University Journal of Education*, 10(2), 350-371.
- Boylu, E., & Başar, U. (2015). Televizyondan yabancı dil olarak Türkçe öğrenimine ilişkin bir durum tespiti çalışması: İran örneği. *International Journal of Language Academy*, 3(4), 401-414.
- Bozorgian, H., & Shamsi, E. (2022). Autonomous use of podcasts with metacognitive intervention: Foreign language listening development. *International Journal of Applied Linguistics*, 32(3), 442-458.
- Budjalemba, A. S., & Listyani, L. (2020). Factors contributing to students difficulties in academic writing class: Students perceptions. *UC Journal: ELT, Linguistics and Literature Journal*, 1(2), 135-149.
- Buncee. (25.02.2023). <https://app.edu.buncee.com/> adresinden erişildi.
- Busuu. (25.02.2023). <https://www.busuu.com/tr> adresinden erişildi.
- Byram, M., & Wagner, M. (2018). Making a difference: Language teaching for intercultural and international dialogue. *Foreign Language Annals*, 51(1), 140-151.
- Canva. (25.02.2023). <https://www.canva.com/> adresinden erişildi.
- Chand, V. S., Deshmukh, K. S., & Shukla, A. (2020). Why does technology integration fail? Teacher beliefs and content developer assumptions in an Indian initiative. *Educational Technology Research and Development*, 68, 2753-2774.
- Chao-Fernandez, R., Román-García, S., & Chao-Fernandez, A. (2017). Analysis of the use of ICT through music interactive games as educational strategy. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 237, 576-580.
- Chen, C. M., & Chen, I. C. (2021). The effects of video-annotated listening review mechanism on promoting EFL listening comprehension. *Interactive Learning Environments*, 29(1), 83-97.
- Chen, F., & Cui, Y. (2020). Utilizing Student Time Series Behaviour in Learning Management Systems for Early Prediction of Course Performance. *Journal of Learning Analytics*, 7(2), 1-17.
- Cheng, R. T. J. (2016). Reading online in foreign languages: A study of strategy use. *International Review of Research in open and distributed learning*, 17(6), 164-182.
- Chien, C. C., Huang, Y., & Huang, P. (2020). YouTube Videos on EFL College Students' Listening Comprehension. *English Language Teaching*, 13(6), 96-103.
- Chun, D., Kern, R., & Smith, B. (2016). Technology in language use, language teaching, and language learning. *The Modern Language Journal*, 100(S1), 64-80.
- Classcraft. (25.02.2023). <https://www.classcraft.com/> adresinden erişildi.
- Coşkun, O., & Demirkan, M. (2016). Türkçe'nin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Dinleme Becerisini Geliştirmede Web Radyo Ve Podcast Uygulamaları. *Turkophone*, 3(1), 35-56.
- Cunningham, U., Rashid, S., & Le, T. (2019). The effect of learner training on the use of digital tools to support English writing skills. *Asian EFL Journal*, 21(2.1), 27-49.
- Çangal, Ö. (2020). Yabancılarla Türkçe Öğretiminde Sosyal Medya Kullanımının Yazma Becerisine Etkisine Yönelik Öğrenci Görüşleri. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, (2020 Sonbahar Özel Sayı I/II), 52-61.
- Çangal, Ö. (2021). Dil öğretiminde YouTube'un kullanımı: Yabancılarla Türkçe öğretmenlerin deneyimleri ve bakış açıları. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (Ö10), 63-80. DOI: 10.29000/rumelide.1009040.
- Çapan, S. A. (2021). Problems in Foreign Language Education in the Turkish education system: Pre-service teachers' accounts. *Eurasian Journal of Applied Linguistics*, 7(1), 397-419.
- del Portillo, J. L., & Bernal-Ballen, A. (2022). Video and audio platforms for improving listening skills in Spanish' s students of EFL: A preliminary and descriptive study. In *ELT Forum: Journal of English Language Teaching*, 11(2), 73-87.
- Déniz, I. S. (2022). Análisis del uso de las TIC para el desarrollo de la expresión escrita en el aula de Inglés como lengua extranjera. *Dedica. Revista de Educação e Humanidades*, (20), 307-321.
- Djabborova, F. O. (2020). Ways of developing listening skills of English learners in ESL and EFL classroom. *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences*, 8(10), 212-216.
- Drops. (25.02.2023). <https://languagedrops.com/> adresinden erişildi
- Duolingo. (25.02.2023). <https://tr.duolingo.com/> adresinden erişildi.
- Dündar, Ş. N. (2019). Yabancılarla Türkçe öğretiminde dinleme becerisinin bir web uygulaması aracılığıyla geliştirilmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- EasyBib. (25.02.2023). <https://www.easybib.com/> adresinden erişildi.

- Edpuzzle. (25.02.2023). <https://edpuzzle.com/> adresinden erişildi.
- Faramarzi, S., Tabrizi, H. H., & Chalak, A. (2019). The Effect of Vodcasting Tasks on EFL Listening Comprehension Progress in an Online Program. *International Journal of Instruction*, 12(1), 1263-1280.
- Flipgrid. (25.02.2023). <https://info.flip.com/> adresinden erişildi.
- García Botero, G., Questier, F., & Zhu, C. (2019). Self-directed language learning in a mobile-assisted, out-of-class context: Do students walk the talk?. *Computer Assisted Language Learning*, 32(1-2), 71-97.
- Genial.ly. (25.02.2023). <https://genial.ly/> adresinden erişildi.
- Getie, A. S. (2020). Factors affecting the attitudes of students towards learning English as a foreign language. *Cogent Education*, 7(1), 1738184.
- Ghahri, F., Hashamdar, M., & Mohamadi, Z. (2015). Technology: A better teacher in writing skill. *Theory and Practice in Language Studies*, 5(7), 1495.
- Google Çeviri. (25.02.2023). <https://translate.google.com/?hl=tr> adresinden erişildi
- Google Docs. (25.02.2023). <https://docs.google.com/> adresinden erişildi.
- Gorbanyova, O. (2016). Interactive technologies in teaching a foreign language at higher educational establishment. *International Letters of Social and Humanistic Sciences*, 71, 54-59.
- Gulay, C., & Karanfil, G. (2020). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde teknoloji kullanımı ve materyal geliştirme. In Ştiñâ, *educație, cultură*, 2, 360-364.
- Güler, T. D., & Sali, M. K. (2021). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Sosyal Ağ Kullanımı: Bir Durum Çalışması. *International Journal of Innovative Approaches in Education*, 5 (3), 236-254 <https://doi.org/10.29329/ijiape.2021.374.1>.
- Hamra, A., & Syatriana, E. (2015). Developing a model of teaching reading comprehension for EFL students. *TEFLIN journal*, 21(1), 27-40.
- Hashemi, A. (2021). The Effects of Using Games on Teaching Vocabulary in Reading Comprehension: A Case of Gifted Students. *Journal for the Education of Gifted Young Scientists*, 9(2), 151-160. DOI: <http://dx.doi.org/10.17478/jegys.846480>
- İnal, E. & Arslanbaş, F. (2021). Türkçenin yabancı dil olarak uzaktan öğretiminde iletişim odaklı web 2.0 araçları ve uygulama örnekleri. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(Özel Sayı), 228-249.
- İnce, B. (2021). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde teknoloji destekli akran öğretiminin konuşma kaygısına etkisi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 7. Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi Kongresi Özel Sayısı, 171-179 . DOI: 10.29000/rumelide.1012525
- İskender, M. E. (2021). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde uzaktan eğitim derslerine ilişkin deneyimler. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (22), 96-117.
- İşcan, A. (2016). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Okuma Becerisi Kazandırmada Filmlerin Kullanımı. *Electronic Turkish Studies*, 11(21),487-500.
- Jamboard. (25.02.2023). <https://jamboard.google.com/> adresinden erişildi.
- Kacetyl, J., & Klímová, B. (2019). Use of smartphone applications in english language learning—A challenge for foreign language education. *Education Sciences*, 9(3), 179.
- Kahoot. (25.02.2023). <https://kahoot.com/> adresinden erişildi.
- Karatay, H., Karabuğa, H., & İpek, O. (2018). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde Edmodo'nun kullanımı: Bir durum çalışması. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 6(4), 1064-1090.
- Kartallıoğlu, N. (2022). Views of the students learning Turkish as a foreign Language on distance education during the COVID-19 pandemic. *Participatory Educational Research*, 9(4), 71-91.
- Khorsheed, R., & Rassoul, J. (2018). The role of using English newspapers in enhancing pre-intermediate level learners' reading comprehension skills. *Theory and Practice in Language Studies*, 8(10), 1370-1375.
- Kim, N. Y. (2020). Languages on the screen. A study on reversed subtitling and EFL receptive language skills. *Multimedia-Assisted Language Learning*, 23(1), 37-66.
- Koltovskaia, S. (2020). Student engagement with automated written corrective feedback (AWCF) provided by Grammarly: A multiple case study. *Assessing Writing*, 44, 100450.
- Korkmaz, C. B. (2022). Technology-based teaching of listening skills in Turkish teaching as a foreign language. *International Journal of Education Technology and Scientific Researches*, 7(20), 2240-2273.
- Korkmaz, S., Öz, H. (2021). Using Kahoot to improve reading comprehension of English as a foreign language learners. *International Online Journal of Education and Teaching (IOJET)*, 8(2). 1138-1150.
- Lee, Y. (2019). An analysis of the influence of block-type programming language-based artificial intelligence education on the learner's attitude in artificial intelligence. *Journal of the Korean Association of information Education*, 23(2), 189-196.
- Lim, F. V., & Phua, J. (2019). Teaching writing with language feedback technology. *Computers and Composition*, 54, 102518.
- Lin, J. J., Lee, Y. H., Wang, D. Y., & Lin, S. S. (2016). Reading subtitles and taking enotes while learning scientific materials in a multimedia environment: Cognitive load perspectives on EFL students. *Journal of Educational Technology & Society*, 19(4), 47-58.
- LingQ. (25.02.2023). <https://www.lingq.com/tr/> adresinden erişildi.
- Loom. (<https://www.loom.com/> adresinden erişildi.
- Malakul, S., & Park, I. (2023). The effects of using an auto-subtitle system in educational videos to facilitate learning for se-

- condary school students: learning comprehension, cognitive load, and satisfaction. *Smart Learning Environments*, 10(1), 1-17.
- Manegre, M., & Sabiri, K. A. (2022). Online language learning using virtual classrooms: An analysis of teacher perceptions. *Computer Assisted Language Learning*, 35(5-6), 973-988.
- Memrise. (25.02.2023). <https://www.memrise.com/tr/> adresinden erişildi.
- Mete, F. & Gürsoy, Ü. (2013). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde öğretmen yeterliklerine ilişkin görüşler. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(28-3), 343-356.
- Nartiningrum, N., & Nugroho, A. (2020). Online learning amidst global pandemic: EFL students' challenges, suggestions, and needed materials. *English Franca: Academic journal of English language and education*, 4(2), 115-140.
- Nearpod. (25.02.2023). <https://nearpod.com/> adresinden erişildi.
- Newsela. (25.02.2023). <https://newsela.com/> adresinden erişildi.
- Nomass, B. B. (2013). The impact of using technology in teaching English as a second language. *English language and literature studies*, 3(1), 111-116.
- Onur, Z. K. (2021). Kovid-19 salgını sürecinde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Zoom kullanımı hakkında öğretici görüşleri. *Journal of Sustainable Education Studies*, 2(3), 15-27.
- Padlet. (25.02.2023). <https://tr.padlet.com/> adresinden erişildi.
- Perez, M. M. (2022). Second or foreign language learning through watching audio-visual input and the role of on-screen text. *Language Teaching*, 55(2), 163-192.
- Pietilä, P. ve Merikivi, R. (2014). The Impact of Free-time Reading on Foreign Language Vocabulary Development. *Journal of Language Teaching and Research*, 5(1), 28-36.
- Puspitarini, Y. D., & Hanif, M. (2019). Using Learning Media to Increase Learning Motivation in Elementary School. *Anatolian Journal of Education*, 4(2), 53-60.
- Quizlet. (25.02.2023). <https://quizlet.com/tr> adresinden erişildi.
- Readlang. (25.02.2023). <https://readlang.com/> adresinden erişildi.
- ReadWorks. (25.02.2023). <https://www.readworks.org/> adresinden erişildi.
- Regan, P. M., & Jesse, J. (2019). Ethical challenges of edtech, big data and personalized learning: Twenty-first century student sorting and tracking. *Ethics and Information Technology*, 21, 167-179.
- Rosetta Stone. (25.02.2023). <https://tr.rosettastone.com/> adresinden erişildi.
- Sari, N., & Fithriyana, R. (2019). Exploring EFL Students' Problems in Listening Comprehension. *JEES (Journal of English Educators Society)*, 4(1), 47-52.
- Sari, N., & Fithriyana, R. (2019). Exploring EFL Students' Problems in Listening Comprehension. *JEES (Journal of English Educators Society)*, 4(1), 47-52. Forum Üstü
- Saydakhmetova, D. (2020). Teaching Russian as a foreign language through stories. *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences*, 8(5), 75-78.
- Schmitt, N. (2019). Understanding vocabulary acquisition, instruction, and assessment: A research agenda. *Language Teaching*, 52(2), 261-274.
- ScreenCastify. (25.02.2023). <https://www.screencastify.com/> adresinden erişildi.
- ScreenCast-O-Matic. (25.02.2023). <https://screencast-o-matic.com/> adresinden erişildi.
- Seesaw. (25.02.2023). <https://web.seesaw.me/> adresinden erişildi.
- Shih, R. (2011). Can Web 2.0 technology assist college students in learning English writing? Integrating Facebook and peer assessment with blended learning. *Australasian Journal of Educational Technology*, 27(5), 829-845.
- Soundtrap. (25.02.2023). <https://www.soundtrap.com/> adresinden erişildi.
- Speechling. (25.02.2023). <https://speechling.com/> adresinden erişildi.
- Stevenson, M. P., & Liu, M. (2010). Learning a language with Web 2.0: Exploring the use of social networking features of foreign language learning websites. *CALICO journal*, 27(2), 233-259.
- Storybird. (25.02.2023). <https://storybird.com/> adresinden erişildi.
- Suharti, D. S., & Sutikno, E. U. (2019). The Needs of Assistive Technology on Students' EFL Writing. *Globish: An English-Indonesian Journal for English, Education, and Culture*, 8(2), 104-121.
- Suk, N. (2017). The effects of extensive reading on reading comprehension, reading rate, and vocabulary acquisition. *Reading research quarterly*, 52(1), 73-89.
- Sutori. (25.02.2023). <https://www.sutori.com/en/> adresinden erişildi.
- Şengül, M., & Türel, Y. K. (2019). Teaching Turkish as a foreign language with interactive whiteboards: A case study of multilingual learners. *Technology, Knowledge and Learning*, 24, 101-115.
- Tandem. (25.02.2023). <https://www.tandem.net/> adresinden erişildi.
- Türker, F. M. (2016). Design Process for Online Websites Created for Teaching Turkish as a Foreign Language in Web Based Environments. *Educational Research and Reviews*, 11(8), 642-655.
- Türker, M. S. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde blog kullanımının okuma becerisine etkisi. Yayımlanmamış doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Ankara.
- Ural, O. K. (2016). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde araç gereç ve teknoloji kullanım yeterlilikleri. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Vocaroo. (25.02.2023). <https://vocaroo.com/> adresinden erişildi.
- Voicethread. (25.02.2023). <https://voicethread.com/> adresinden erişildi.
- Wilson, J., & Czik, A. (2016). Automated essay evaluation software in English Language Arts classrooms: Effects on teacher feedback, student motivation, and writing quality. *Computers & Education*, 100, 94-109.
- Wood, S. G., Moxley, J. H., Tighe, E. L., & Wagner, R. K. (2018). Does use of text-to-speech and related read-aloud tools improve reading comprehension for students with reading disabilities? A meta-analysis. *Journal of learning disabilities*, 51(1), 73-84.
- Wu, Q. (2015). Designing a smartphone app to teach English (L2) vocabulary. *Computers & Education*, 85, 170-179.
- Wu, W. C. V., Hsieh, J. S. C., & Yang, J. C. (2017). Creating an online learning community in a flipped classroom to enhance EFL learners' oral proficiency. *Journal of Educational Technology & Society*, 20(2), 142-157.
- Xu, Y., Jordan, E., & Li, Y. (2022). Chinese EFL Teachers' Perceptions of Subtitles' Effects on English Comprehension and Vocabulary Acquisition: Subtitles' Effects on English Capability. *International Journal of Computer-Assisted Language Learning and Teaching (IJCALLT)*, 12(1), 1-19.
- Yang, Y. T. C., Chen, Y. C., & Hung, H. T. (2022). Digital storytelling as an interdisciplinary project to improve students' English speaking and creative thinking. *Computer Assisted Language Learning*, 35(4), 840-862.
- Yayla, N. D. (2014). Yabancılar teknoloji tabanlı Türkçe öğretimi: dinleme becerisinin kazandırılmasına ilişkin durum analizi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Yılmaz, N. (2022). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Müzik ve Ritim Aracılığı ile Dil Öğretimi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Ankara.
- Yılmaz, F., & Babacan, G. (2015). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Podcast Kullanımı. *Electronic Turkish Studies*, 10(3), 1153-1170.
- Yoestara, M., & Putri, Z. (2019). PODCAST: An alternative way to improve EFL students' listening and speaking performance. *Englisia: Journal of Language, Education, and Humanities*, 6(1), 15-26.
- Zaghlool, Z. D. (2020). The Impact of Using CALL Online Writing Activities on EFL University Students' Writing Achievement. *Theory and Practice in Language Studies*, 10(2), 141-148.
- Zhang, R., & Zou, D. (2022). Types, purposes, and effectiveness of state-of-the-art technologies for second and foreign language learning. *Computer Assisted Language Learning*, 35(4), 696-742.
- Zou, D. (2020). Gamified flipped EFL classroom for primary education: Student and teacher perceptions. *Journal of Computers in Education*, 7(2), 213-228.

Yaratıcı Drama İle Yabancılara Türkçe Öğretimi

Koray ÖZ¹
Ali TÜRKEL²

GİRİŞ

Geçmişten günümüze süregelen dil öğretimi anadili ve yabancı dil öğretimi olarak devam etmektedir. Teknolojik gelişmeler iletişimde sınırların kalkmasını sağlamıştır. Sınırların ortadan kalkması kimi dillerin yayılım hızını ve alanını artırmıştır. Son dönemlerde yayılım hızı artan ve genişleyen diller arasında Türkçe önemli yer tutmaktadır. Türkçenin geniş bir coğrafyada konuşulması ve Türk kültürüne duyulan ilginin artması Türkçeye karşı ilgiyi artıran başlıca öğeler arasındadır. Türkçeye karşı artan ilgi beraberinde birçok sorunu da getirmiştir. Ülkemizde yabancı dil olarak Türkçe öğretimi konusunda uzun yıllar çalışmalar yapılmış ve farklı yöntemler denenmiştir.

Gerek anadili gerekse yabancı dil öğretiminde kullanılan yöntemleri incelediğimizde günümüze kadar geliştirilen yöntemlerin gittikçe uygulama ağırlıklı hale geldiği görülmektedir. İletişim temelli dil öğretiminde duyuşsal boyutu dikkate alarak planlanan öğretim yöntemlerinin kalıcılığı artırdığı ve uygulamayı kolaylaştırdığı görülmektedir. Eğitimde oldukça sık kullanılır hale gelen yaratıcı drama yöntemi de bu kolaylaştırıcı yöntemler arasında değerlendirilebilir. Farklı disiplinlerde öğretim yöntemi olarak kullanılan yaratıcı drama yönteminin öğrencileri edilgen durumdan çıkararak etken hale getirdiği ve derse katılımı artırdığı çeşitli araştırmalarla saptanmıştır (Çalışkan ve Üstündağ, 2010). Öğrencilerin sürece yaparak ve yaşayarak katılması öğrenilen bilgilerin kalıcılığını artırmaktadır. Anadili öğretiminde özellikle temel dil becerilerinin geliştirilmesinde yaratıcı drama yöntemine sıklıkla başvurulduğu, uygulamalardan olumlu sonuçlar elde edildiği araştırmalarla ortaya konmuştur. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde de uzman kişiler tarafından yapılacak uygulamaların dil öğretiminde yararlı olacağı düşünülmektedir.

Yukarıdaki belirlemelerden yola çıkılarak bu bölümde yaratıcı drama yönteminin yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde nasıl kullanılabileceğine ilişkin kuramsal bilgiler verilecek, 39 adet yaratıcı drama tekniğinin açıklaması yapılarak bu tekniklerin hangi dil seviyelerinde ve hangi konularda kullanılabileceği örneklendirilecektir.

¹ Dokuz Eylül Üniversitesi, korayoz@windowslive.com

² Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi AD.ali.turkel@hotmail.com

geliştirdiğini belirtmektedir. Ayrıca yönergelerle hareket eden öğrencilerin zamanla kroki ve şekil bilgisinin geliştiğine vurgu yapmaktadır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde:

Hedef dilde yer alan mekan sözcüklerinin öğretilmesinde ve kimi matematik terimlerinin öğretilmesinde kullanılan bir tekniktir. Matematik sayılardan oluşan bir bilim alanıdır. Bu nedenle rakamların evrenselliğinden destek alınabilir.

2.1.39. Bir Başkasının Role Girmesi:

Türkel'e göre (2013) öğretmenin role girme tekniğinden daha farklı olan bu teknik, öğrencilerde merak uyandırma ve odak noktasını toplamakta oldukça etkili olmaktadır. Öğrenenler daha önce hiç karşılaşmadıkları karakterlerle karşılaşmanın heyecanını hissetmektedir. Özellikle hayali karakterler, geçmişten ya da gelecekte gelen insanlar, tarihin derinliklerinden kopmuş bir kahramanla sohbet etmek öğrenenlere çok büyük keyif vermektedir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde:

Öğrenenlerin farklı karakterlere bürünerek düşüncelerini rahatça ifade etmelerini sağlayan bu teknik ileri seviyedeki katılımcılar için uygundur. Farklı rollere girilmesi hedef dilde düşünce oluşumunu desteklemektedir.

SONUÇ

Sürekli değişen ve gelişen eğitim sistemlerinin amacı ezber beyinler yerine; yaratıcı, sorunlarını kendi çözebilen, bağımsız düşünebilen, kendine güvenen bireyler yetiştirmektir. Gerek anadili gerekse yabancı dil öğretiminde kullanılan yöntemleri incelediğimizde duyuşsal boyut dikkate alınarak planlanan öğretim yöntemlerinin kalıcılığı artırdığı ve uygulamayı kolaylaştırdığı görülmektedir. Bir öğretim yöntemi olan yaratıcı drama yönteminin duyuşsal öğrenmeyi kolaylaştırdığı söylenebilir.

Bu araştırmada anadili eğitiminde temel dil becerilerinin geliştirilmesinde bir yöntem olarak kullanılan yaratıcı drama yönteminin yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde nasıl kullanılabileceği açıklanmıştır. Yaratıcı drama bir yöntem olarak içinde birçok teknik barındırmaktadır. Bu tekniklerden yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılabilecek olanlara örnekler verilmiştir. Tekniklerin hangi dil seviyelerinde ve hangi konularda uygulanabileceği açıklanmıştır. Çalışmada 39 adet yaratıcı drama tekniğinin açıklaması verilerek bu tekniklerin kullanımı örneklendirilmiştir.

KAYNAKLAR

- Adıgüzel, H. Ö. (2012). *Eğitimde yaratıcı Drama*. Naturel Yayıncılık.
- Adıgüzel, Ö. (2010). *Yaratıcı Drama*. Naturel Yayınları.
- Akar V, R. (2006). Bertolt Brecht'in Öğretici Oyunları ve Eğitimde Drama: Eleştirel Düşünmeye Yönelik Tutumlar Üzerine Yarı Deneysel Bir Çalışma. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1 (1), 131-147.
- Akoğuz, M. (2002). *İletişim Becerilerinin Geliştirilmesinde Yaratıcı Dramanın Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Akkaya, N. & Şengül, L. (2022). Metaverse ve Dil Eğitimi. *Eğitim ve Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 5 (2), 314-326. DOI: 10.52974/jena.1194504
- Ausubel, D.,P.(1964). "Some psychological and educational limitations of learning by discovery." *The arithmetic teacher*, 11(5),290-302.

- Barın, E. (2004). Yabancılara Türkçe öğretiminde ilkeler. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 1, 19-30.
- Çalışkan, İ. Ö., & Üstündağ, T. (2010). Ölçme ve değerlendirme dersinde yaratıcı dramanın kullanılmasına ilişkin katılımcı görüşleri. *Eğitim ve Bilim*, 35(155).
- Çebi, A. (1996). *Öğretim Amaçlı Yaratıcı Drama Yoluyla İmgesel Dil Becerisinin Geliştirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çoruh, S. (1950). *Okullarda Dramatizasyon*. Işıl matbaası.
- Demirel, Ö. (2014). *Yabancı Dil Öğretimi*. Pegem Akademi Yayınları.
- Gillham, Geoff. (1994). "The Value of Theatre in Education", *SCYPT Journal*, 27.
- Gönen, M. & Dalkılıç, N.U. (1998). *Çocuk eğitimde drama*. Epsilon Yayıncılık.
- Guilford, J.P. (1968). *Intelligence, Crativity, And Their Educational Implications*. RR Knapp.
- Guilford, J. P. (1988). Some Changes İn The Structure Of Intellect Model. *Educational And Psychological Measurement*, 48, 1-6.
- Grabe, W. and Stoller, F. L. (2002). *Teaching and researching reading*. Longman.
- Heinig, R. B. (1988). *Creative Drama for the Classroom Teacher*. Prentice Hall, Inc.
- Hengirmen M. (1993), *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri ve TÖMER Yöntemi*, Engin Yayınları.
- Kara, Ö. (2010). *Dramayla Öykü Oluşturma Yönteminin İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Öğretimine Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Karakete, E. (2006). *Yaratıcı Dramanın İlköğretim I. Kademe 6. Sınıf Öğrencilerinin Yazılı Anlatım Becerilerine Olan Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Köksal, D. ve Varışoğlu, B. (2014). Yabancı dil öğretiminde yaklaşım yöntem ve teknikler. Ed:A. Şahin. *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi: Kuramlar, yaklaşımlar, etkinlikler*. Pegem Akademi Yayınları.
- Krashen, S. D. (1982). *Principles and practice in second language acquisition*. Pergamon Publish
- Laurin, S. (2010). *The Effect Of Story Drama On Children's Writing Skills*. Concordia University.
- Lowenfeld, V. (1947). *Creative and Mental Growth*, Macmillan.
- McCaslin, N. (1990). *Creative drama in the classroom*. Longman.
- Maden, S. & Durukan, E. (2011). Türkçe öğretmeni adaylarının dinleme stillerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(4), s. 101-112
- Oruç, K. D. (2013). *Okul öncesinden Üniversiteye*. Mitos Boyut Yayınları.
- O'Neill, C., & Lambert, A. (1984). *Drama structures a practical handbook for teachers*. Heinemann Educational Book In.
- Ömeroğlu, E. (1990). *Anaokuluna giden 5-6 yaşındaki çocukların sözel yaratıcılıklarının gelişiminde yaratıcı drama eğitiminin etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Öz, K. (2018). *Drama ile yapılandırılmış sözlü anlatım derslerinin konuşmaya yönelik tutuma ve öz yeterlik algısına etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özyaprak, M. (2016). Yaratıcı Düşünme Eğitimi: SCAMPER Örneği. *Üstün Zekâlılar Eğitimi ve Yaratıcılık Dergisi*, 3(1), 67-81.
- Rhodes, M. (1961). An Analysis of Creativity. *The Phi Delta Kappan*, 42, 7, 305-310.
- San, İ. (1989). *Eğitimde Yaratıcı Drama*. Ö. Adıgüzel, (Ed.), Yaratıcı drama içinde (57-68). Naturel Yayıncılık.
- San, İ. (1991). *Eğitim öğretimde yaşayarak öğrenme yöntemi ve estetik bir süreç olarak yaratıcı drama*, Eğitimde Nitelik Geliştirme Sempozyumu, İstanbul Kültür Koleji Yayınları.
- Saussure De F. (1985). *Genel dilbilim dersleri* (çev. B. Vardar). Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Slade, P. (1998). The importance of dramatic play in education and therapy. *Child Psychology & Psychiatry Review*, 3(3).
- Smith, J. K., Smith, L. F. (2010). *Educational Creativity*. In J. C. Kaufman, R. J. Sternberg (Eds.), *The Cambridge Handbook Of Creativity*, 250-264, Cambridge University Press.
- Somers, J. (1998) *Çağdaş Drama Derneği Atölye Notları*, Çağdaş Drama Derneği.
- Taylor, B.P. (1981). Content and written from: A two-way street, *TESOL QUARTERLY*, 15 (1), 5-14.
- Türkel, A. (2013). Yaratıcı Dramanın Yaratıcı Yazma Başarısına ve Yazmaya Yönelik Tutuma Etkisi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36.
- Türkel, A. (2011). *Yaratıcı Dramanın Yaratıcı Yazma Başarısına Ve Yazmaya Karşı Tutuma Etkisi: İlköğretim 8. Sınıf*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Türkel, A. (2013). Yaratıcı Dramanın Yaratıcı Yazma Başarısına Ve Yazmaya Karşı Tutuma Etkisi (Ortaokul 8. Sınıf Örneği). *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (36), 1-11.
- Torrance, E., P. (1968). *Torrance Tests of Creative Thinking*. Personnel Press, Incorporated.
- Üstündağ, T. (2006). *Yaratıcı dramanın üç boyutu*. H. Ö. Adıgüzel (Editör). *Yaratıcı Drama (1985-1998) yazılar*. Naturel Yayıncılık, 333-341
- Üstündağ, T. (2000). *Yaratıcı Drama Öğretmenimin Günlüğü*. Pegem A Yayıncılık.
- Vural, R. A., & Somers, J. W. (2011). İlköğretimde drama kuram ve uygulama. Pegem Yayınları.

Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kültürel Etkileşim

Mehmet AKKAYA¹

1. YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KÜLTÜREL ETKİLEŞİMİN ÖNEMİ NEDİR?

Dil kelimesinin birden fazla anlamı vardır. En bilindik şekliyle tat alma duyumuzda işlevi olan bir organ olması yanında insanlar arasında iletişimi sağlayan bir anlaşmalar sistemidir. Bir kişinin konuşma tarzına, konuşmada kelime seçimine ve bu kelimelerin dizilişine dikkat ederek nasıl o kişi hakkında bir ölçüde fikir sahibi olabiliyorsak bir milletin diline de bakıldığında o milletle ilgili bir kanaate sahip olmak mümkündür. Mir milletin dilinde mevcut olan kelimelerin çeşitliliği o milletin tarihi geçmişi ve hayat tarzıyla ilgili bize ipuçları verecektir. Bir dilin dünya görüşü, o dilin dünya yorumu olduğuna göre, dünya o dilde kurulmuş, düzenlenmiş ve o dili konuşanların diline bürünmüş biçimdedir. Dünya her dilde farklı tarzlarda dile geldiğine ve kurulduğuna göre, genel anlamda “dil, dünya kavrayışı” olmaktadır (Yazoğlu, 2005, s.129)

Diller dinleme, konuşma, okuma ve yazma temel dil becerilerinden oluşur. Bu becerileri geliştirecek olan “kültür” kavramıyla dil öğrenen kişi bütünleştiği zaman dil öğretimi gerçekleşmiş olur. Kültürü en iyi yansıtan ürünler ise kültürü oluşturan ve yaşatan halkın ürettiği masal, efsane ve fıkra gibi türlerdir. Halk edebiyatı ürünlerinden fıkraların, temel dil becerilerini geliştirmekteki etkisi diğerlerinden farklıdır (Akkaya, 2013,s.176).

Her milletin hayat tarzı farklıdır. Bir milletin kültür yapısı içinde değerlendirilebilecek olan eğlence, mizah, ahlak, hukuk, müzik gibi unsurlar farklılıklar göstermektedir. Bu kültür unsurları içinde mizah ve espri anlayışı ait olduğu toplumun hayata bakışını da ortaya koymaktadır. Bir Türk'ün mizah, espri anlayışı ile bir Alman'ın espri anlayışı aynı değildir. Bu itibarla yabancılara Türkçe öğretiminde fıkraların araç olarak kullanılması Türk kültürünü, dolayısıyla ahlak, adalet, toplumsal dayanışma, aile gibi kavramların da yansıtılmasını sağlayacaktır. Fıkraların kolay ezberlenebilir olması, özellikle konuşma eğitiminde yararlı olacağı muhakkaktır. Fıkra aracılığıyla Türkçe öğretiminde Nasrettin Hoca fıkralarını öncelikle dikkate almak gerekmektedir. Fıkralar günlük hayattan kareler gibidir. Günlük yaşamı yansıtır. Zihinde canlandırılmaları ve görselleştirilmeleri / imgeleştirilmeleri kolay olduklarından günlük hayatın sahnesinde dil öğretiminin âdeta benzeşim tekniğiyle öğretilmesini sağlar (Akkaya,2013, s.177).

¹ Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi AD. mehmet.akkaya@deu.edu.tr

KAYNAKLAR

- Akarsu, B.(1984) . *Wilhelm Von Humbolt'da Dil-Kültür Bağlantısı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Akkaya, A.(2013). Yabancılarla Türkçe Öğretimi Kapsamında Fıkralar: Nasreddin Hoca Fıkraları. *Millî Folklor*, 1(100), s. 171-181.
- Altınkamaş, N., Vandewalk, J., Delice,N.(2016). Akademik Türkçe Öğretiminde Belçika-Flamen Bölgesi Örnekleme. Yıldırım, F., Tüfekçioğlu, B. (Ed), *İçinde Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi* (s.423-436) Ankara: Pegem Akademi Kitabevi Yayınları.
- Ayrancı, B.B.(2019). Türkiye'de Yabancılarla Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımı Alanında Yapılan Lisansüstü Tezlerin Analizi ve Değerlendirilmesi. *Söylem Filoloji Dergisi*, 4(2), s. 446-454.
- Barcın, S.(2018). Türk Soylulara Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımı Aracı Olarak Atasözleri ve Deyimlerin Kullanımı: Kırgızistan- Türkiye Manas Üniversitesi Altın Köprü Türkçe Öğretimi Ders Kitabı. *Aydın Tömer Dil Dergisi*, 3(2), s.2-2.
- Durmuş, M., Ateşgöl, H.S.(2021). Yabancılarla Türkçe Öğretiminde Kültürel İçeriklerin Seçimi, Sunumu ve Öğreticilerde Kültürlerarası Yeterlilik Geliştirme. Özkan, E. (Ed), *İçinde Yabancılarla Türkçe Öğretimi* (s.111-133) İstanbul: Eğitim Yayınevi.
- Göçer, A..(2012). Dil- Kültür İlişkisi ve Etkileşimi Üzerine. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, s.50-57.
- Güleç, İ., Ömeroğlu, E.(2020). *Yabancılarla Türkçe Öğretiminde Kültür Etkileşimi*. Ankara: Nobel Yayınları
- İnceyakar,H.G., Fedai, Ö.(2022). Yabancılarla Türkçe Öğretiminde Kültürel Farkındalık. *RumeliDe Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (11), s. 115-137.
- Kaplan, M. (1982). *Kültür ve Dil*. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Kılıç, V. (2002).Dilin İşlevleri ve İletişim. İstanbul: Papatya Yayınları.
- Memiş, M.R.(2016). Yabancı Dil Öğretiminde Eğitim Ortamı ve Kültür Aktarımı. *Electronic Turkish Studies*, 11(9), s.605-616.
- Moralı,G., Göçer,A.(2019). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültür Paylaşımına Yönelik Öğretmen Görüşleri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(4), s.1115-1129.
- Saygılı, D.,Kana, F.(2018). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğreten Öğretmenlerin Kültürlerarası Duyarlılığı, *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 6(4), s.1041-1063.
- Yazoğlu,R.(2005). Dil- Kültür İlişkisi", *Muhafazakâr Düşünce Dergisi*, 2(5), s.123-143.

Yabancılara Türkçe Öğretimi Alanında Yeni Yönelimler

Hakan ÇIVGIN¹

1. YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE YAŞANAN GELİŞMELER NELERDİR?

Her geçen gün dünya gelişmekte ve değişmekte, dünya nüfusu artarken varlığını sürdüren dillerin sayısı azalmakta bazı diller ise tarihe karışmaktadır. Değişen dünyada, Türkiye de gelişime her alanda ayak uydururken resmî dili olan Türkçe de diğer dillerin aksine yaygınlığını ve konuşulma alanını, konuşur sayısını artırmaktadır.

Değişen ve gelişen dünyada Türkiye'nin bu hızlı gelişimi önemli ölçüde fark edilir olduğundan Türkiye'ye ilgi artmakta ve en fazla ilgi de yükseköğrenimlerini Türkiye'de gerçekleştirmek isteyen genç nüfus tarafından gösterilmektedir. 2022 yılı verilerine göre Türkiye'de 189 ülkeden yaklaşık 300 bin öğrenci öğrenim görmektedir. Bu sayının katbekat fazlası da Türkiye'de yükseköğretim görmek için çaba harcamaktadır. 2000'li yılların başında yüzde olarak bakıldığında dünya genelindeki uluslararası öğrencilerin yaklaşık %0,6'sı Türkiye'de eğitim alırken 2022 yılında bu oran 2,9'a kadar çıkmıştır. Bu durum da Türkçenin dünyadaki genç nüfus tarafından öğrenilmek istenen dillerin başında geldiğini göstermektedir. Sadece yükseköğrenimlerini Türkiye'de gerçekleştirmek isteyen genç nüfus değil çeşitli gereksinim ve sebeplerle Türkçeyi öğrenmek isteyen ve Türkçeye ilgi duyan önemli bir nüfusun da olduğu bilinmekte ve görülmektedir. Yunus Emre Enstitüsü Kültür Merkezlerinin sayısının ve faaliyetlerinin artması, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığının faaliyet sayısı ve kapsam alanının artması, Maarif Vakfı okullarının sayısının artması Türkiye'ye ve Türkçeye olan ilginin her geçen gün arttığını göstermektedir(Güleç vd. 2019).

Bu gelişim Türkçenin dünya dilleri arasındaki önemini giderek artmasını sağlamış ve dilimizin öğretiminin gelişimi için ayrılan kaynakların giderek arttırılması bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmıştır. Bunun sonucu olarak son yıllarda akademik çalışmalar da bu gelişim yönünde kendine zemin bulmaktadır. Son yıllarda yapılan çalışmaların ağırlıklı olarak teknolojik gelişmeler bağlamında değerlendirilmelere yer verilmesi ve bu teknolojilerin yabancılara Türkçe öğretimi alanında kullanımı üzerine odaklanmaktadır. Bunun yanında oyunlar yoluyla Türkçenin öğretimi, sosyal medyanın Türkçe öğretimi üzerindeki etkisi gibi konulara da değinildiği görülmektedir. Bu bölümde ortaya konulan bu yeni eğilimler ayrı ayrı değerlendirilmeye çalışılmıştır.

¹ Dokuz Eylül Üniversitesi, hakan.civgin59@gmail.com

gereklilik haline getirmektedir. Ayrıca bu teknolojik gelişimin güncel bir biçimde takip edilerek gerekli altyapı çalışmalarının da yapılmasını ve yeni ortaya çıkabilecek gelişmelere karşı öngörülü olunmasını gerektirmektedir.

Yabancılar Türkçe eğitimi alanında bu sürecin oldukça aktif bir yansıması olarak teknoloji temelli uygulamaların kullanımı bir gereklilik haline gelmektedir. Bu da alanda ortaya çıkacak yeni yönelimlerin şekillenmesinde aktif bir rol oynamaktadır. Günümüzde uzaktan eğitim, ters yüz eğitim, oyunlarla eğitim gibi ortaya çıkan yönelimler her yeni gelişme ile beraber farklı bir boyuta doğru dönüşme potansiyeline sahiptir.

KAYNAKLAR

- Adıyaman, Z. (2001). Uzaktan eğitim yoluyla yabancı dil öğretimi. *The Turkish Online Journal of Educational Technology TOJET*, 1(11), 92-97.
- Ajjan, H., & Hartshorne, R. (2008). Investigating faculty decisions to adopt web 2.0 technologies: theory and empirical tests. *Internet and Higher Education*, 11, 71-80.
- Al, U., & Madran, O. (2004). Web tabanlı uzaktan eğitim sistemleri: Sahip olması gereken özellikler ve standartlar. *Bilgi Dünyası*, 5(2), 259-271.
- Alqahtani Mofareh, A. (2019). The use of technology in English language teaching. *Frontiers in Education Technology*, 2 (3), 168-180.
- Baker, E. (2000). Integrating Literacy and Tool – Based Technologies, *Computers In the Schools*. 16(2), 73-89.
- Boylu, E. ve Başar, U. (2015). Televizyondan Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenimine İlişkin Bir Durum Tespiti Çalışması: İran Örneği. *International Journal of Language Academy*, 3(4), 401-414.
- Çangal, Ö. (2019). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Sosyal Medya Kullanımına Yönelik Öğretici Görüşleri. Mustafa Durmuş (Ed.), *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Doktora Programı 1. Öğrenci Sempozyumu Bildiriler içinde* (ss. 67-93). Ankara: Nobel.
- Davis, R. (2006). Utopia or chaos?: The impact of technology on language teaching. *Teaching English with Technology*, 6(4).
- Dellos, R. (2015). Kahoot! A digital game resource for learning. *International Journal of Instructional Technology and Distance Learning*, 12 (4). 49-52.
- Er, A. (2008). Çocuklara yabancı dil öğretiminde sınıf içi etkinlik olarak oyun kullanımı. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitimi Fakültesi Dergisi*, 17, 301-310.
- Erdem, G. ve Aycan, E. (2017). Dil öğretiminde oyunun yeri ve uygulama basamakları. Develi, H., Yıldız, C., Balcı, M., Gültekin, G. ve Melanlıoğlu, D. (Editörler). *Uygulamalı Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi el kitabı içinde* (s. 361-392). İstanbul: Kesit Yayınları.
- Güleç, İ., Sella, E., Okur, A., & İnce, B. (2019). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yeni yönelimler: new trends in teaching Turkish as a foreign language. 5. Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Kongresi.
- Kara, M. (2010). Oyunlarla yabancılar Türkçe öğretimi. *Türklük Bilimi Araştırma Dergisi (TÜBAR)*. 27, 407-421.
- Karaca, C. (2016). Öğretim teknolojilerinde güncel bir yaklaşım: Ters yüz öğrenme. DOI: <http://dx.doi.org/10.14527/9786053183563.071>
- Korkmaz, A. (2011). Ortaöğretim Okullarında İnteraktif Öğretimin Model Bir Ders Üzerinde İncelenmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kilis 7 Aralık Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kilis.*
- Lee, S. K. (1995). Creative games for the language class. *Forum*, 33(1), 35-48. Web: <https://tr.scribd.com/document/99650330/Vol-33-No-1-LEE-SU-KIM> adresinden 15.04.2019'da alınmıştır.
- Lengeling, M. M. ve Malarcher, C. (1997). Index cards: A natural resource for teachers. *Forum*, 35(4), 40-43.
- Osguthorpe, T. R. ve graham, C. R. (2003). "Blended Learning Environments Definitions and Directions." *The Quarterly Review of Distance Education*. Volume 4(3). ss.227-233.
- Özdemir, O. (2021). Türkçe öğretiminde teknoloji kullanımı. *Etkinliklerle Türkçe öğretimi*.
- Ramsey, D., Fleck, T., Berg, T., Nederveld, S., DeLong, D., Tena, J. K., ... & McCall, R. (2014). Cerenia Prevents Perioperative Nausea and Vomiting and Improves Recovery in Dogs Undergoing Routine Surgery. *International Journal of Applied Research in Veterinary Medicine*, 12(3).
- Singh, H.ve Reed, C. (2001). A White Paper: Achieving Success with Blended Learning. Centra Software.
- Şengül, M. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde öğretim teknolojileri ve materyal kullanımı. Şahin, A. (Yay. haz.) *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi/kuramlar, yaklaşımlar, etkinlikler içinde* (s. 333- 357). Ankara: Pegem Akademi.
- Wright, A., Betteridge, D. and Buckby, M. (2006). *Games for language learning*. New York: Cambridge University Press.
- Yorgancı, O. K. (2021). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde podcast (sesli yayın) kullanımının üretici dil becerilerine etkisi. (Yayımlanmamış doktora tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Göçle Gelen Bireylerin Dil Sorunları

Fatma KIRMIZI¹

GİRİŞ

Göç göç eden bireyleri olduğu kadar göç edilen ülkeyi de oldukça etkilemektedir. Göçle birlikte gerek bireylerin gerekse göç alan ülkenin yaşamlarında çok boyutlu bir değişiklik söz konusu olmaktadır. Göçün etkilerinin neler olduğuna ilişkin bir öngöründe bulunmak güç gibi görünse de iyi bir entegrasyon sürecinin her iki taraf için de yararlı olduğunu söylemek mümkündür. Göç edenlerin gittikleri yerlerde düzen kurması hiç de kolay değildir. Yaşadıkları yeri her hangi bir nedenden dolayı bırakan insanlar yeni yaşam alanlarının şartlarına alışmakta pek çok zorluk yaşayabilmektedir. Göç edilen yerde farklı bir düzen vardır ve buna ayak uydurmak gerekmektedir. Göç edilen yerde kalıcı olmak hiç de kolay değildir. Büyük bir çaba sarf etmek gerekmektedir.

1. GÖÇ NEDİR?

Göç, insan ve yaşadığı yer arasındaki bağı bozmaktadır. İnsanlar tarih boyunca zaman zaman buldukları coğrafyadan başka bir coğrafyaya gitmek zorunda kalmıştır. Yaşanılan yerde olumsuz koşulların olması, kuraklık, susuzluk veya savaşlar gibi nedenler olması insanların göç etmesi sonucunu ortaya çıkarmıştır. Bu göçlerle birlikte bir yerin nüfusu azalmış başka bir yerin nüfusu ise artmıştır.

Genel olarak göç bir yerden başka bir yere gitmek şeklinde anlatılsa da kendi içinde pek çok dinamiği barındırır. Siyasal, toplumsal ya da ekonomik nedenlerden dolayı bireylerin ya da toplulukların buldukları, oturdukları yerleşim yerini bırakarak başka bir yerleşim yerine ya da başka bir ülkeye gitme eylemidir (Ekici ve Tuncel, 2015). Göç; dini, ekonomik, siyasi, sosyal ve farklı nedenlerden dolayı bireylerin ya da insan topluluklarının yaşamlarının tamamını ya da bir bölümünü geçirmek üzere bir yerleşim biriminden, bir başkasına yerleşmek üzere yaptıkları coğrafi yer değiştirme eylemidir (Cebeci, 2015, s.136). Göç, en yalın tanımıyla ele alındığında dünyadaki yoksul ülkelerde yaşayanların zengin ülkelere yönelik gerçekleştirdiği geri planda ekonomik, sosyal pek çok gerekçenin yer aldığı bir hareketlilik türü olarak ifade edilebilir (Arslan, 2022). Bulduğu coğrafyada yaşamakta olan pek çok insan ekonomik nedenlerin yanı sıra baskı, olumsuz yaşam koşulları ve sosyal haklarının yok sayılmasından dolayı göç edebilmektedir. Olumsuz sosyal olanaklar içerisinde olan bireylerin göç etmesi adeta kaçınılmazdır. Yalnızca Suriye değil, az gelişmiş ülkelerin pek çoğunda bu sorun görülmektedir ve göç önemli bir sosyal sorun haline gelmektedir.

¹ Prof. Dr., Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Sınıf Eğitimi AD., fatmakirmizi73@gmail.com

KAYNAKLAR

- Akkaya, A. (2013). Suriyeli Mültecilerin Türkçe Algıları. *Ekev Akademi Dergisi*, 17(56): 179-190.
- Akkaya, A. ve Ulum, Ö. G. (2018). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Suriyeli Sığınmacıların Dil Öğrenmeye İlişkin İnançları. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 6(4): 1-11.
- Arslan, N. (2022). Uluslararası alan indekslerinde göç yazınına ilişkin bibliyometrik bir analiz. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (41), 571-600.
- Bleakley, H., & Chin, A. (2004). Language skills and earnings: Evidence from childhood immigrants. *Review of Economics and Statistics*, 86(2), 481-496.
- Biçer, N., & Özaltun, H. (2020). Mülteci ortaokul öğrencilerinin Türkçe dil becerilerine ve okula uyum süreçlerine ilişkin Suriyeli ve Türk öğrencilerin görüşleri. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 8(23), 348-364.
- Bölükbaş, F. (2016). Suriyeli mültecilerin dil ihtiyaçlarının analizi: İstanbul örneği. *Journal of international social research*, 9(46), 21-31.
- Cahyono, B. Y., & Widiati, U. (2015). The teaching of EFL listening in the Indonesian context: The state of the art. *Teflin Journal*, 20(2), 194-211.
- Carens, J. (2005). The integration of immigrants. *Journal of moral philosophy*, 2(1), 29-46.
- Cebeci, M. (2015). Sosyolojik açıdan göç ve göçmenlerin sosyal kültürel entegrasyonları: Kavramsal bir çalışma. *Disiplinler Arası Göç ve Göç Politikaları Sempozyumu, Canatan K. vd.(Ed.), İstanbul: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Yayınları*, 135-158.
- Cengiz, D. (2015). Zorunlu göçün mekânsal etkileri ve yerel halkın algısı; Kilis örneği. *Electronic Turkish Studies*, 10(2), 101-102.
- Chiswick, B. R., & Miller, P. W. (1994). Language choice among immigrants in a multi-lingual destination. *Journal of population Economics*, 7(2), 119-131.
- Chiswick, B. R., & Miller, P. W. (2001). A model of destination-language acquisition: Application to male immigrants in Canada. *Demography*, 38(3), 391-409.
- Chiswick, B. R., & Miller, P. W. (2002). Immigrant earnings: Language skills, linguistic concentrations and the business cycle. *Journal of population economics*, 15(1), 31-57.
- Constant, A. F., & Zimmermann, K. F. (2003). Circular movements and time away from the host country. *Popul Res Policy Rev*, 30, 495-515.
- Ekici, S., & Tuncel, G. (2015). Göç ve insan. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 9-22.
- Ferris, D. R. (1999). One size does not fit all: Response and revision issues for immigrant student writers. *Generation*, 1, 153-68.
- Fox Tree, J. E. (1999). Listening in on monologues and dialogues. *Discourse processes*, 27(1), 35-53.
- Goldenberg, C., Rueda, R. S., & August, D. (2006). Sociocultural Influences on the Literacy Attainment of Language-Minority Children and Youth. In D. August & T. Shanahan (Eds.), *Developing literacy in second-language learners: Report of the National Literacy Panel on Language-Minority Children and Youth* (pp. 269-318). Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Göçmen Büro (2021). Göç Nedir? <https://gocmenburo.com/goc-nedir/#:~:text=Ekonomik%20kay%C4%B1lardan%20dolay%C4%B1%20yetersiz%20maddi,dengeyi%20ve%20imk%C3%A2nlar%C4%B1%20yetersiz%20bulunmas%C4%B1-sitesinden> 15.12. 2022 tarihinde elde edilmiştir.
- Griva, E., & Chostelidou, D. (2013). Writing skills and strategies of bilingual immigrant students learning Greek as a second language and English as a foreign language. *Reading & Writing-Journal of the Reading Association of South Africa*, 4(1), 1-9.
- Hermansen, A. S. (2017). Age at arrival and life chances among childhood immigrants. *Demography*, 54(1), 201-229.
- Ishphording, I. E. (2015). What drives the language proficiency of immigrants?. *IZA World of Labor*.
- Kara, Ş. (2004). Ana dil edinimi ve erken yaşta yabancı dil öğretimi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(2), 295-314.
- Kerim, Ü. N. A. L., Taşkaya, S. M. ve Ersoy, G. (2018). Suriyeli göçmenlerin yabancı dil olarak Türkçe öğrenirken karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(2), 134-149.
- Lonigan, C. J., Farver, J. M., Phillips, B. M., & Clancy-Menchetti, J. (2011). Promoting the development of preschool children's emergent literacy skills: A randomized evaluation of a literacy-focused curriculum and two professional development models. *Reading and writing*, 24(3), 305-337.
- Limbird, C. K. (2007). Phonological processing, verbal abilities, and second language literacy development among bilingual Turkish children in Germany.
- Marx, A. E., & Stanat, P. (2012). Reading comprehension of immigrant students in Germany: Research evidence on determinants and target points for intervention. *Reading and Writing*, 25(8), 1929-1945.
- Miranda, A., & Zhu, Y. (2013). English deficiency and the native-immigrant wage gap. *Economics Letters*, 118(1), 38-41.
- Napikul, S., Cedar, P., & Roongrattanakool, D. (2018). The effects of film subtitles on English listening comprehension and vocabulary. *International Journal of Applied Linguistics and English Literature*, 7(6), 104-111.
- Nar, B. (2008). *Göçün eğitime ve eğitim yönetimine etkileri: Dilovası Örneği* (Master's thesis, Sakarya Üniversitesi).

- Ntombela, B., Ngubane, N. I., & Govender, S. (2020). Writing approaches and strategies used by teachers in selected South African English First Additional Language classrooms. *Reading & Writing-Journal of the Reading Association of South Africa*, 11(1), 1-8.
- Olivos, E. M., & Mendoza, M. (2010). Immigration and educational inequality: Examining Latino immigrant parents' engagement in US public schools. *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, 8(3), 339-357.
- Osada, N. (2004). Listening comprehension research: A brief review of the past thirty years. *Dialogue*, 3(1), 53-66.
- PİKTES (2021). PİKTES Projesi. <https://piktes.gov.tr/cms/Home/Hakkimizda> Sitesinden 28. 12. 2022 tarihinde elde edilmiştir.
- Rubin, J. (1994). A review of second language listening comprehension research. *The modern language journal*, 78(2), 199-221.
- Saed, H. A., Haider, A. S., Al-Salman, S., & Hussein, R. F. (2021). The use of YouTube in developing the speaking skills of Jordanian EFL university students. *Heliyon*, 7(e07543),1-6.
- Schwartz, M., Kozminsky, E., & Leikin, M. (2009). Socio-linguistic factors in second language lexical knowledge: The case of second-generation children of Russian-Jewish immigrants in Israel. *Language, Culture and Curriculum*, 22(1), 15-28.
- Stanat, P., & Christensen, G. S. (2006). *Where immigrant students succeed: A comparative review of performances and engagement in PISA 2003*. Paris: OECD.
- Stevens, G. (2006). The age-length-onset problem in research on second language acquisition among immigrants. *Language Learning*, 56(4), 671-692.
- Turan, M., & Fansa, M. (2021). Göçmen çocukların türkçe öğreniminde yaşadıkları problemler. *Milli Eğitim Dergisi*, 50(1), 11-26.
- Van Tubergen, F., & Wierenga, M. (2011). The language acquisition of male immigrants in a multilingual destination: Turks and Moroccans in Belgium. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 37(7), 1039-1057.
- Verhoeven, L. T. (1990). Acquisition of reading in a second language. *Reading research quarterly*, 25 (2), 90-114.
- Whitaker, E. (2010). Language acquisition of the children of immigrants and the role of non-profit organizations. Bachelor of Arts degree in Economics, University of Puget Sound. Retrieved from https://soundideas.pugetsound.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1072&context=economics_theses on 25. 12. 2022.
- Yao, Y., & van Ours, J. C. (2015). Language skills and labor market performance of immigrants in the Netherlands. *Labour Economics*, 34, 76-85.
- Yaylı, D. ve Y. Bayyurt (Ed.) (2014). *Yabancılara Türkçe öğretimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık
- Yılmaz, A. (2014). Uluslararası Göç: Çeşitleri, Nedenleri ve Etkileri, *Turkish Studies*, 9 (2), 1685-1704.

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğreten Öğretmenlerin Karşılaştıkları Mesleki Güçlükler, Sorunlar ve Sorunlara Çözüm Önerileri

Ladin ŞENGÜL¹
Hakan ÇIVĞIN²

GİRİŞ

Yabancı dil olarak Türkçenin eğitim-öğretim süreci farklı unsurları içerisinde barındırmakta ve çeşitli etkenleri içermektedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretim sürecinin en önemli unsuru ve paydaşı öğretmenlerdir. Öğretmenler bu süreçte sadece Türkçe dil bilgisinin öğretilmesinde veya temel becerilerinin geliştirmesinde kısacası sadece Türkçenin öğretilmesinde değil Türk kültürünün öğrencilere tanıtılmasında da büyük bir role sahiptir. Yabancılara Türkçe öğretiminde öğretmenler kimi zaman öğrencilerin Türkçe iletişim kurduğu tek kaynak olabilmektedir. Bu noktada öğretmenlerin Türkçenin inceliklerine hâkim olması, Türkçe kullanımıyla öğrencilere örnek olması ve Türk kültürü konusunda kaynak olması gerekmektedir. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde önemli bir role sahip olan öğretmenlerin süreç içerisinde karşılaştıkları sorunların belirlenmesi ve bu sorunların çözülmesi, hem öğrencilerin hem de öğretmenlerin etkili ve verimli bir öğretimi gerçekleştirebilmeleri bakımından önem ve gereklilik arz etmektedir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde amaç, içerik, yöntem ve teknik, eğitim araç-gereçleri ve bu konularda izlenecek olan felsefi görüş ve eğitim politikasını kapsayan programlar, üzerinde ciddi çalışılması gereken önemli konulardır. Ancak tüm bunların uygulayıcısı olan öğretmenin niteliği, yapılan eğitimin kalitesini doğrudan etkilemektedir. Eğitim öğretimin en temel ve önemli ögesi, öğretmendir. Eğitim öğretim, tüm boyutlarıyla sürekli değişen ve gelişen dinamik bir yapıya sahiptir. Dünyanın her yerinde eğitim olgusunun temel unsurunun öğretmen olduğu kabul edilmektedir. Elbette bu kadar önemli rol üstlenen öğretmenin görevinin ve bu görevin gerektirdiği niteliklerin sürekli sorgulanması ve geliştirilmesi gerekmektedir(Mete, 2012).

Bu bağlamda ele alındığında eğitimin bu denli önemli bir konumunda yer alan öğretmenler yaptıkları öğretim sürecinde birçok aksilikle karşılaşabilmekte ve bunlar eğitim ve öğretim sürecini doğrudan ya da dolaylı olarak etkilemektedir. Bu bölümde yabancılara Türkçe öğreten öğretmenlerin karşılaşılabileceği sorunlar ve güçlüklerin yanı sıra bunlara karşı ortaya konulabilecek çözüm yolları da ele alınacaktır.

¹ Dokuz Eylül Üniversitesi ladin.sengul97@gmail.com

² Dokuz Eylül Üniversitesi, hakan.civgin59@gmail.com

KAYNAKLAR

- Abuammar, R. J. (2018). *Yabancılara Türkçe Öğretiminde Program Sorununun Öğretim Sürecine Yansımaları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya: Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Akkaya, A. (2013). Suriyeli Mültecilerin Türkçe Algıları. *Ekev Akademi Dergisi*, 17(56), s.179-190.
- Akkaya, A., Gün, M. (2016). Araplara Türkçe Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar: Ürdün Örneği. *Turkish Studies*, 11(19), s. 9-18.
- Alan, Y.(2021). İlgili Çalışmalardan Hareketle Suriyelilere Türkçe Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 52, s.119-146, doi: 10.9779/pauefd.748162
- Arslan, M. ve Adem, E. (2010). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Görsel ve İşitsel Araçların Etkin Kullanımı. *Dil Dergisi*, 147, s.63-86
- Boylu, E. (2019). *Yabancılara Türkçe Öğretiminde Ölçme Değerlendirme Uygulamaları Ve Standart Oluşturma (Yayımlanmamış Doktora Tezi)*. Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü,
- Çerçi, A. (2018). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Konuşma Becerisini Ölçme Değerlendirme Karşılaşılan Sorunlar Üzerine Yabancılara Türkçe Öğretmenlerin Görüşleri. *Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31 (özel sayı), s.3-16
- Demir, K., & Özdemir A. (2017). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Alanındaki Bilimsel Makalelere Bakış. *International Periodical of the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 12(14), s.105-120.
- Dönmez, M.İ. ve S. Paksoy. (2015). Türkiye'de Öğrenim Gören Suriyeli Öğrencilerin Türkçe Öğrenmede Karşılaştıkları Sorunlar Üzerine Bir Araştırma: Kilis 7 Aralık Üniversitesi Örneği. *International Journal of Languages' Education and Teaching UDES*, s. 1907-1919. doi:10.18298/ijlet.366
- Er, O., Biçer, N., Bozkırlı, K.Ç. (2012). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Karşılaşılan Sorunların İlgili Alan Yazını Işığında Değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 1(2), s.51-69.
- Göçen, G. (2019). Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenenlerin " Türkçenin Dil Bilgisi"ne Yönelik Metaforik Algısı. *Başkent University Journal of Education*, 6(1), s.28-45.
- Güler, E.B. (2012). Yabancılara Türkçe Öğretiminde "Öğretmen" Unsuru. *International Journal of Social Science*, 5(2), s.129-134.
- Karaaslan, T. (2019). *Suriyeli Öğrenciler İçin Atanan Türkçe Öğretmenlerinin Akademik Öz Yeterlikleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Elazığ: Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kan, M. O., Sülüoğlu, B., Demirel, Ö. (2013). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Programı İle İlgili Okutman Ve Öğrenci Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(24), s. 29-42.
- Korkmaz, E. (2018). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Yaşanan Bazı Sorunlar. *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 15 (1), s.89-105.
- Mavaşoğlu, M., Tüm, G.(2010). Türkçenin Yabancı Dil (TYD) Olarak Öğretiminde Çukurova Üniversitesinin Uygulamaları, Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Ç.Ü. Türkojoloji-Makale Bilgi Sistemi*, s.11830.
- Mete, F. (2012). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Dede Korkut Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları*, 1(1), s.102-125.
- Mutlu, H.H., Ayrancı, B.B. (2017). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Geçmişten Günümüze Süregelen Problemler. *The Journal of International Lingual, Social and Educational Science*, 3(2), s. 66-74
- Özdemir, C., Arslan, M. (2017). Kazak Öğrencilerin Türkiye Türkçesi Öğrenirken Vokal Seslerin Kullanımında Karşılaştıkları Sorunlar. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(59), s. 46-70.
- Şengül, K. (2014). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Alfabe Sorunu. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 3(1), s. 325-339.
- Şengül, K. (2015). Öğretim Elemanlarının Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kullanılan Materyallere İlişkin Görüşleri. *Researcher*, 3(2), s.14-25.
- Tuzlukaya, S. (2019). Filistinli Öğrencilerin Türkçe Öğrenirken Temel Düzeyde (A1-A2) Karşılaştıkları Ortak Güçlükler. *Aydın TÖMER Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi*, 4(1), s.31-55.

Yabancılara Türkçe Öğretiminde Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Serpil ÖZDEMİR¹

ÖĞRETİM PROGRAMLARI İLE İLGİLİ SORUNLAR VE BU SORUNLARA YÖNELİK ÇÖZÜM ÖNERİLERİ NELERDİR?

Türkçe öğrenen hedef kitleler yurt içinde ve yurt dışında olanlar, çocuklar ve yetişkinler gibi farklı özellikler göstermektedir. Hedef kitleler dikkate alındığında Türkçeyi yurt dışında öğrenen yabancı çocuk ve yetişkinler için yabancı dil olarak Türkçe öğretim programı, yurt dışındaki Türk çocukları için iki dillilere yönelik Türkçe öğretim programı, yurt içinde MEB'e bağlı okullarda, halk eğitim merkezlerinde Türkçe öğrenen göçmenler için ve üniversitelerde, özel dil merkezlerinde Türkçe öğrenen yabancılar için ikinci dil olarak Türkçe öğretim programı ayrı ayrı ihtiyaç durumundadır. Yabancı dil/ikinci dil Türkçe öğretiminde ilgili kurumların ortak olarak kullanabilecekleri öğretim programları henüz geliştirilmemiştir. Program olmadığı için birçok kurum kendi belirledikleri kazanımlara uygun kitaplar hazırlamıştır ve yabancılara Türkçe öğretimi bu kitapların sunduğu içerik çerçevesinde yürütülmektedir (Kan, Sülüoğlu ve Demirel, 2013). 2001'de yayımlanan Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi (AOÖÇ) birçok dilin öğretiminde olduğu gibi yabancılara Türkçe öğretiminde de dikkate alınmıştır ve 2010'dan sonra hazırlanan programlarda, ders kitaplarında AOÖÇ'ye uyulmaya çalışılmıştır. AOÖÇ dil öğretim programlarının, program yönergelerinin, sınav ve ders kitaplarının vb. hazırlanmasına temel oluşturmak için hazırlanmıştır. AOÖÇ'nin hazırlanmasında temel amaç dil öğretiminde standardı sağlamaktır. Ancak söz konusu program, bir öneriler çerçevesidir ve hangi sözcükleri, hangi dil bilgisi unsurlarını, hangi metinleri kullanarak ne kadar sürede AOÖÇ'ye uygun bir dil öğretim süreci yapılacağını belirlememektedir. Her dilin kendi yapısını ve özelliklerini dikkate alarak bu belirlemeleri yapması gerekmektedir. Bu durumda yabancılara Türkçe öğretiminde AOÖÇ'yi dikkate alan ama içeriği, yöntem ve teknikleri, ders kitapları, sınavları, öğretim süreçleri birbirinden farklı uygulamalarla karşılaşılmaktadır.

Bugüne kadar bazı program geliştirme çalışmaları yapılmıştır. Aşağıda bu programların hedef kitlesi, hangi kurumlar tarafından geliştirildiği, uygulamada neden kabul görmedikleri anlatılmaktadır.

Yurt Dışı İşçi Çocukları Türkçe-Türk Kültürü ile Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programları Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 1986 yılında yayımlanmıştır. Hedef kitlesi yurt dışında doğmuş, anne veya babası yabancı olduğu için Türkçeyi öğrenememiş yurt dışında yaşayan Türk çocukları ile Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenecek yabancı çocuklardır. Okulların 5.-10. sınıflarındaki Türk çocuklarının

¹ Doç. Dr., Bartın Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi AD., serpilozdemir34@gmail.com

- öğretim programı geliştirme,
- yabancılar Türkçe öğretimi lisans programını açma,
- TÖMER'lerin akreditasyonu için yetkili bir akreditasyon kurumu oluşturma,
- standart araçlarla ölçme ve değerlendirmeler yapma,
- bir üst kurum oluşturarak öğretim amaçlarını, araçlarını, işlevlerini belirleme.

Şimdiye kadar yapılan çalışmalar bazı kurumların ya da akademisyenlerin gayreti ile ortaya çıkmıştır. Bireysel gayretle bugüne gelinmiştir, ancak bundan sonrasında devlet eliyle bazı düzenlemelerin yapılması gereklidir. Çünkü dil öğretiminin kültürü tanıtmaya, önyargıları yıkmaya, uluslararası alanda itibar kazanmaya, ekonomik gelişmeye ile karşılıklı ilişkileri vardır.

KAYNAKLAR

- Arslanbaş, F. (2020). Türkçeyi yabancı dil olarak öğreten öğretmenlerin staj uygulamasına yönelik görüşleri: Aydın TÖMER örneği. *Aydın Tömer Dil Dergisi*, 5(2), 225-250.
- Bakır, S. (2014). Türkiye'deki yabancılar Türkçe öğretim merkezleri ve Atatürk Üniversitesi Dil Eğitimi Uygulama ve Araştırma Merkezi. *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 51, 435-456.
- Balcı, M. (2017). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde temel kavramlar. H. Develi, C. Yıldız, M. Balcı, İ. Gültekin, D. Melanlioğlu (Edt), *Uygulamalı Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi el kitabı-I* içinde (43-133). Kesit Yayınları.
- Barın, E., Çangal, Ö. ve Başar, U. (2017). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında görev yapacak öğretmenlerin özel alan yeterliklerine ilişkin bir öneri. *International Journal of Language Academy*, 5(7), 81-98.
- Başar, U. (2022). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi politikası nasıl olmalıdır? E. Boylu ve L. İltar (ed.), *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi politika program, yöntem ve öğretim* içinde. (s.29-62). Pegem Akademi.
- Başol, G. (2019). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. (6. Baskı). Pegem Akademi.
- Biçer, N., Çoban, İ. ve Bakır, S. (2014). Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin karşılaştığı sorunlar: Atatürk üniversitesi örneği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(19), 125-135.
- Boylu, E. (2020). *Kuramdan uygulamaya yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ölçme ve değerlendirme*. (2. Baskı). Pegem Akademi.
- Boylu, E. ve Başar, U. (2016). Türkçe öğretim merkezlerinin güncel durumu ve standartlaştırılması üzerine. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(24 Prof. Dr. İbrahim Kavaz Özel Sayısı), 309-324.
- Bümen, N. T. (2006). Program geliştirmede bir dönüm noktası: Yenilenmiş Bloom Taksonomisi. *Eğitim ve Bilim*, 31(142), 3-14.
- Candaş Karababa, C. (2009). Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi ve karşılaşılan sorunlar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 42(2), 265-277.
- Çavuşoğlu, R. ve Işık, A. D. (2021). Assessment and evaluation process of Turkish language teaching centers (TÖMER). *The Journal of Limitless Education and Research*, 6(2), 291-315.
- Çerçi, A. (2018). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Konuşma Becerisini Ölçme Değerlendirmede Karşılaşılan Sorunlar Üzerine Yabancılar Türkçe Öğretmenlerin Görüşleri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(Özel Sayı), 3-16.
- Çetin, O. (2020). Yabancılar Türkçe öğretimi sertifika programlarında görülen eksiklikler ve çözüm önerileri. *XV. Uluslararası Büyük Türk Dili Kurultayı Bildiri Kitabı*, 366-375.
- Demirel, Ö. (2012). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme* (19. Baskı). Pegem Akademi
- Demirtaş, S. K. ve Acer, E. K. (2016). Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunlara yönelik bir değerlendirme: Passau üniversitesi örneği. A. Okur, B. İnce, İ. Güleç (Ed). *Yabancılar Türkçe öğretimi üzerine araştırmalar* içinde (177-184). Sakarya Üniversitesi TÖMER Yayınları.
- Derman, S. (2013). Yabancılar Türkçe öğretiminde ölçme ve değerlendirme. M. Durmuş ve A. Okur (Ed.). *Yabancılar Türkçe öğretimi el kitabı* içinde. (527-539). Grafiker Yayınları.
- Dolunay, S. K. (2005). Türkiye ve dünyadaki Türkçe öğretim merkezleri ve Türkoloji bölümleri üzerine bir değerlendirme. XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Kongre Kitabı II. Cilt, 286-292.
- Göçen, G. ve Okur, A. (2016). Yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki sözcüklerin kullanım sıklığı ve yaygınlığı. *Milli Eğitim*, 210, 447-476.
- Görgeç, İ. (2019). Program geliştirmede temel kavramlar. H. Şeker (Ed.), *Eğitimde program geliştirme* (5. Baskı) içinde (1-18). Anı Yayıncılık.
- Gültekin, İ. (2020). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi programı*. (2. Baskı). Türkiye Maarif Vakfı.
- Gültekin, İ. ve Balcı, M. (2017). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi siyaseti ve stratejileri. H. Develi, C. Yıldız, M. Balcı, İ. Gültekin ve D. Melanlioğlu (Ed.). *Uygulamalı Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi el kitabı* 1. Cilt içinde. Kesit Eğitim.
- Güzel, A. (2010). Türkçe eğitimi bölümlerinde kurulması gerekli görülen ana bilim dalları. *TÜBAR*, 27, 371-383.
- Güzel, A. ve Barın, E. (2013). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi*. Akçağ.

- Hayran, T. ve Yazıcı, H. (2020). Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarında yer alan deyimler üzerine bir inceleme. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 24(2), 433-450.
- Işıkoğlu, M. (2015). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan yeterlik sınavlarının madde yazımı bakımından incelenmesi (Mersin ve Sakarya Üniversitesi örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Kalenderoğlu, İ. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dil öğretim merkezlerinin durumu ve akreditasyon önerisi. XI. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu. 16-18 Ekim 2019, Samsun.
- Kan, M. O., Sülüoğlu, B. ve Demirel, Ö. (2013). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi programı ile ilgili okutman ve öğrenci görüşlerinin değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(24), 29-42
- Kana, F., Boylu, E. ve Başar, U. (2016). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi yetiştirme gerekliliği ve lisans programı önerisi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 12(5), 1125-1138.
- Kara, M. (2011). Avrupa dilleri öğretimi ortak çerçeve metni doğrultusunda Türkçe öğrenen yabancılara a1-a2 seviyesinde Türkçe öğretim programı örneği. *Zeitschrift für die Welt der Türken*, 3(3), 157-195.
- Karagöl, E. (2020). Proficiency exams in teaching Turkish as a foreign language in TÖMER (Turkish and foreign languages research and application centers). *Journal of Language and Linguistic Studies*, 16(2), 930-947.
- Köse, D. ve Özsoy, E. (2020). Türkiye'de yabancılara Türkçe öğretiminin otuz yılı: 1990-2020. *Turkophone*, 7(2), 27-54.
- Memiş, M. (2021). *Yabancılara Türkçe öğretiminin güncel sorunları*. Pegem Akademi.
- Nurlu, M. (2011). Yabancılara Türkçe öğretiminde taslak programı. *Uluslararası Türkçe Eğitimi Sempozyumu*, Gazi Üniversitesi, 15-16 Aralık.
- Oruç, Ş. (2016). Ana dili, ikinci dil, iki dillilik, yabancı dil. *International Journal of Social Science*, 45(3), 279-290. <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS3411>
- Özbay, M. ve Bahar, M. A. (2016). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Uzmanlık Sorunu. *Aydın Tömer Dil Dergisi*, 1(1), 1-29.
- Özçelik, D. A. (1998). *Ölçme ve değerlendirme*. ÖSYM Yayınları.
- Özdemir, S. (2020). Yabancı dil olarak Türkçe öğreten üniversitelerin kur uygulamaları. 4. Uluslararası Sınırsız Eğitim ve Araştırma Sempozyumu, 3-6 Eylül, Ankara.
- Özdemir, S. (2021). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ölçme ve değerlendirme. E. Özkan (Ed.). *Yabancılara Türkçe öğretimi* içinde. (375-413). Eğitim Yayınevi.
- Özdemir, S. ve Eke, H. (2021). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde uygulanan kur sınavlarının madde yazma ilkeleri açısından görünümü. 5. Uluslararası Sınırsız Eğitim ve Araştırma Sempozyumu, 17-20 Haziran, Ankara.
- Özkan, E. ve Başkan, A. (2020). Akademik Türkçe dersinde karşılaşılan güçlükler ve çözüm önerileri. B. Tüfekçioğlu (Ed.) *Akademik amaçlar için Türkçe öğretimi kuram ve uygulama* içinde. (s.463-471). Pegem Akademi.
- Özyalçın, K. E. ve Kana, F. (2020). Yabancı dil olarak Türkçe öğretenlerin metin altı soru yazma becerileri üzerine bir değerlendirme. *Çukurova Üniversitesi Türkojoloji Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 488-506.
- Polat, Y., Köse, D., Peçenek, D. ve Durmuş, A. O. (2018) *Yabancı dil olarak Türkçe ilk kazanımlar için başvuru rehberi A1 öncesi*. Kurmay.
- Savuran, Y. ve Çubukçu, Z. (2021). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde performans betimleyicileri geliştirme: Temel ve ara düzeyler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 19(2), 831-856. <https://doi.org/10.37217/tebd.876422>
- Şahin, Ç., Kurudayıoğlu, M., Tunçel, H., Öztürk, Y.A. (2013). Türkçe öğretimi adaylarının lisans düzeyinde verilen yabancılara Türkçe öğretimi (ytö) dersine yönelik özyeterlik algıları. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(2), 36-45.
- Şen, Ü. (2016). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ihmal edilmiş iki program: 1986 ve 2000 programları. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 4(4), 545-558. <http://dx.doi.org/10.16916/aded.39852>
- Temur, N. (2021). Dil politikaları çerçevesinde Türkçenin yabancı/ikinci dil olarak öğretiminin dünü, bugünü ve yarını. *TRT Akademi, Yunus Emre ve Türkçe*, 180-189. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/trta/issue/67975/1054639>
- Turgut, M. F. ve Baykul, Y. (2019). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. (8. Basım). Pegem Akademi
- Yüce, S. (2016). Yabancılara Türkçe öğretiminde nitelikli öğretim elemanı sorunu. *Aydın Tömer Dil Dergisi*, 1(1), 105-116.